

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در اوقات فراغت

دوره اول، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

صاحب‌امتیاز: دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)

مدیرمسئول: دکتر مهدی اصفهانی (استادیار دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع))

سرمدیر: دکتر وحید ساعت‌چیان (استادیار دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع))

اعضای هیئت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا)

• دکتر مهدی طالب‌پور (عضو هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد)

• دکتر حبیب هنری (عضو هیات علمی و دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی)

• دکتر حسین علی محمدی (دانشیار دانشگاه قم)

• دکتر حسین عیدی (دانشیار دانشگاه رازی کرمانشاه)

• دکتر فرزاد فرزاد (عضو هیات علمی دانشگاه مازندران)

• دکتر محمد کشتی‌دار (عضو هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد)

• دکتر فریده هادوی (عضو هیات علمی دانشگاه ایوان کی)

امور اجرایی و ناظر چاپ: مرکز انتشارات کتب و نشریات علمی دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)

کارشناس نشریه: ریحانه سالاری

صفحه‌آرا: زهرا شجاعی

ویراستار: دکتر آیدا فیروزیان پور اصفهانی

ویراستار لاتین: دکتر اکرم حسینی

طراح جلد: زهرا شجاعی

شمارگان: محدود

نشانی: مشهد مقدس، خیابان دانشگاه، دانشگاه ۱۵ دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)

تلفن: (۱۱۵۸) ۰۵۱-۳۸۰۴۱

نمبر: (۱۱۵۸) ۰۵۱-۳۸۰۴۱

آدرس اینترنتی: <https://ntes.imamreza.ac.ir>

۱	تأثیر روابط هم‌ذات‌پنداری بر وفاداری به برند محل تحصیل در دانشجویان تربیت بدنی سیدمحمدحسین حسینی‌روش، سهیلا اکاتی
۲۱	تحلیل وضعیت تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال ایران مهدی رسولی، محمد پورکیانی، رقیه ضرابی
۳۹	شناسایی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری دانش‌آموزان از ورزش در شهر مشهد مهدی اصفهانی
۵۵	تأثیر تمرین‌های مکنزی در اوقات فراغت بر تغییر کیفیت زندگی و کمر درد سالمندان لادن حسینی ابریشمی، سید محمود حجازی
۶۷	بررسی عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان در ورزش محمد واثق فوآد، علیرضا زمانی نوک‌آبادی
۹۱	شناسایی و سطح‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت در استان خراسان رضوی به روش ترکیبی ISM_DIMATEL فرهاد سلطانی، حسین پیمانی‌زاد، محمدرضا اسماعیل‌زاده، حسن فهیم‌دوین

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در اوقات فراغت

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

تأثیر روابط هم‌ذات‌پنداری بر وفاداری به برند محل تحصیل در دانشجویان تربیت بدنی

سیدمحمدحسین حسینی‌روش^{۱*}، سهیلا اکاتی^۲

۱- استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، ایران.

۲- استادیار گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی زاهدان، ایران. (SMH.HR1360@iau.ac.ir)

چکیده

هدف از این تحقیق، بررسی تأثیر روابط هم‌ذات‌پنداری بر وفاداری به برند محل تحصیل در دانشجویان تربیت بدنی بود. تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر چگونگی گردآوری اطلاعات، توصیفی و از شاخه پیمایشی است. داده‌های تحقیق از طریق سؤالات پنج‌گزینه‌ای لیکرت موجود در پرسشنامه هم‌ذات‌پنداری احدی مطلق (۱۳۹۷) جمع‌آوری شد. در پژوهش حاضر، به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه، متناسب با نیاز آماری، از نرم‌افزارهای آماری SPSS.V24 و معادلات ساختاری pIs.V3 در قالب دو بخش آمار توصیفی و استنباطی بصورت رگرسیون خطی و چندگانه استفاده گردید. جامعه آماری این پژوهش، دانشجویان تربیت بدنی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد شامل ۷۳۲ نفر بود. نمونه مورد مطالعه به روش در دسترس جمع‌آوری شد. جهت محاسبه حجم نمونه مورد نیاز برای پژوهش، با استفاده از فرمول کوکران، برای جوامع نامحدود در سطح اطمینان ۵ درصد برابر با ۲۵۲ نفر بدست آمد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که روابط هم‌ذات‌پنداری بر وفاداری به برند محل تحصیل در دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه آزاد مشهد تأثیر معناداری دارد (۰.۷۴۸). ترویج دوره‌های افزایش آگاهی، ترویج ارتباط دانشگاه با دانشجویان، استفاده از نظرسنجی‌ها و پرسشنامه‌ها، ترویج برندسازی در رویدادها، برگزاری گردهمایی‌های تبادل تجربه و مشارکت دانشجویان در تصمیم‌گیری جهت افزایش هم‌ذات‌پنداری با برند پیشنهاد می‌گردد.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۷

شماره صفحات: ۱-۲۰

واژگان کلیدی:

هم‌ذات‌پنداری، وفاداری به برند، محل تحصیل، تبادل تجربه

استناد به مقاله:

حسینی‌روش، سیدمحمدحسین و اکاتی، سهیلا. (۱۴۰۳). تأثیر روابط هم‌ذات‌پنداری بر وفاداری به برند محل تحصیل در دانشجویان تربیت بدنی. *اندیشه‌های نوین در ورزش تربیتی*، ۱(۳)، ۱-۲۰.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

DOI: <https://doi.org/10.22034/ntes.2025.482968.1018>

URL: https://ntes.imamreza.ac.ir/article_214292.html

مقدمه

در عصر رقابتی و پیچیده کنونی که رشد سریع مؤسسه‌های آموزش عالی و محو شدن مرزبندی‌های جهانی را سبب شده است، شناساندن برند یک دانشگاه به ذی‌نفعانش اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. بنابراین، ایجاد تمایز و خلق برند قدرتمند دانشگاهی در فضای رقابتی آموزش عالی، امری اجتناب‌ناپذیر است. احساس غرور وقتی که وزنه‌بردار شهر در مسابقات کشوری برنده مدال طلا می‌شود، یا وقتی که تیم ملی فوتبال در مسابقات جام جهانی برنده می‌شود، مثال‌هایی از هم‌ذات‌پنداری هستند. انتخاب مُد، موسیقی، مجلات یا کتاب‌ها، یا حتی طرز حرف زدن یا رفتارهای دیگر نیز می‌توانند نمونه‌هایی از هم‌ذات‌پنداری تلقی شوند، با این شرط که فرد را از لحاظ روانی به افرادی که وی آن‌ها را موفق، قدرتمند، یا جذاب می‌داند، نزدیک‌تر سازد (کیان‌فر و محقق، ۱۳۹۹). پوشیدن تی‌شرت‌ها یا ژاکت‌هایی که آرم تیم‌های ورزشی، شرکت‌های تجاری، یا سازمان‌های مختلف را دارند نیز نمونه‌ای از هم‌ذات‌پنداری به شمار می‌رود. تقلید کردن پسر از پدر و دختر از مادر نیز نوعی هم‌ذات‌پنداری سالم است. در این حالت، کودک با والدین خود هم‌ذات‌پنداری می‌کند (ارزش‌های آن‌ها را درونی‌سازی می‌کند) و به این ترتیب، از تنبیه شدن به دلیل درپیش‌گرفتن ارزش‌هایی متضاد اجتناب می‌کند. پیوستن یک نوجوان بدون اعتمادبه‌نفس به گروه‌های شبه‌نظامی یا نظامی نیز نوعی هم‌ذات‌پنداری است (صادقی بروجردی و همکاران، ۱۴۰۱). هر فردی، می‌تواند دلبستگی احساسی به یک برند داشته باشد. هنگامی که یک برند حس خاصی را در مشتری ایجاد کند، بعید است که مشتری رابطه جدیدی را از نو با برند مشابه دیگری آغاز نماید. تشکیل چنین پیوند قوی، هدف نهایی برندسازی احساسی است (باشکوه و همکاران، ۱۳۹۹). براساس نظریه هویت اجتماعی^۱، افراد در توصیف خود فراتر از هویت‌های شخصی رفته و به صحبت از هویت‌های اجتماعی می‌پردازند (سلطانی و همکاران، ۱۴۰۰). با تکیه بر این نظریه و در مفهومی سازمانی، داتون^۲ و همکاران (۱۹۹۴) بیان می‌کنند که افراد به هنگام معرفی خود، از بعضی از ویژگی‌های سازمانی که در آن عضویت دارند استفاده می‌کنند. این مشتریان بالاترین سطح مشتریان یک کسب و کار هستند و باید برای حفظشان بیشترین هزینه را کرد. مشتری وفادار علاوه بر خرید برای خودش، محصولتان را به دوستان و آشنایان خود نیز معرفی می‌کند؛ این به آن معنی است که شما بدون هزینه تبلیغاتی، دیده و شنیده می‌شوید (فاطمی‌نسب و همکاران، ۱۳۹۷).

امروزه دانشگاه‌ها برای این‌که از رقبای خود متمایز شوند، به طور فزاینده‌ای در ساخت و مدیریت یک برند منحصر به فرد سرمایه‌گذاری می‌کنند؛ زیرا هویت برند می‌تواند بر تصمیمات مشتری اثر بگذارد. در جنگ رقابتی امروز، توجه به هویت برند و ابعاد آن نظیر نام، تصویر و ... به عنوان یک ابزار استراتژیک مهم برای بازاریابان تلقی می‌شود (قادر و همکاران، ۱۳۹۹). تحقیقات نشان می‌دهند که معیارهای تصمیم‌گیری برای دانشجویان آینده، طیفی از ارزیابی اقدامات مشهود در خصوص کیفیت دانشگاه تا ارزیابی عناصر نامشهود از قبیل تصویر برند، شهرت دانشگاه با ارزش‌های شخصی‌شان

1. Social identity theory
2. Deaton

را در بر می‌گیرد (پاندر^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). دانشگاه‌ها به عنوان سازمان‌های خدماتی و مشتری-محور، جایگاه قدرتمند و با ارزشی در اقتصاد و اجتماع دارند و کارشناسان معتقدند میزان شهرت آن‌ها در درازمدت یکسان باقی نمی‌ماند. تأکید روز افزون بر نقش دانشگاه‌ها در اقتصاد، موجب استفاده رو به رشد از زبان تجاری برای برندسازی و مدیریت برند گردیده است. متأسفانه علی‌رغم اهمیت این موضوع، باز هم مشاهده می‌شود که در صد کمی از بودجه دانشگاه‌ها برای فعالیت‌های بازاریابی و توسعه برند اختصاص می‌یابد و همچنین مطالعات کاربردی محدودی نیز در این زمینه انجام گردیده است (کریمی بیرگانی و همکاران، ۱۳۹۴). بسیاری از مطالعات پیشین در خصوص آموزش عالی، بر کارایی تدریس و یادگیری متمرکز شده است و توجه کمی به نگرش‌های دانشجویان، باورها و تجاربشان شده است (مولایی و همکاران ۲۰۲۰).

دانشگاه‌ها منبع ممتازی از دانش و نوآوری هستند (فریمن^۲ و همکاران، ۲۰۱۷) و به عنوان یک گره، در شبکه‌های پیچیده روابط در سراسر مرزهای سازمانی و نهادی شناخته می‌شوند. ساختار بوروکراتیک دانشگاه در یک ارگانیزم انعطاف‌پذیر شکل می‌گیرد که قادر است در شرایط بازار به طور رقابتی فعالیت کند (فوستر و اسچوفیلد^۳، ۲۰۱۸). یک سیستم خدمات نظیر دانشگاه، یک پیکربندی ایجاد ارزش است که شامل طرف‌های مبادله ارائه‌دهندگان و مشتریان و شبکه‌های آن‌ها می‌شود که بر ارزش‌آفرینی تأثیر می‌گذارند. امروزه دانشگاه‌ها در پاسخ به روند جذب دانشجویان بین‌المللی، به طور فزاینده‌ای برای جذب دانشجویان و اساتید برتر در حال رقابت هستند. دانشگاه‌ها به طور فزاینده‌ای به یکدیگر شباهت دارند و به دلیل عدم وجود یک عامل تمایز مؤثر، جذب دانشجویان باکیفیت دشوار شده است. قدرت چانه‌زنی دانشجویان افزایش یافته است؛ زیرا گزینه‌های بیشتری برای انتخاب دارند. بنابراین، مزیت رقابتی دانشگاه‌ها در حال از بین رفتن است (فاطمی‌نسب و همکاران، ۱۳۹۷). این رقابت، نیاز دانشگاه‌ها را برای تمرکز روی تعریف روشن برند خود و توسعه آن آشکار ساخته است، در حالی که شهرت دانشگاه، به‌طور سنتی یک شاخص اصلی برای منحصر به فرد بودن یک مؤسسه تحصیلات تکمیلی است. با ظهور برندینگ، مفاهیمی مانند تصویر و شهرت برند به طور فزاینده‌ای مهم شده‌اند. سازمان‌ها و مدیران، به طور یکسان مشتاق توسعه متمایز هویت دانشگاه، بهبود تصویر و افزایش شهرت آن در بازار رقابتی جهانی هستند (همسلی براون^۴، ۲۰۱۹). شهرت دانشگاه، مرتبط با ارزیابی کلی دانشجو در خصوص دانشگاه است که در نتیجه تعاملات با دانشگاه به دست می‌آید؛ در حالی که تصویر آن بر روی برنامه‌های ارتباطی مانند تبلیغات استوار است. شهرت دانشگاه بر موفقیت آن اثرگذار است و تصویر خوب دانشگاه می‌تواند شهرت دانشگاه را افزایش دهد (لای^۵، ۲۰۱۹). بسیاری از مؤسسات آموزش عالی در ایالات متحده، استرالیا، نیوزلند و بریتانیا تمایل دارند تا نظام سرمایه‌داری در زمینه دانشگاه را ایجاد نمایند.

1. Pandera
2. Freeman
3. Fooster & Schofield
4. Hamesley
5. Laye

آن‌ها با آموزش عالی به عنوان سیستم خدماتی و با استراتژی توجه به بازار مواجه شدند تا پیشنهادات مؤسسات خود را از دیگر رقبا متمایز نمایند (ساری و دستینینگسیش^۱، ۲۰۱۸). با این دیدگاه، دانشجویان به عنوان مشتریان در نظر گرفته می‌شوند و برای مدیریت مؤسسات آموزشی به کار گرفته می‌شوند تا این مؤسسات برند متمایز خود را بسازند و مزیت رقابتی بدست آورند (فردمن^۲، ۲۰۱۹). دانشجویان مایلند که اطلاعات دانشگاه را جستجو کنند و از اطلاعاتی که بدست آورده‌اند برای شکل دادن نگرششان به دانشگاه استفاده کنند (ژنگ و همکاران، ۲۰۱۸)، آنان به عنوان مشارکت‌کنندگان فعال در روابط تعاملی، می‌توانند به همراه دانشگاه در خلال مشارکت در کل زنجیره ارزش خدمات، به خلق مشترک ارزش بپردازند (مکلی و اسعد، ۲۰۲۰). برای مثال، اگر کسی در حق کس دیگری ظلم می‌کند، بتواند فرد مظلوم را موجودی انسانی دانسته و شباهت‌های جسمانی- روانی بین خود و او قایل شود. به عبارت ساده‌تر، بتواند خود را جای فرد مظلوم قرار داده و با رسیدن به درکی از احوالات وی، در اعمال خود تجدید نظر کند.

عظیم‌زاده و قربان‌پور (۱۴۰۱) در مطالعه خود با عنوان «تعیین ارتباط بین تجربه برند و وفاداری به برند و نقش تعدیل‌کننده متغیرهای جمعیت‌شناختی (مورد مطالعه: مشتریان مجموعه پارک‌های آبی مشهد)» نشان دادند بین وفاداری به برند و تجربه برند ($r=0/801$)، وفاداری نگرشی و تجربه برند ($r=0/799$) و وفاداری رفتاری و تجربه برند ($r=0/670$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یافته دیگر این پژوهش آن بود که بین متغیرهای تعدیل‌کننده (سن، جنس و سابقه اشتغال) با تجربه برند، رابطه معناداری وجود ندارد. از یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که پارک‌های آبی مشهد با فراهم آوردن تجربه خوب و مفرح در بین مشتریان خود می‌توانند در جهت ارتقاء وفاداری به مجموعه آبی خود گام بردارند. رشید و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه خود با عنوان «تأثیر جوامع برندی مبتنی بر رسانه‌های اجتماعی بر عناصر جامعه و اعتماد و وفاداری به برند (مطالعه موردی: برند آدیداس)» دریافتند که توسعه رسانه‌های اجتماعی یک پدیده جهانی در نسل کنونی است، به این صورت که مصرف‌کنندگان در پلت‌فرم‌های رسانه‌های اجتماعی مشارکت می‌کنند و روابط خود را با برندها توسعه می‌دهند. یوسفی و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه خود با عنوان «الگوی هم‌ذات‌پنداری هوادار- ورزشکار با تصویر برند ورزشکار» دریافتند که **تصویر برند** ورزشکار شامل سه بعد اصلی است: عملکرد ورزشی، جذابیت ظاهری و سبک زندگی بازپسند. هدف این مطالعه، آزمودن الگوی رابطه **تصویر برند** ورزشکار با هم‌ذات‌پنداری با ورزشکار بود. ۵۳۰ دانشجوی (۲۴۱ دختر و ۲۸۹ پسر)، مقیاس **تصویر برند** ورزشکار و مقیاس اصلاح‌شده هم‌ذات‌پنداری با ورزشکار کوهن و پرس (۲۰۰۳) را تکمیل کردند. مدل معادلات ساختاری نشان داد که عملکرد ورزشی و سبک زندگی بازپسند که از ابعاد **تصویر برند** ورزشکار هستند و بازتابی از توانایی‌های ورزشی در میدان ورزش و تلقی از خیرگی ورزشکار و همچنین شخصیت ورزشکار و ادراک اجتماعی از ورزشکاران به شمار می‌آیند، ضریب مسیر معناداری بر هم‌ذات‌پنداری با ورزشکار داشتند. بر این اساس، به منظور ارتقاء

1. Sary & Desteningsish
2. Freedman

سطح هم‌ذات‌پنداری هوادار با ورزشکار، به چهره‌های ورزشی و مدیران پیشنهاد می‌شود که علاوه بر تقویت مهارت‌ها و توانایی‌های مربوط به عملکرد در رقابت‌های ورزشی، بر ایجاد سبک زندگی بازاریاسند ورزشکاران تمرکز نمایند. این موضوع از طریق رفتار اخلاقی در درون و بیرون زمین رقابت، حساس بودن در موضوعات اجتماعی- فرهنگی، رهبری خوب و مدل مناسب برای هوادار بودن، مسئولیت اجتماعی و نشان دادن احترام برای هواداران و تماشاچیان قابل دستیابی است.

کونفنته و کوچاراسکا^۱ (۲۰۲۱) در مطالعه خود با عنوان «عملکرد شرکت در مقابل مصرف‌کننده: آیا شناسایی جامعه برند، وفاداری به برند و برند شخصی مصرف‌کننده را تقویت می‌کند؟» به بررسی تأثیر شناسایی جامعه در ایجاد وفاداری به برند (نگرشی و رفتاری) و برند شخصی از طریق شبکه‌های اجتماعی پرداختند. مدل پیشنهادی آنان، سوابق اصلی شناسایی جامعه و این‌که چگونه شناسایی می‌تواند منجر به بهبود عملکرد شرکت و مصرف‌کننده شود را توضیح داد. این مطالعه از لنز نظری استفاده‌ها و تئوری رضایت‌مندی‌ها استفاده و سه محرک انگیزشی شناسایی جامعه را معرفی کرده است: انگیزه‌های رابطه‌مدار، انگیزه‌های خودمدار و انگیزه‌های محتوامدار برند. داده‌ها با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری بر اساس نمونه در دسترس که از طریق پیمایش جمع‌آوری شده بود، تجزیه و تحلیل شدند. این مطالعه، مجموعه دانش را در مورد نتایج استفاده فعال از رسانه‌های اجتماعی، بر اساس دیدگاه UGT گسترش می‌دهد و هویت جامعه و محرک‌های آن را به وفاداری مرتبط می‌کند. دیالو^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه خود با عنوان «کارهای متعدد در مورد روابط چند وجهی بین مشتریان و برندها» دریافتند که چنین روابطی همچنان پیچیده بوده و در خرده‌فروشی درک نشده است. این تحقیق، اثرات مستقیم تصاویر برند (هدونیک، نمادین و عملکردی) را بر سه متغیر رابطه خاص (اعتماد به برند، دلبستگی به برند و هویت اجتماعی برند) تحلیل می‌کند. همچنین، اثرات غیرمستقیم آن‌ها را بر سه نوع وفاداری (شناختی، عاطفی و هنجاری) در خرده-فروشی مورد بررسی قرار می‌دهد. این مقاله، بر اساس تحقیقات کمی، شامل ۴۱۷ پاسخ‌دهنده است و از مدل‌های معادلات ساختاری برای آزمون فرضیه‌های تحقیق مرتبط استفاده می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که تصویر لذت‌گرایانه برند بر دلبستگی برند تأثیر می‌گذارد؛ در حالی که، تصویر عملکردی برند بر اعتماد برند تأثیرگذار است. کومار و کاپوشیک^۳ (۲۰۲۰) در مطالعه خود با عنوان «ایجاد روابط بین مصرف‌کننده و برند از طریق تجربه برند و شناسایی برند» دریافتند که هم‌دانشگاهیان و هم صنعت، به شدت بر ایجاد و پرورش روابط مصرف‌کننده و برند متمرکز هستند. با وجود این علاقه، تاکنون نقش ساختارهای بازاریابی سنتی در توسعه چنین روابطی بررسی نشده است. این مطالعه، یک چارچوب منحصر به فرد از رابطه مصرف‌کننده و برند را از منظر تجربی، شناسایی، ارائه و آزمایش می‌کند. علاوه بر این، این مطالعه تفاوت‌ها را در روش‌هایی که مصرف‌کنندگان در توسعه و حفظ روابط مصرف‌کننده-برند برای برندهای محصول و خدمات نشان می‌دهند، آشکار می‌کند. داده‌های اولیه از طریق بررسی‌های میدانی جمع‌آوری شد که منجر به ۳۲۱

1. Confente, I. & Kucharska, W.
2. Diallo, M. F.
3. Kuma, V. & Kaushik, A. K.

پاسخ قابل استفاده گردید. نتایج نشان می‌دهد که ابعاد مختلف تجربه برند، تأثیر متفاوتی بر دو مؤلفه رابطه مصرف‌کننده- برند (ارتباطات دو طرفه و تبادل عاطفی) در دسته‌های برند محصول و خدمات دارند. شناسایی برند به عنوان یک پیش‌بینی‌کننده مهم رابطه مصرف‌کننده و برند ظاهر شد. علاوه بر این، میزان تأثیر واسطه‌ای شناسایی برند بین ابعاد مختلف تجربه برند و رابطه مصرف‌کننده- برند در برندهای محصول و خدمات به‌طور قابل‌توجهی متفاوت است. پارک و جیانگ^(۲۰۲۰) در مطالعه خود با عنوان «سیگنال‌دهی، تأیید و شناسایی: روشی که حمایت اجتماعی شرکتی وفاداری به برند را در رسانه‌های اجتماعی ایجاد می‌کند» دریافتند که محققان به‌طور فزاینده‌ای به اهمیت حمایت اجتماعی شرکت‌ها در نتیجه سازمان علاقه‌مند شده‌اند. با این حال، تعداد کمی از محققان، مکانیسم پنهانی را که با آن تعامل سیاسی شرکت‌ها توجه عمومی را به خود جلب می‌کند و روابط مثبت شرکت- عمومی را ایجاد می‌کند، بررسی کرده‌اند. این مطالعه، شناسایی شرکت‌ها را با مسائل سیاسی- اجتماعی به‌عنوان یک عمل سیگنال‌دهی هویت بررسی می‌کند. این مطالعه که ریشه در تئوری‌های سیگنال‌دهی و هویت اجتماعی دارد، مدلی را پیشنهاد می‌کند که اثرات مثبت فعالیت‌های حمایت اجتماعی شرکتی را بر وفاداری به برند نشان می‌دهد. مطالعه مذکور، نقش مشارکت جامعه برند را به عنوان فرآیند تأیید سیگنال روشن می‌کند. شناسایی شرکت‌های عمومی، منجر به وفاداری به برند می‌شود که این مسئله نشان‌دهنده پذیرش سیگنال یک شرکت توسط عموم است. در این پژوهش، مشارکت‌های نظری و عملی این مطالعه مورد بحث قرار گرفت.

در این پژوهش، سعی بر آن است تا بتوان روابط احساسی را که میان مصرف‌کننده و برند محبوب وی شکل می‌گیرد، مورد بررسی قرار داد تا تأثیرگذاری احساساتی که به بیان علمی، «هم‌ذات‌پنداری» نامیده می‌شود را بررسی کرد و اثرات آن را بر روی عمل قصد خرید مجدد که نشانه بالای تعهد و وفاداری مشتری است، نشان داد. این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ به این سؤال است که رابطه بین هم‌ذات‌پنداری و وفاداری به برند دانشگاه چگونه است؟

روش تحقیق

با توجه به بررسی پیشینه تحقیق، بیان مسئله و ضرورت تحقیق، برای این مطالعه، مدل مفهومی نشان داده شده در نمودار ۱ در نظر گرفته می‌شود.

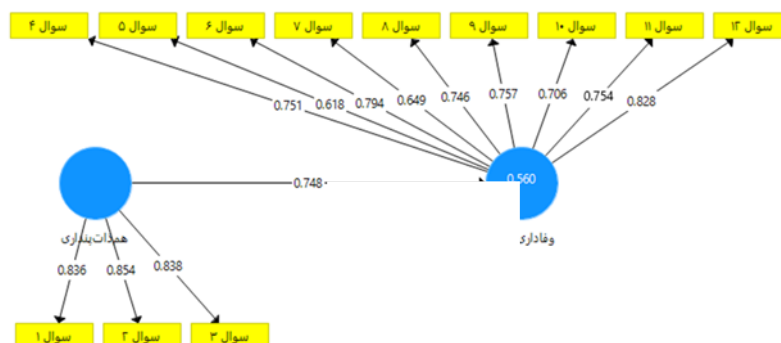
شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (برگرفته از احمدمطلق، ۱۳۹۷)

این پژوهش، از نظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است. همچنین بر حسب نحوه گردآوری داده‌ها، به دلیل این‌که به توصیف وضعیت موجود، تحلیل روابط هم‌ذات‌پنداری با وفاداری به برند محل

تحصیل در دانشجویان تربیت بدنی با استفاده از پرسشنامه می‌پردازد، توصیفی و از شاخه پیمایشی می‌باشد. این روش، شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن‌ها توصیف شرایط پدیده‌های مورد بررسی، بدون تلاش در جهت تغییر و یا تأثیر در وضعیت موجود و مورد مطالعه می‌باشد. در روش پیمایشی، پژوهشگر با حضور در محل تحقیق، به جمع‌آوری اطلاعات می‌پردازد (بازرگان و همکاران، ۱۳۹۵). از آنجایی که داده‌های مورد نظر در يك مقطع از زمان جمع‌آوری شده‌اند، این تحقیق از میان تحقیقات پیمایشی به شیوه مقطعی انجام گردیده است. جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان تربیت بدنی دانشگاه آزاد مشهد به تعداد ۷۳۲ نفر می‌باشد. جهت محاسبه حجم نمونه مورد نیاز برای پژوهش با استفاده از فرمول کوکران، تعداد ۲۵۲ نفر در سطح اطمینان ۵ درصد بدست آمده است. نمونه مورد مطالعه به روش در دسترس جمع‌آوری شده است. در این تحقیق، برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، از روش میدانی و کتابخانه‌ای بهره گرفته شده است. مطالعات کتابخانه‌ای شامل: مطالعه کتب و نشریات داخلی و خارجی و جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی (اینترنت) بوده و با هدف دستیابی به مبانی نظری و استفاده از تجارب محققین دیگر صورت پذیرفته است. همچنین، از مطالعات میدانی بصورت پرسشنامه جهت جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز برای اجرای آزمون‌های آماری در بخش آمار استنباطی استفاده شده است. در این پژوهش، از پرسشنامه احدی مطلق (۱۳۹۷)، به‌عنوان ابزار اصلی بهره گرفته شده است. پرسشنامه متشکل از دو بخش سؤالات عمومی و اختصاصی بوده که بخش سؤالات عمومی مشخصات فردی پاسخ‌دهندگان را در بر می‌گیرد. این سؤالات عبارتند از: جنسیت و سن. بخش سؤالات تخصصی نیز شامل سؤالات مرتبط با موضوع مطالعه می‌باشد. در این تحقیق، برای سؤالات پرسشنامه‌ها از تحقیق احدی مطلق (۱۳۹۷) که دارای مقیاس پنج امتیازی لیکرت (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) استفاده شده است. سؤالات پرسشنامه شامل سه سؤال برای مؤلفه هم‌ذات‌پنداری و نه سؤال برای وفاداری به برند می‌باشد. برای تعیین اعتبار پرسشنامه، روش‌های متعددی وجود دارد. ابتدا روایی محتوا مورد تأیید قرار گرفت. روایی محتوای پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور، ارزیابی و تأیید شده است. در پایایی پرسشنامه بدیهی است هر قدر شاخص آلفای کرونباخ به ۱ نزدیک‌تر باشد، همبستگی درونی بین سؤالات بیشتر و در نتیجه، پرسش‌ها همگن‌تر خواهند بود. ضریب آلفای کرونباخ بدست آمده برای پایایی پرسشنامه، برای هم‌ذات‌پنداری ۰/۷۹۷ و برای وفاداری به برند محل تحصیل ۰/۸۷۸ بدست آمد. در پژوهش حاضر، به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه، متناسب با نیاز آماری، از نرم‌افزار آماری SPSS24 و نرم‌افزار PLS در قالب دو بخش آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردیده است. در بخش توصیفی پژوهش، از روش‌های آمار توصیفی شامل جداول توزیع فراوانی، نمودارها با استفاده از نرم‌افزار (اس. پی. اس) بهره گرفته شده است. در بخش آمار استنباطی، جهت آزمون روایی و پایایی مدل، بار عاملی گویه‌ها، آزمون فرضیه‌ها از آزمون مدل اندازه‌گیری و آزمون مدل ساختاری استفاده شده است که برای انجام این آزمون‌ها، از نرم‌افزار پی. ال. اس. استفاده شده است.

یافته‌ها

در بخش یافته‌ها، به ارائه نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل آماری داده‌های پژوهش پرداخته شده است. پس از تجزیه و تحلیل آماری و گزارش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه پژوهش حاضر، نتایج در دو قسمت یافته‌های توصیفی و یافته‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش ارائه می‌شوند. در قسمت یافته‌های توصیفی، میانگین، انحراف معیار، بیشترین و کم‌ترین نمره‌های مربوط به متغیرهای پژوهش ارائه می‌شود. بررسی آمار توصیفی مربوط به جنسیت افراد پاسخ‌دهنده نشان می‌دهد که ۳۹ درصد افراد مرد و ۶۰ درصد افراد زن بوده‌اند. سن اکثر افراد پاسخ‌دهنده (۳۵٪) ۲۱ تا ۲۵ سال بوده است و تحصیلات اکثر افراد پاسخ‌دهنده (۴۴٪)، کارشناسی بوده است. سابقه شغلی اکثر افراد پاسخ‌دهنده (۶۲٪) کمتر از ۲ سال بوده است. از مدل‌سازی معادلات ساختاری برای آزمون فرضیات تحقیق استفاده شد. با توجه به این‌که مدل پژوهش حاضر، روابط بین چندین متغیر پنهان (متغیرهای اصلی پژوهش) را به‌طور هم‌زمان اندازه‌گیری می‌کند، به منظور تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات، از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. در این پژوهش، برای کسب نتایج دقیق‌تر، برای آزمون مدل مفهومی، از روش پی. ال. اس. که یک فن مدل‌سازی مسیر واریانس‌محور است و امکان بررسی نظریه و سنجها را به‌طور هم‌زمان فراهم می‌سازد (فورنل و لارکر، ۱۹۸۱)، استفاده شد. در این روش، دو مدل مورد بررسی قرار می‌گیرد: ۱- مدل بیرونی که برای بررسی روابط میان شاخص‌ها (سؤالات پژوهش) با متغیرهای اصلی مربوط به خود استفاده می‌شود که در واقع، معادل همان مدل اندازه‌گیری در روش‌های کوواریانس‌محور است (شکل ۲)؛ ۲- مدل درونی که بخش ساختاری مدل را می‌سنجد و برای بررسی روابط میان متغیرهای پنهان (متغیرهای اصلی) که فرضیات تحقیق از روابط میان آن‌ها شکل می‌گیرد، بکار می‌رود (شکل ۳). در مرحله اول (فاز تجزیه و تحلیل داده‌ها)، باید با مدل اندازه‌گیری سنجیده شود تا مشخص گردد که مدل دارای سطح قابل قبولی از روایی و پایایی می‌باشد. با بررسی این مدل، ارتباط بین متغیرها و نشانگرهای مشاهده‌شده، معین می‌شود. این مرحله، با استفاده از تابع PLS-Algorithm انجام می‌شود. بدین منظور، شاخص‌های برازندگی که در جدول ۱ آمده است، باید مورد بررسی قرار گیرند.

شکل ۲. خروجی مدل بیرونی (ضرایب استاندارد) مدل پژوهش در نرم‌افزار Smart PLS

به منظور بررسی شاخص‌های نام برده شده در جدول ۱، تابع PLS-Algorithm در نرم‌افزار SmartPLS اجرا شده و نتایج حاصل از آن، در جدول ۱ آمده است. جهت بررسی برازش مدل، از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد.

الف) بار عاملی گویه‌های پژوهش

جدول ۱. شاخص‌های برازندگی (روایی و پایایی) تحقیق

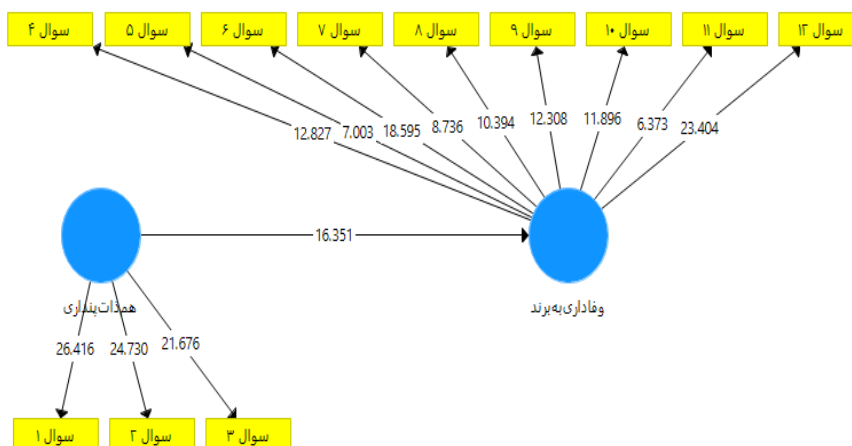
نام متغیر	Outer Loading (>۰/۶)		پایایی ترکیبی (>۰/۷)	AVE (>۰/۵)	آلفای کرونباخ
هم‌ذات‌پنداری	Q1	۰/۸۳۶	۰/۸۸۰	۰/۷۱۰	۰/۷۹۷
	Q2	۰/۸۵۴			
	Q3	۰/۸۳۸			
وفاداری به برند محل تحصیل	Q4	۰/۷۵۱	۰/۹۰۲	۰/۵۱۲	۰/۸۷۸
	Q5	۰/۶۱۸			
	Q6	۰/۷۹۴			
	Q7	۰/۶۴۹			
	Q8	۰/۷۴۶			
	Q9	۰/۷۵۷			
	Q10	۰/۷۰۶			
	Q11	۰/۷۵۴			
	Q12	۰/۸۲۸			

پس از سنجش پایایی و روایی همگرا، روایی واگرا باید گرفته شود. معیار فورنل لارکر ادعا می‌کند که یک متغیر باید در مقایسه با معرفه‌ای سایر متغیرهای مکنون، پراکندگی بیشتری را در بین معرفه‌ای خودش داشته باشد. بنابراین، از نظر آماری، AVE هر متغیر مکنون باید بیشتر از بالاترین توان دوم همبستگی آن متغیر با سایر متغیرهای مکنون باشد. برای کاهش محاسبات می‌توان از روش معادل یعنی مقایسه جذر AVE با همبستگی‌ها بهره برد. نتایج معیار فورنل لارکر در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. معیار فورنرلاکر

وفاداری به برند محل تحصیل	هم‌ذات‌پنداری	
	۰/۸۹۵	هم‌ذات‌پنداری
۰/۸۸۷	۰/۷۷۴	وفاداری به برند محل تحصیل

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، در بررسی معیار Fornell-Larcker نشان داده شده است که مقادیر موجود در روی قطر اصلی ماتریس (ریشه دوم مقادیر واریانس شرح داده‌شده (AVE) از کلیه مقادیر موجود در سطر و ستون مربوطه بزرگ‌تر می‌باشند. این امر نیز نشان‌دهنده همبستگی شاخص‌ها با سازه وابسته به آن‌هاست. با توجه به نتایج بدست‌آمده از مدل اندازه‌گیری در نرم‌افزار اسمارت پی. ال. اس. که در بررسی روایی و پایایی مدل نشان داده شد و با توجه به توضیحات مربوط به آستانه قبولی برای شاخص‌های مذکور در جدول ۲، تمامی نتایج بدست‌آمده در مدل اندازه‌گیری مورد تأیید قرار می‌گیرند. لذا نتیجه می‌شود که مدل از برازش مناسبی برخوردار است. بنابراین، مدل نهایی توانسته است به گونه‌ی مناسبی، روابط بین سؤالات توصیف‌کننده متغیر را بیان کند. همچنین، شکل ۲ اجرای مدل اندازه‌گیری را در نرم‌افزار نشان می‌دهد که در آن ضرایب مسیر نشان داده شده‌اند. اعدادی که بر روی مسیر بین سازه‌ها با یکدیگر نمایش داده می‌شوند، «ضریب مسیر» نام دارند. این اعداد، بیانگر بتای استاندارد شده در رگرسیون یا ضریب همبستگی دو سازه هستند. در مرحله بعد، مدل ساختاری و روابط بین سازه‌ها باید مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور، از تابع Bootstrapping استفاده می‌شود. تعداد نمونه آماری در این پژوهش، ۲۵۲ می‌باشد و تعداد ۱۰۰۰ به عنوان نمونه‌های آزمون Bootstrap در نظر گرفته شده است. شکل ۳ خروجی مدل ساختاری را نشان می‌دهد. مقدار عددی در رابطه‌ها نشان‌دهنده آماره تی (t-value) می‌باشد که در واقع، ملاک اصلی تأیید یا رد فرضیات است. اگر این مقدار آماره به ترتیب از ۱،۶۴، ۱،۹۶ و ۲،۵۷ بیشتر باشد، نتیجه می‌شود که آن فرضیه در سطوح ۹۰، ۹۵ و ۹۹ درصد تأیید می‌شود.

شکل ۳. خروجی مدل درونی (معادلات ساختاری) مدل پژوهش در نرم‌افزار Smart PLS

متداول‌ترین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری در یک پژوهش، ضرایب R2 مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زای (وابسته) مدل است. R2 معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد و سه مقدار ۰,۱۹، ۰,۳۳ و ۰,۶۷ به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط، و قوی R2 در نظر گرفته می‌شود. مطابق با جدول ۴، مقدار R2 برای سازه‌های درون‌زای پژوهش محاسبه شده است که با توجه به سه مقدار ملاک، مناسب بودن برازش مدل ساختاری تأیید می‌شود.

جدول ۴. R Square

نتیجه	R Square	متغیر
نسبتاً قوی	۰/۵۶۰	وفاداری به برند

بر اساس جدول ۴، مشاهده می‌شود که عدد R Square برابر با ۰,۵۶۰ بوده که در بازه مناسب قرار دارد. معیار دیگر برای تأیید برازش مدل ساختاری، معناداری بارهای عاملی سوالات می‌باشد. نمودار ۵، مدل تحقیق را در حالت قدر مطلق معناداری ضرایب (t-value) نشان می‌دهد. این مدل در واقع تمامی معادلات اندازه‌گیری (بارهای عاملی مرتبه اول و دوم) و معادلات ساختاری را با استفاده از آماره t، آزمون می‌کند. بر طبق این مدل، هر یک از بارهای عاملی و ضرایب مسیر در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار هستند، اگر و فقط اگر مقدار آماره t بزرگ‌تر از ۱/۹۶+ قرار گیرد. نتایج خروجی در جدول ۵ در بین کل نمونه نشان می‌دهد که تمامی بارهای عاملی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار می‌باشند.

جدول ۵. معناداری بارهای عاملی سوالات تحقیق

سطح معناداری	آماره معناداری	
۰/۰۰۰	۲۶/۴۱۶	← Q1 هم‌ذات‌پنداری
۰/۰۰۰	۲۴/۷۳۰	← Q2 هم‌ذات‌پنداری
۰/۰۰۰	۲۱/۶۷۶	← Q3 هم‌ذات‌پنداری
۰/۰۰۰	۱۲/۸۲۷	← Q4 وفاداری به برند محل تحصیل
۰/۰۰۰	۷/۰۰۷	← Q5 وفاداری به برند محل تحصیل
۰/۰۰۰	۱۸/۵۹۵	← Q6 وفاداری به برند محل تحصیل
۰/۰۰۰	۸/۷۲۶	← Q7 وفاداری به برند محل تحصیل
۰/۰۰۰	۱۰/۳۹۴	← Q8 وفاداری به برند محل تحصیل
۰/۰۰۰	۱۲/۳۰۸	← Q9 وفاداری به برند محل تحصیل
۰/۰۰۰	۱۱/۸۹۶	← Q10 وفاداری به برند محل تحصیل
۰/۰۰۰	۶/۳۷۳	← Q11 وفاداری به برند محل تحصیل
۰/۰۰۰	۲۳/۴۰۴	← Q12 وفاداری به برند محل تحصیل

در صورتی که مقدار استون و گیسر^۱ در مورد یک متغیر وابسته (درون‌زا)، سه مقدار $0/15$ ، $0/02$ ، و $0/25$ باشد، این عدد نشان‌دهنده به ترتیب قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی متغیر یا متغیرهای مستقل (برون‌زا) مربوط به آن متغیر وابسته می‌باشد. در واقع، مقدار شاخص Q2 استون و گیسر، کیفیت مدل ساختاری برای هر بلوک درون‌زا را اندازه‌گیری می‌کند (جدول ۶).

جدول ۶. شاخص حشو (Q2)

نتیجه	Q2	وفاداری به برند
نسبتاً قوی	$0/261$	

در جدول شماره ۷، نتایج فرضیه تحقیق بیان شده است.

جدول ۷. نتایج فرضیه تحقیق

سطح معناداری	آماره تی	خطای استاندارد	ضریب مسیر	مسیر فرضیه
$0/000$	$1/351$ ۶	$0/046$	$0/748$	هم‌ذات‌پنداری ← وفاداری به برند محل تحصیل

بر اساس خروجی مدل و تحلیل مسیر بدست آمده در حالت ضریب استاندارد و معناداری مدل، با توجه به این‌که مقدار آماره (t) در مسیر فرضیه اول بزرگ‌تر از $2,57$ می‌باشد، می‌توان چنین بیان کرد که در سطح اطمینان ۹۹ درصد و سطح خطای $0/01$ ، روابط هم‌ذات‌پنداری بر وفاداری به برند محل تحصیل در دانشجویان تربیت بدنی تأثیر معنادار دارد (جدول ۸).

جدول ۸. نتایج رد و تأیید فرضیات تحقیق در یک نگاه

مسیر فرضیه	آماره تی	ضریب مسیر	سطح معناداری مطلوب	سطح معناداری تحقیق	نتیجه
هم‌ذات‌پنداری ← وفاداری به برند محل تحصیل	$16/351$	$0/748$	$P < 0/05$	$0/000$	تأیید

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این تحقیق، تحلیل روابط هم‌ذات‌پنداری بر وفاداری به برند محل تحصیل در دانشجویان تربیت بدنی بود. این پژوهش، از نظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی به شمار می‌رود. همچنین، بر حسب نحوه گردآوری داده‌ها، به دلیل این‌که به توصیف وضعیت موجود، تحلیل روابط

هم‌ذات‌پنداری با وفاداری به برند محل تحصیل (مورد مطالعه: دانشجویان تربیت بدنی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد) با استفاده از پرسشنامه می‌پردازد، توصیفی و از شاخه پیمایشی می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که روابط هم‌ذات‌پنداری بر وفاداری به برند محل تحصیل (۰,۷۴۸) در دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه آزاد مشهد رابطه معناداری دارد. با توجه به اینکه $t.value$ خارج از بازه ۲,۵۷ و -۲,۵۷ قرار دارد، مشاهده می‌شود که در سطح اطمینان ۹۹٪، این فرضیه تأیید می‌شود و با نتایج احمدمطلق (۱۳۹۷)، کاشال^۱ و همکاران (۲۰۲۰)، لی^۲ و همکاران (۲۰۲۱)، پینار^۳ و همکاران (۲۰۲۰)، کار^۴ و همکاران (۲۰۲۰)، شهزادی^۵ و همکاران (۲۰۲۱) مطابقت دارد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که وفاداری به برند محل تحصیل در دانشجویان تربیت بدنی، با هم‌ذات‌پنداری (یا همان ارتباط نزدیک) نسبت به آن برند مرتبط است. این نتیجه ممکن است به این دلیل باشد که هم‌ذات‌پنداری نقش مهمی در ارتباط وفاداری به برند دارد؛ مثلاً احساسات مثبت و انگیزه‌های شخصی در این رابطه مؤثر هستند. همچنین، توجه به این نکته مهم است که وفاداری به برند محل تحصیل می‌تواند بر تصمیمات آینده دانشجویان تأثیرگذار باشد و احتمالاً در تصمیمات مرتبط با تحصیلات یا حتی بازار کار نقش داشته باشد.

با توجه به این نتایج، می‌توان فرض کرد که ارتباط نزدیک و عمیق با برند محل تحصیل می‌تواند نقش مهمی در تثبیت و تقویت انگیزه و علاقه دانشجویان به تحصیلات و مسیر حرفه‌ای‌شان داشته باشد. این تفسیر نشان می‌دهد که ارتباط مثبت با برند ممکن است در تصمیم‌گیری‌ها و تعهدات آینده دانشجویان تأثیرگذار باشد و حتی ممکن است تأثیرگذاری آن را در انتخاب حوزه تحصیلی یا فرصت‌های شغلی بعدی دانشجویان مشاهده کرد. همچنین، این نتایج می‌توانند برای مدیران و برنامه‌ریزان آموزشی نکات مفیدی فراهم کنند. برنامه‌هایی که به تقویت و تثبیت ارتباط دانشجو با برند محل تحصیل کمک کنند، می‌توانند بهبود وفاداری و پایداری دانشجویان را ارتقاء دهند. علاوه بر این، ارتقاء روابط وفاداری با برند مدرسه یا دانشگاه می‌تواند تأثیر مثبتی بر رضایت و پشتیبانی دانشجویان از فعالیتهای آموزشی و محیط تحصیلی داشته باشد.

در ادامه، این مطالعات می‌توانند به محققان و ارائه‌دهندگان سیاست‌های آموزشی واقعی، راهکارهای مبتنی بر شواهد را ارائه دهند. این شواهد می‌توانند تأثیرگذاری بر تصمیمات مربوط به توسعه محیط‌های آموزشی و ارتقاء کیفیت تجربه دانشجویی را داشته باشند. همچنین، ارتقاء ارتباطات دانشجویان با اساتید و اعضای هیئت علمی می‌تواند نقش مهمی در ایجاد ارتباطات قوی‌تر با برند محل تحصیل داشته باشد. ایجاد فرصت‌های بیشتر برای تعامل و همکاری با اعضای هیئت علمی، ایجاد محیط‌های یادگیری فعال و تشویق دانشجویان به شرکت در پروژه‌ها و فعالیتهای علمی، می‌تواند این ارتباطات را تقویت کرده و وفاداری دانشجویان به برند محل

1. Kaushal, V.
2. Le, M. T.
3. Pinar, M.
4. Kaur, H.
5. Shehzadi, S.

تحصیل را افزایش دهد. در این راستا، برنامه‌هایی برای تشویق دانشجویان به شرکت در کارگاه‌ها، کنفرانس‌ها، و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی می‌توانند دانشجویان را به ایجاد ارتباطات عمیق‌تر با اساتید و محیط تحصیلی تشویق کنند. همچنین، ارتقاء فرهنگ همکاری و تعامل بین دانشجویان و اعضای هیئت علمی می‌تواند در ایجاد ارتباطات مستدام و سازنده‌تر میان آن‌ها مؤثر باشد که در نهایت، به تقویت وفاداری دانشجویان به برند محل تحصیل می‌انجامد. علاوه بر این، ایجاد سیاست‌های مشارکتی و شفاف در مدیریت دانشگاهی نیز می‌تواند به تقویت وفاداری دانشجویان به برند محل تحصیل کمک کند. شفافیت در فرآیندهای تصمیم‌گیری، شناخته شدن نقش دانشجویان در تصمیم‌های مربوط به دانشگاه و اعطای فرصت‌هایی برای مشارکت دانشجویان در این فرآیندها، می‌تواند ارتباطات مثبت و تعاملات مستمرتری بین دانشجویان و دانشگاه شکل دهد. این اقدامات می‌توانند ارتقاء وفاداری و تعهد دانشجویان را به برند محل تحصیل تسهیل کنند.

با توجه به تحقیق، پیشنهادهای زیر برای تحقیقات آینده ارائه می‌شود:

- بررسی تأثیرات عوامل محیطی مانند تغییرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی رویدادهای جهانی بر روابط میان هم‌ذات‌پنداری و وفاداری به برند دانشجویان تربیت بدنی؛
- بررسی نحوه ارتباطات دانشگاه با دانشجویان و نقش این ارتباطات در شکل‌گیری هم‌ذات‌پنداری و وفاداری به برند؛
- بررسی مقایسه‌ای بین عواملی که هم‌ذات‌پنداری را تحریک می‌کنند و عواملی که آن را مهار می‌کنند و تأثیر آن‌ها بر وفاداری به برند؛
- بررسی نقش فناوری و رسانه‌ها (مانند شبکه‌های اجتماعی و وبسایت‌های دانشگاه) در شکل‌گیری و تقویت وفاداری به برند دانشگاه؛
- بررسی تفاوت‌های موجود بین دانشجویان بر اساس جنسیت یا سن و تأثیر این تفاوت‌ها بر رابطه بین هم‌ذات‌پنداری و وفاداری به برند؛
- بررسی تأثیر رویدادهای محلی و فرهنگی در محیط دانشگاه بر روابط هم‌ذات‌پنداری و وفاداری به برند دانشجویان؛
- بررسی تجربه‌های مشابه دیگر برندها یا دانشگاه‌ها در حوزه روابط میان هم‌ذات‌پنداری و وفاداری به برند؛
- بررسی روندهای جدید در حوزه بازاریابی که ممکن است تأثیر بر وفاداری به برند دانشگاه و هم‌ذات‌پنداری دانشجویان داشته باشند؛
- بررسی تأثیر ارتباط و ارتباطات دانشگاه با فارغ‌التحصیلان بر وفاداری دانشجویان به برند و ارتباط آن با هم‌ذات‌پنداری؛
- بررسی تغییراتی که در ارزش‌ها و انتظارات دانشجویان رخ می‌دهد و تأثیر آن بر هم‌ذات‌پنداری و وفاداری به برند.

پیشنهادات برگرفته از تحقیق:

- ✓ ترویج دوره‌های افزایش آگاهی: برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌هایی در دانشگاه برای آموزش و تقویت هم‌ذات‌پنداری و ارتقاء وفاداری به برند در دانشجویان تربیت بدنی.
- ✓ برگزاری جلسات اطلاع‌رسانی: برگزاری جلسات و همایش‌هایی با موضوع برندسازی دانشگاه برای افزایش آگاهی دانشجویان درباره ارزش‌ها و ویژگی‌های برند محل تحصیلشان.
- ✓ ارتقاء تجربه دانشجویی: بهبود امکانات و خدمات دانشگاه برای افزایش تجربه دانشجویی و ارتباط بهتر آن‌ها با برند محل تحصیل.
- ✓ استفاده از رسانه‌های اجتماعی: استفاده از رسانه‌های اجتماعی و فضای مجازی برای ارتقاء برندسازی دانشگاه و افزایش آگاهی دانشجویان درباره برند.
- ✓ ترویج ارتباط دانشگاه با دانشجویان: ارتقاء فعالیت‌های دانشگاه در شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های دیجیتال برای افزایش تعاملات مثبت و ارتباط مستقیم با دانشجویان.
- ✓ استفاده از نظرسنجی‌ها و پرسشنامه‌ها: اجرای نظرسنجی‌ها و پرسشنامه‌های دوره‌ای برای اندازه‌گیری تغییرات در هم‌ذات‌پنداری و وفاداری به برند در طول زمان و تعیین عوامل مؤثر در این تغییرات.
- ✓ ترویج برندسازی در رویدادها: ارتقاء برندسازی دانشگاه در رویدادها و جشنواره‌های مختلف دانشجویی به منظور جذب و نگه‌داشت دانشجویان و تقویت وفاداری به برند.
- ✓ مطالعه دیدگاه اساتید: بررسی دیدگاه اساتید و کارکنان دانشگاه در مورد برندسازی و اهمیت آن در تأثیر بر وفاداری دانشجویان.
- ✓ همکاری با دانشگاه‌های دیگر: همکاری با دانشگاه‌های دیگر برای مقایسه سیاست‌ها و برندسازی در جهت ارزیابی تأثیرات مختلف در وفاداری دانشجویان.
- ✓ برگزاری گردهمایی‌های تبادل تجربه: برگزاری جلساتی برای تبادل تجربیات و نتایج پژوهشی درباره وفاداری به برند محل تحصیل و نقش هم‌ذات‌پنداری در این فرآیند.
- ✓ مشارکت دانشجویان در تصمیم‌گیری: فراهم کردن فرصت‌هایی برای مشارکت دانشجویان در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با برندسازی و سیاست‌های دانشگاه که می‌تواند وفاداری به برند را تقویت نماید.

منابع

۱. احدمطلق، (۱۳۹۷). بررسی اثرات خودهم‌ذات‌پنداری بر قصد خرید مجدد مصرف‌کننده با حضور متغیر میانجی کیفیت ارتباطی برند (مطالعه موردی: نمایندگی پوشاک ورزشی آدیداس در شهر تهران)، رشته مدیریت اجرایی، دانشگاه پیام نور مرکز تهران غرب، ۱۴ (۸)، ۲۴-۱۳.

۲. باشکوه، م.؛ سیفاللهی، ن. و بیگی‌فیروزی، ا. (۱۳۹۹). تأثیر روابط مصرف‌کننده با نام تجاری بر وفاداری برند در بستر تجارت اجتماعی: نقش تعدیل‌گر ویژگی‌های مرتبط با تعامل شبه اجتماعی. *پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۴۸ (۱۳)، ۱۴۰-۱۶۸.
۳. خداپرست، ر. و بخشعلی‌پور،؟؟؟ (۱۴۰۱). تأثیر جوامع برندی مبتنی بر رسانه‌های اجتماعی بر عناصر جامعه و اعتماد و وفاداری به برند (مطالعه موردی: برند آدیداس). *دانش‌شناسی*، ۱۵ (۵۸)، ۲۹-۱۱.
۴. صادقی‌بروجردی، منصور، فاتحی و سالار (۱۴۰۱). اثر شخصی‌سازی رسانه‌های اجتماعی بر وفاداری به برند: نقش میانجی ارزش درک شده و دل‌بستگی به برند در بین هواداران فوتبال. *مدیریت و توسعه ورزش*، ۲۷ (۱)، ۳۵۹-۳۴۴.
۵. عظیم‌زاده و قربان‌پور. (۱۴۰۱). تعیین ارتباط بین تجربه برند و وفاداری به برند و نقش تعدیل‌کننده متغیرهای جمعیت‌شناختی (مورد مطالعه: مشتریان مجموعه پارک‌های آبی مشهد). *مطالعات بازاریابی ورزشی*، ۳ (۴۱)، ۶۳-۵۹.
۶. فاطمی‌نسب، ع.؛ گلکار، ر. و مرادی، ه. (۱۳۹۷). عوامل و راهکارهای جذب دانشجویان جهت فعالیت در بسیج دانشجویی. *مدیریت و توسعه*، ۲۷ (۱)، ۴۳-۳۹.
۷. قاسمی‌میرزایی، م. و موسی‌خانی، م. (۱۳۹۷). عوامل مؤثر بر ارزش ویژه برند دانشگاه (مورد مطالعه: دانشگاه آزاد اسلامی قزوین). *فصلنامه مدیریت توسعه و تحول*، ۳۵ (۳)، ۲۴-۱۳.
۸. قائد امینی هارونی، صادقی ده چشمه، کلدانی، مالکی فارسانی و غلام رضا. (۱۴۰۱). اثرات مسئولیت اجتماعی سازمانی بر ارزش ویژه برند و وفاداری به برند با نقش میانجی شهرت برند (مقایسه دانشگاه دولتی و آزاد اسلامی). *فصلنامه مدیریت سبز*، ۱ (۴)، ۱۱۷-۸۶.
۹. کیان‌فر، ا. و محقق. (۱۳۹۹). تأثیر شخصیت برند بر آگاهی، اعتماد و وفاداری به برند در صنعت بیمه (مطالعه موردی: شرکت بیمه ایران). *مطالعات مدیریت و کارآفرینی*، ۲۷ (۱)، ۳۵۹-۳۴۴.
۱۰. موسوی‌فرد و حسنی. (۱۴۰۱). تأثیر بازاریابی دیجیتال بر وفاداری به برند با نقش واسطه‌ای نوآوری محصول (مطالعه موردی: شرکت فرآورده‌های لبنی مانیزان کرمانشاه). *مدیریت کسب و کار*، ۱۴ (۵۵)، ۸۶-۹۱.
۱۱. نجات، س.؛ کردنائیج، خ. و حسینی و شیرخدایی. (۱۴۰۱). آسیب‌شناسی مطالعات برند در ایران با تمرکز بر متغیر وفاداری به برند: رویکرد فراترکیب. *مدیریت بازرگانی*، ۱۳ (۴)، ۹۱۰-۸۸۶.
۱۲. یوسفی، ب.؛ امیری، س.؛ احمدی، ب. و شعبانی‌مقدم، ک. (۱۳۹۴). الگوی هم‌ذات‌پنداری هوادار- ورزشکار با تصویر برند ورزشکار. *فصلنامه مرکز مطالعات راهبردی وزارت ورزش و جوانان*، ۱۴ (۳۰)، ۹۰-۷۱.

13. Akoglu, H. E., & Özbek, O. (2022). The effect of brand experiences on brand loyalty through perceived quality and brand trust: a study on sports consumers. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 34(10), 2130-2148.

14. Amani, D. (2022). Internal corporate social responsibility and university brand legitimacy: an employee perspective in the higher education sector in Tanzania. *Social Responsibility Journal*.

15. Choudhary, K., DeCost, B., Chen, C., Jain, A., Tavazza, F., Cohn, R., ... & Wolverton, C. (2022). Recent advances and applications of deep learning methods in materials science. *npj Computational Materials*, 8(1), 59.
16. Ciritel, A. A. (2022). Sexual intimacy and relationship happiness in living apart together, cohabiting, and married relationships: evidence from Britain. *Genus*, 78(1), 1-21.
17. Confente, I., & Kucharska, W. (2021). Company versus consumer performance: does brand community identification foster brand loyalty and the consumer's personal brand?. *Journal of Brand Management*, 28, 8-31.
18. Diallo, M. F., Moulins, J. L., & Roux, E. (2021). Unpacking brand loyalty in retailing: a three-dimensional approach to customer-brand relationships. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 49(2), 204-222.
19. Evernden, N. (2022). *Nature in industrial society. In Cultural politics in contemporary America* (pp. 151-164). Routledge.
20. Foster, D. M., Sylvester, H. J., & Schoenfeld-Tacher, R. M. (2018). Evaluation of an immersive farm experience to teach and attract veterinary students to food-animal medicine. *Journal of veterinary medical education*, 45(1), 64-75.
21. Freeman, S., Theobald, R., Crowe, A. J., & Wenderoth, M. P. (2017). Likes attract: Students self-sort in a classroom by gender, demography, and academic characteristics. *Active Learning in Higher Education*, 18(2), 115-126.
22. Goncalves Filho, C., Chinelato, F. B., & Couto, T. M. M. (2022). Brand loyalty through brand tribalism: an anthropological perspective. *Management Research Review*, 45(6), 735-759.
23. Gontur, S., Gadi, P. D., & Bagobiri, E. (2022). Service quality and customer loyalty: The mediating effect of customer brand identification in the Nigerian hospitality industry. *International Journal of Marketing & Human Resource Research*, 3(1), 38-51.
24. Haq, M. I. U., Khaliq Alvi, A., Somroo, M. A., Akhtar, N., & Ahmed, A. (2022). Relationship of brand credibility and brand loyalty: the mediating effects of attitude toward brand. *Journal of Economic and Administrative Sciences*.
25. Kaur, H., Paruthi, M., Islam, J., & Hollebeek, L. D. (2020). The role of brand community identification and reward on consumer brand engagement and brand loyalty in virtual brand communities. *Telematics and Informatics*, 46, 101321.
26. Kaur, Harsandaldeep, Mandakini Paruthi, JamidUl Islam, and Linda D. Hollebeek. "The role of brand community identification and reward on consumer brand engagement and brand loyalty in virtual brand communities." *Telematics and Informatics* 46 (2020): 101321.
27. Kaushal, V., & Ali, N. (2020). University reputation, brand attachment and brand personality as antecedents of student loyalty: A study in higher education context. *Corporate Reputation Review*, 23, 254-266.

28. Kumar, V., & Kaushik, A. K. (2020). Building consumer–brand relationships through brand experience and brand identification. *Journal of Strategic Marketing*, 28(1), 39-59.
29. Le, M. T. (2021). The impact of brand love on brand loyalty: the moderating role of self-esteem, and social influences. *Spanish Journal of Marketing-ESIC*, 25(1), 156-180.
30. Liu, X., Tong, X., Zou, Y., Lin, X., Zhao, H., Tian, L., ... & Zhang, T. (2022). Mendelian randomization analyses support causal relationships between blood metabolites and the gut microbiome. *Nature genetics*, 54(1), 52-61.
31. McCarthy, C. (2021). Offer on-campus family housing to attract, support parenting students. *Recruiting & Retaining Adult Learners*, 23(4), 1-5.
32. McLeay, F., Lichy, J., & Asaad, F. (2020). Insights for a post-Brexit era: Marketing the UK as a study destination–An analysis of Arab, Chinese, and Indian student choices. *Journal of Strategic Marketing*, 28(2), 161-175.
33. Mills, M., Oghazi, P., Hultman, M., & Theotokis, A. (2022). The impact of brand communities on public and private brand loyalty: A field study in professional sports. *Journal of Business Research*, 144, 1077-1086.
34. Mim, K. B., Jai, T., & Lee, S. H. (2022). The Influence of Sustainable Positioning on eWOM and Brand Loyalty: Analysis of Credible Sources and Transparency Practices Based on the SOR Model. *Sustainability*, 14(19), 12461.
35. Panda, S., Pandey, S. C., Bennett, A., & Tian, X. (2019). University brand image as competitive advantage: a two-country study. *International Journal of Educational Management*.
36. Park, K., & Jiang, H. (2020). Signaling, verification, and identification: The way corporate social advocacy generates brand loyalty on social media. *International Journal of Business Communication*, 2329488420907121.
37. Parris, D. L., & Guzmán, F. (2022). Evolving brand boundaries and expectations: looking back on brand equity, brand loyalty, and brand image research to move forward. *Journal of Product & Brand Management*, (ahead-of-print).
38. Pinar, M., Girard, T., & Basfirinci, C. (2020). Examining the relationship between brand equity dimensions and university brand equity: An empirical study in Turkey. *International Journal of Educational Management*, 34(7), 1119-1141.
39. Rather, R. A., Hollebeek, L. D., VO-THANH, T., Ramkissoon, H., Leppiman, A., & Smith, D. (2022). Shaping customer brand loyalty during the pandemic: The role of brand credibility, value congruence, experience, identification, and engagement. *Journal of Consumer Behaviour*, 21(5), 1175-1189.
40. Sari, D. P., & Destianingsih, A. (2018). USING MINI SERIES FLASH CARDS TO ATTRACT STUDENTS'IN LEARNING READING. *Inovish Journal*, 3(2), 199-210.

41. Shehzadi, S., Nisar, Q. A., Hussain, M. S., Basheer, M. F., Hameed, W. U., & Chaudhry, N. I. (2021). The role of digital learning toward students' satisfaction and university brand image at educational institutes of Pakistan: a post-effect of COVID-19. *Asian Education and Development Studies*, 10(2), 276-294.
42. Walsh, S. J., Moody, A., Allen, T. R., & Brown, D. G. (2023). *Scale dependence of NDVI and its relationship to mountainous terrain. In Scale in remote sensing and GIS* (pp. 27-55). Routledge.
43. Wilk, V., Soutar, G. N., & Harrigan, P. (2021). Online brand advocacy and brand loyalty: a reciprocal relationship?. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*.
44. Zafari, M., & nasimi, M. A. (2022). The Impact of Self Congruity and Reliability on Brand and Product Attachment and Customer Loyalty to Sports Brands. *Sports Marketing Studies*, 3(2), 205-178. Doi.

The effect of identification relationships on loyalty to the brand of the place of study in physical education students

seyed mohammad hosein hoseini ravesh ^{*1}, soheila okati ²

- 1) Assistant Professor of Sports Management, Department of Sports Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran
- 2) Assistant Professor, Department of Management, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran (soh.okati@gmail.com)

Abstract

The purpose of this research was to investigate the effect of identification relationships on loyalty to the school brand in physical education students. The research is descriptive and survey in terms of practical purpose and in terms of how to collect information. The research data was collected through the five-choice Likert questions in the Ahadi Mutlaq self-identification questionnaire (2017). In this research, in order to analyze the data obtained from the questionnaire, SPSS.V24 statistical software and pls.V3 structural equation software were used in the form of descriptive and inferential statistics in the form of linear and multiple regression. The statistical population of this research was 732 physical education students of Islamic Azad University, Mashhad branch. The studied sample was collected by the available method. In order to calculate the required sample size for the research, using Cochran's formula for unlimited communities, 252 people were obtained at a confidence level of 5%. The results of the research show that identification relationships have a significant effect on loyalty to the brand of the place of study in physical education students of Mashhad Azad University (0.748). It is recommended to promote awareness raising courses, promote the university's relationship with students, use surveys and questionnaires, promote branding in events, hold experience exchange meetings, and involve students in decision-making to increase brand identification.

Keywords: Identity, brand loyalty, place of study, exchange of experience.

Corresponding author's email: (hhoseinir@yahoo.com)

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در اوقات فراغت

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

تحلیل وضعیت تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال ایران

مهدی رسولی^{۱*}، محمد پورکیانی^۲، رقیه ضرابی^۳

۱- استادیار مدیریت ورزشی، مؤسسه طلوع مهر، قم، ایران.

۲- استادیار مدیریت ورزشی، مؤسسه طلوع مهر، قم، ایران. (m.pourkiani46@gmail.com)

۳- دانش‌آموخته مدیریت ورزشی، مؤسسه طلوع مهر، قم، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تحلیل وضعیت تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال ایران در طی ده سال (۱۳۹۱-۱۴۰۱) بود. این پژوهش به لحاظ هدف و روش پژوهش، توصیفی به شمار می‌رود. داده‌های مورد نیاز پژوهش از بخش سوپر لیگ بسکتبال ایران در سایت رسمی فدراسیون بسکتبال براساس روش نمونه‌گیری کل شمار جمع‌آوری شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها نیز چک لیست و جداولی بود که نتایج داخل آن قرار گرفت. داده‌ها شامل نام تیم‌های شرکت‌کننده در هر فصل و نیز امتیاز و رتبه کسب شده توسط هر یک از تیم‌ها برای ده سال (از سال ۱۳۹۱-۱۴۰۱) بود. ابزار گردآوری داده‌ها شامل شاخص‌های (C5ICB) و تعادل رقابتی (C5)، (HHI) و سهم همه بردارها یا امتیازات در یک فصل (HHICB) بود. نتایج بدست آمده حاکی از آن بود که لیگ در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ در جایگاه نامتعادل‌ترین لیگ از نقطه‌نظر وضعیت تعادل رقابتی قرار دارد و در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۵ در بهترین و مطلوب‌ترین وضعیت می‌باشد. با توجه به نتایج این پژوهش، سیاست‌هایی در جهت افزایش تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال ایران پیشنهاد می‌شود تا هم جذابیت مسابقات برای هواداران افزایش یابد و هم باشگاه‌های ضعیف‌تر بتوانند با رقابت‌های لیگ هم‌سو شوند. در این راستا، اقداماتی مانند تخصیص منابع مالی به باشگاه‌های کمتر برخوردار، ایجاد سیستم نقل و انتقالات عادلانه و سرمایه‌گذاری در برنامه‌های شناسایی و پرورش استعدادهای جوانان پیشنهاد می‌گردد. همچنین، تقویت بازاریابی و جذب هواداران می‌تواند به محبوبیت و سودآوری بیشتر لیگ کمک نماید. علاوه بر این، ارزیابی‌های مستمر در زمینه تعادل رقابتی و بهبود برنامه‌ها برای توازن قدرت بین تیم‌ها باید به‌طور پیوسته مورد توجه قرار گیرد. به‌طورکلی، تعادل رقابتی نه تنها بر کیفیت لیگ برتر بسکتبال ایران تأثیر مثبتی خواهد داشت، بلکه نقش کلیدی در جذب مخاطبان، افزایش سطح رقابت‌ها و ارتقاء جایگاه ورزش بسکتبال در کشور ایفا می‌کند. توجه به این عوامل و همکاری بین باشگاه‌ها و فدراسیون می‌تواند به توسعه پایدار و شکوفایی این رشته ورزشی منجر شود.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۲۲

شماره صفحات: ۲۱-۲۸

واژگان کلیدی:

توازن قدرت، لیگ برتر، بسکتبال ایران، اقتصاد ورزش، بازاریابی ورزشی

استناد به مقاله:

رسولی، مهدی؛ پورکیانی، محمد و ضرابی، رقیه. (۱۴۰۳). تحلیل وضعیت تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال ایران. *اندیشه‌های نوین در ورزش تربیتی*، ۱ (۳)، ۲۸-۲۱.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

DOI: <https://doi.org/10.22034/ntes.2025.483910.1019>

URL: https://ntes.imamreza.ac.ir/article_214293.html

مقدمه

امروزه ورزش از جایگاه برجسته‌ای در زندگی اجتماعی افراد برخوردار است. در واقع، یک فرد در عین حال که قادر است در یک رشته ورزشی فعالیت کند، می‌تواند ایفاکننده نقش تماشایی و یا هوادار نیز باشد. بنابراین، در جوامع امروزی، ورزش نه تنها به عنوان بخشی از فرهنگ زندگی مردم تلقی می‌گردد، بلکه یک رویداد اقتصادی بالقوه مهم نیز محسوب می‌شود (راسچر^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). در این میان، بسکتبال یکی از ورزش‌های مهم، زیبا و پرتعداد در سطح جهان است که در سال ۱۸۹۱ توسط جیمز نایسمیت، در اسپرینگفیلد ایالت ماساچوست، اختراع گردید. این ورزش پرتعداد، حدود ۱۳۰ سال سابقه دارد و یکی از محبوب‌ترین ورزش‌های جهان محسوب می‌گردد؛ به گونه‌ای که طبق برآورد فدراسیون جهانی بسکتبال، تنها در سال ۲۰۱۸، حداقل ۴۵۰ میلیون نفر در سراسر جهان در این ورزش فعالیت داشته‌اند (لی و ژا^۲، ۲۰۲۱). بسکتبال در ایران نیز از سال‌های ۱۳۱۰ به بعد، به طور غیررسمی فعالیتش را در بعضی مدارس آغاز کرد و در سال ۱۳۱۴، به طور رسمی توسط فریدون شریف‌زاده معرفی شد و خیلی سریع در کلیه استان‌های کشور از طریق مدارس اشاعه پیدا کرد. این ورزش در طول سال‌های گذشته، رشد قابل توجهی داشته است و توانسته است در رده اول آسیا حضور مؤثر داشته باشد و در سال‌های اخیر نیز، جزء ورزش‌های المپیک ایران محسوب گردد (جهانی^۳ و همکاران، ۲۰۲۳). بازی‌های انجمن ملی بسکتبال (NBA) به عنوان بالاترین و پردرآمدترین سطح بازی‌های بسکتبال در جهان شناخته می‌شوند، به گونه‌ای که در فصل ۲۰۲۰-۲۰۱۹، کل درآمد ۳۰ تیم NBA، چیزی در حدود ۷,۹۲ میلیارد دلار بوده است (لی و ژا، ۲۰۲۱). درآمدهای بالای بسکتبال به عنوان یک ورزش حرفه‌ای، آن را در زمره سودآورترین‌های صنعت ورزش قرار داده است.

نخستین بار، مولین (۱۹۸۳) از ورزش به عنوان یک صنعت یاد کرد. وی معتقد بود هرگونه فعالیت ورزشی حرفه‌ای و یا آماتور که افزایش ارزش افزوده کالا و خدمات ورزشی را فراهم کند، صنعت ورزش نامیده می‌شود (محمدزاده و عزیز، ۲۰۱۶). صنعت ورزش با تولید میلیاردها دلار از طریق بلیط‌فروشی، حمایت مالی و حق پخش تلویزیونی، به یک پدیده اقتصادی مهم در جهان تبدیل گشته است. اثرات اقتصادی این صنعت در دو بخش مستقیم و غیرمستقیم قابل بررسی است (عسگرآبادی و همکاران، ۲۰۲۲). تولید کالاها و خدمات ورزشی، صادرات و واردات، تبلیغات، ایجاد اماکن و تسهیلات، مشارکت در بورس، پوشش رسانه‌ای، جذب گردشگر، اشتغال و حامیان مالی، از جمله اثرات مستقیم اقتصادی ورزش محسوب می‌گردد. اثرات اقتصادی غیرمستقیم ورزش نیز در برگیرنده افزایش سطح سلامت جامعه، کاهش هزینه‌های درمان، کاهش بزهکاری‌ها، کاهش غیبت کارکنان و افزایش عملکرد و بهره‌وری آن‌ها است که به تبع آن، رشد و توسعه اقتصادی حاصل می‌گردد (عسگرآبادی و همکاران، ۲۰۲۲). در این میان، مهم‌ترین بخش یک رویداد ورزشی میزان توجه هواداران به آن است. به عبارت دیگر، حضور بیشتر هواداران موجب شکل‌گیری منابع درآمدی

1. Rascher, D. A.
2. Lee, J. & Zha, Y.
3. Jahyooni, F.

به صورت مستقیم و غیرمستقیم، برای باشگاه‌ها می‌گردد. با توجه به این‌که در بسیاری از کشورها بحث درآمدزایی باشگاه‌ها و خودگردان کردن آن‌ها مطرح است، موضوع جذب هواداران، عامل مهمی در جهت فراهم آوردن درآمد برای تیم‌های ورزشی به حساب می‌آید. از این رو، شناسایی عواملی که بیشترین تأثیر را بر حضور هواداران می‌گذرانند، به بازاریابان ورزشی این امکان را می‌دهد تا از راهبردهای بازاریابی مؤثری برای هدف قرار دادن هواداران استفاده نمایند؛ زیرا تمایل بیشتر هواداران برای تماشای مسابقات بر منابع مختلف درآمدی نظیر بلیط‌فروشی، حق پخش بازی‌ها، تبلیغات و حمایت مالی تأثیر بسزایی خواهد داشت. از این رو، بدیهی است که لیگ‌های ورزشی‌ای که هواداران بیشتری را جذب نمایند، پتانسیل درآمدزایی بالاتری خواهند داشت (الهی و همکاران، ۲۰۱۳). از جمله عواملی که موجب جذب هوادار و نیز جذابیت لیگ‌های ورزشی می‌گردد، این است که هواداران قادر به پیش‌بینی نتیجه مسابقه پیش رو نباشند. به عبارتی دیگر، در پیش‌بینی نتیجه، عدم قطعیت وجود داشته باشد. از این رو، برای دست یافتن به این مهم، مقوله‌ای به نام تعادل رقابتی مطرح می‌گردد. ژیمانسکی^۱ (۲۰۰۱) «تعادل رقابتی» را به پیش‌بینی هواداران درباره این‌که کدام تیم برنده خواهد شد، اطلاق می‌کند. به بیان دیگر، در رقابت کاملاً متعادل، هر شرکت‌کننده با شانس برابر بازی را شروع می‌کند. بنابراین، در مجموع، نتیجه نهایی رقابت قابل پیش‌بینی نخواهد بود (الهی و همکاران، ۲۰۱۳).

تعادل رقابتی از طریق ایجاد سیاست‌ها و تخصیص منابع، برای ایجاد محیطی که تیم‌ها شانس نسبتاً برابری برای موفقیت در مسابقات داشته باشند، به دست می‌آید (ساندرسون و زیگفرید^۲، ۲۰۰۳). این فرضیه ادعا می‌کند که بدون سیاست‌های کاری محدودکننده، تیم‌هایی که بیشترین پول را دارند، بهترین بازیکنان را به دست می‌آورند و بیشترین بازی‌ها را می‌برند. موفقیت‌های پی‌درپی می‌تواند بازی‌ها را برای طرفداران قابل پیش‌بینی کند و این امر خود موجب کاهش لذت و علاقه آن‌ها می‌گردد (وانگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۴). از این رو، بسیاری از لیگ‌های حرفه‌ای از سیاست‌های تعادل رقابتی به منظور افزایش جمعیت تماشاگران و درآمدهای لیگ بهره می‌برند. این سیاست‌ها بر اساس سطوح متفاوت است. به عنوان مثال، در سطوح حرفه‌ای، سیاست‌ها می‌تواند شامل تقسیم درآمد، سقف حقوق، مالیات و ... باشد. درحالی‌که سیاست‌های ورزشی دانشگاهی محدودیت‌های بورسیه و محدودیت‌های انتقال را دربرمی‌گیرد، در ورزش‌های غیرحرفه‌ای نیز، محدودیت‌های سنی، جغرافیایی و وزنی هستند که به تعادل رقابتی کمک می‌کنند (بئو و همکاران^۴، ۲۰۱۹).

در ارتباط با این موضوع، تحقیقات متعددی صورت پذیرفته است. رسولی و همکاران (۲۰۱۳) و ولی و احمدی (۲۰۱۵) تعادل رقابتی فوتبال ایران مورد مطالعه قرار دادند. بروجردی و همکاران (۲۰۱۳) تعادل رقابتی میان لیگ‌های بسکتبال پرتغال، ایتالیا، ترکیه، جمهوری چک، اسلوانی، روسیه، یونان، فرانسه و آلمان را در سال ۲۰۱۱-۲۰۱۲ بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که

1. Szymanski
2. Sanderson, A. R. & Siegfried, J. J.
3. Wang, H.
4. Beau, F.

لیگ‌های اسلوونی و روسیه بالاترین تعادل و لیگ آلمان کمترین تعادل را در بین لیگ‌های مورد بررسی به خود اختصاص داده‌اند. جونگیچ^۱ (۲۰۱۵) با بررسی تعادل رقابتی در لیگ بسکتبال کره جنوبی، به این نتیجه رسید که معرفی بازیکنان خارجی نه تنها سطح ورزش بسکتبال، بلکه تعادل رقابتی لیگ را بهبود می‌بخشد. کرینگستاد^۲ (۲۰۲۱) به بررسی تفاوت‌های سیستماتیک در تعادل رقابتی میان جنسیت‌ها در بین لیگ‌های ورزشی پرداخته است و به این نتیجه رسیده است که انجمن ملی بسکتبال زنان (WNBA) متعادل‌تر از NBA است. پلاملی^۳ و همکاران (۲۰۲۳) میزان تعادل رقابتی را در پنج لیگ برتر فوتبال آسیا، نسبتاً ثابت گزارش کرده‌اند. موندال^۴ (۲۰۲۳) نیز در ارتباط با پنج لیگ برتر فوتبال زنان در اروپا به نتایج یکسانی دست یافت. اسکله^۵ (۲۰۲۲) به این نتیجه رسید که علاوه بر عواملی چون تقسیم درآمد (نابرابری درآمد کشورها)، تفاوت در قدرت جذب، پول جوایز، بازار استعداد و قالب مسابقات ورزشی، عوامل جدیدی همچون آب و هوا، قدرت اقتصادی کشورها، سنت، زمان‌بندی، تعداد باشگاه‌ها، مقررات مالی و عملکرد بین‌المللی نیز تأثیرگذار است. از این رو، توجه به مسأله متعادل‌سازی لیگ‌ها، تخصیص سیاست‌های تعادل رقابتی و حمایت‌های همه جانبه از باشگاه‌هایی که در این لیگ‌ها حضور دارند، حائز اهمیت می‌باشد.

همان‌طور که بیان شد، تعادل رقابتی به توانایی لیگ‌ها در حفظ جذابیت و غیرقابل پیش‌بینی بودن نتایج مسابقات اشاره دارد. در واقع، هرچه سطح تعادل رقابتی بالاتر باشد، هواداران بیشتر به تماشای بازی‌ها جذب می‌شوند و علاقه‌مندی‌شان به لیگ حفظ می‌شود، زیرا احتمال موفقیت تیم‌ها در مسابقات به طور برابر خواهد بود. در بسکتبال ایران، گرچه لیگ پیشرفت‌هایی داشته است، اما کمبودهایی در جهت تعادل رقابتی وجود دارد که می‌تواند به عدم جذابیت لیگ، کاهش مشارکت هواداران و در نهایت، کاهش سودآوری لیگ و باشگاه‌ها منجر شود. در نتیجه، مسأله اصلی این تحقیق، بررسی وضعیت تعادل رقابتی در لیگ برتر بسکتبال ایران و تحلیل آن طی ده سال گذشته (۱۳۹۱-۱۴۰۱) است. نتایج تحقیق حاضر می‌تواند در مواردی مؤثر باشند که عبارتند از: الف- شناسایی سطح تعادل رقابتی در لیگ (این تحقیق امکان شناسایی وضعیت فعلی تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال ایران را فراهم می‌کند و نشان می‌دهد که در کدام بازه‌های زمانی، لیگ از تعادل بهتری برخوردار بوده است)، ب- تدوین سیاست‌های پیشنهادی (با شناخت عمیق‌تر وضعیت تعادل رقابتی، این تحقیق به تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران ورزشی کمک می‌کند تا سیاست‌ها و راهکارهایی برای افزایش تعادل و جذابیت لیگ تدوین کنند)، ج- ارتقاء تجربه هواداران (با بهبود تعادل رقابتی، بازی‌ها برای هواداران غیرقابل پیش‌بینی‌تر و جذاب‌تر خواهد شد که در نتیجه می‌تواند به افزایش تعداد هواداران، بالا رفتن درآمد باشگاه‌ها و در نهایت توسعه پایدار بسکتبال در کشور منجر شود).

1. Jungić, S.
2. Kringstad, M.
3. Plumley, D.
4. Mondal, S.
5. Scelles, N.

روش تحقیق

هدف این پژوهش، توصیف یک پدیده تعادل رقابتی در لیگ برتر بسکتبال ایران است. از این رو، پژوهش حاضر از نوع تحلیلی-توصیفی می‌باشد. داده‌های مورد استفاده در این پژوهش، از بخش سوپرلیگ بسکتبال ایران در سایت رسمی فدراسیون بسکتبال آسیا استخراج شده است. داده‌های پژوهش، شامل نام تیم‌های شرکت‌کننده در هر فصل، امتیاز و رتبه کسب شده توسط هر یک از تیم‌ها برای ده سال اخیر (از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱) می‌باشد. بر این اساس، تمامی تیم‌های حاضر در این مسابقات، به عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شده‌اند. در پژوهش حاضر، از مدل و فرمول نسبت تمرکز پنج بنگاه (C5) و شاخص تعادل رقابتی (C5ICB)، شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI) و شاخص تعادل رقابتی هرفیندال (HICB) و سهم همه بردها (یا امتیازات) در یک فصل (HHIC) به عنوان ابزار پژوهش مورد استفاده قرار گرفته‌اند. روایی و پایایی این ابزارها، در پژوهش‌های گذشته به تأیید رسیده است و بارها مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

نسبت تمرکز پنج بنگاه (C5) و شاخص تعادل رقابتی (C5ICB)

در یک صنعت، نسبت تمرکز پنج بنگاه، میزان تسلط پنج بنگاه بزرگ بر یک صنعت را اندازه‌گیری می‌کند. این شاخص هنگامی که در زمینه ورزش بکار گرفته می‌شود، نابرابری میان پنج باشگاه برتر و مابقی لیگ را اندازه‌گیری می‌کند و با استفاده از فرمول زیر محاسبه می‌شود (راکی، ۲۰۱۹):

$$C5 = \frac{\text{مجموع امتیازات کسب شده توسط پنج باشگاه برتر}}{\text{مجموع امتیازات کسب شده توسط تمامی باشگاه‌ها}} = \sum_{i=1}^5 s_i$$

در این فرمول، s_i امتیاز کسب شده توسط باشگاه i ام است.

این شاخص، تابعی از تعداد باشگاه‌ها در یک لیگ می‌باشد که به بررسی میزان نابرابری میان ۵ باشگاه برتر لیگ و مابقی تیم‌ها می‌پردازد. به عبارتی، افزایش مقدار این شاخص، منعکس‌کننده کاهش تعادل رقابتی و افزایش تسلط پنج باشگاه برتر لیگ است. در این روش، برای این‌که بتوان به بررسی تعادل رقابتی در دوره‌های مختلف که لیگ از لحاظ تعداد تیم‌ها متفاوت است، پرداخت، باید نسبت C5 را با یک رقم ایده‌آل که در یک لیگ کاملاً متعادل به دست می‌آید، مقایسه کرد. از این رو، با این تنظیم، شاخص تعادل رقابتی (C5ICB) که به تعداد تیم‌ها حساسیت ندارد، به صورت زیر ارائه می‌گردد (در این فرمول، N بیانگر تعداد تیم‌های لیگ است) (راکی، ۲۰۱۹).

$$C5ICB = \left(\frac{C5}{5}\right) * 100$$

شاخص هرfindahl-هیرشمن^۱ (HHI) و شاخص تعادل رقابتی هرfindahl (HHIC) شاخص هرfindahl-هیرشمن (HHI) شاخص تمرکزی است که از اطلاعات مربوط به تمامی بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری میزان انحصار و قدرت بازار استفاده می‌کند. این شاخص عبارت است از مجموع توان دوم سهم بازار تمامی بنگاه‌های صنعت (اوانز^۲، ۲۰۱۴).

$$HHI = \sum_{i=1}^n (S_i)^2$$

در این فرمول، S_i سهم بازار بنگاه i ام و n تعداد بنگاه‌های حاضر در صنعت مورد نظر است. این معیار صنعتی دارای محدوده مقادیر $\frac{1}{n}$ تا ۱ می‌باشد. به عبارتی دیگر، چنانچه تمامی بنگاه‌های حاضر در صنعت، سهم بازار برابری داشته باشند، مقدار این معیار برابر با $\frac{1}{n}$ ام و چنانچه صنعت مورد نظر در انحصار یک شرکت واحد باشد، مقدار ۱ حاصل می‌گردد (اوانز، ۲۰۱۴). مشکل ذاتی این معیار این است که اگر برای مقایسه بین صنایع استفاده شود، به تعداد بنگاه‌ها در یک صنعت وابسته است. به عبارتی دیگر، صنعتی با تعداد بنگاه‌های بیشتر نسبت به صنعتی با بنگاه‌های کمتر (همچنین با سهام مساوی) ارزش کمتری برای این معیار تولید می‌کند (اوانز، ۲۰۱۴). از این رو، مقدار نرمال شده این معیار (HHI*) با حداقل مقدار صفر و حداکثر مقدار یک به دست می‌آید:

$$HHI^* = \frac{HHI - \left(\frac{1}{n}\right)}{1 - \left(\frac{1}{n}\right)}$$

در این فرمول، $HHI = \sum_{i=1}^n (S_i)^2$ و S_i سهم بازار بنگاه i ام و n تعداد بنگاه‌های حاضر در صنعت مورد نظر است. در همین راستا، با جایگزینی عبارت «بنگاه» با «تیم» و نیز، «سهم بازار یک بنگاه» با «مجموع سهم امتیازات هر باشگاه در یک فصل»، می‌توان از شاخص HHI به عنوان معیاری برای اندازه‌گیری تعادل رقابتی لیگ‌های ورزشی بصورت زیر بهره جست:

$$HHIC = \sum_{i=1}^n (S_i)^2$$

در این فرمول، S_i مجموع سهم امتیازات باشگاه i ام در یک فصل و n تعداد تیم‌های حاضر در لیگ می‌باشد (اوانز، ۲۰۱۴). سهم همه بردها (یا امتیازات) در یک فصل (HHIC)

1. Herfindahl -Hirschman Index
2. Ewans

در این بخش، اندازه ($HHIC$) به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$HHIC = \sum_{i=1}^n \left(\frac{w_i}{\sum_{i=1}^n w_i} \right)^2$$

در این فرمول، w_i تعداد پیروزی‌های (امتیازات) تیم i ام و n تعداد تیم‌های حاضر در لیگ می‌باشد. این معیار دارای حداقل مقدار $\frac{1}{n}$ ام و حداکثر مقدار $\frac{2(2n-1)}{3n(n-1)}$ می‌باشد. قابل ذکر است که حداکثر ارزش برای این شاخص، زمانی رخ می‌دهد که تیم برتر در تمام بازی‌های خود برنده شود، تیم دوم نیز تمام بازی‌های دیگر خود را برنده شود و به همین ترتیب، به عنوان مثال، برای لیگی با ۲۰ تیم، مقدار کمینه برابر ۰,۰۵ و مقدار بیشینه برابر ۰,۰۶۸ می‌باشد. هر گونه افزایش در تعداد تیم‌های حاضر در لیگ، موجب کاهش مقدار کران بالا و پایین معیار مذکور می‌شود. به عبارتی، با تغییر تعداد تیم‌ها از ۲۰ به ۲۲، کاهش غیر محسوس ۰,۰۰۱۸ در محدوده‌های اندازه‌گیری شده ایجاد می‌گردد (اوانز، ۲۰۱۴).

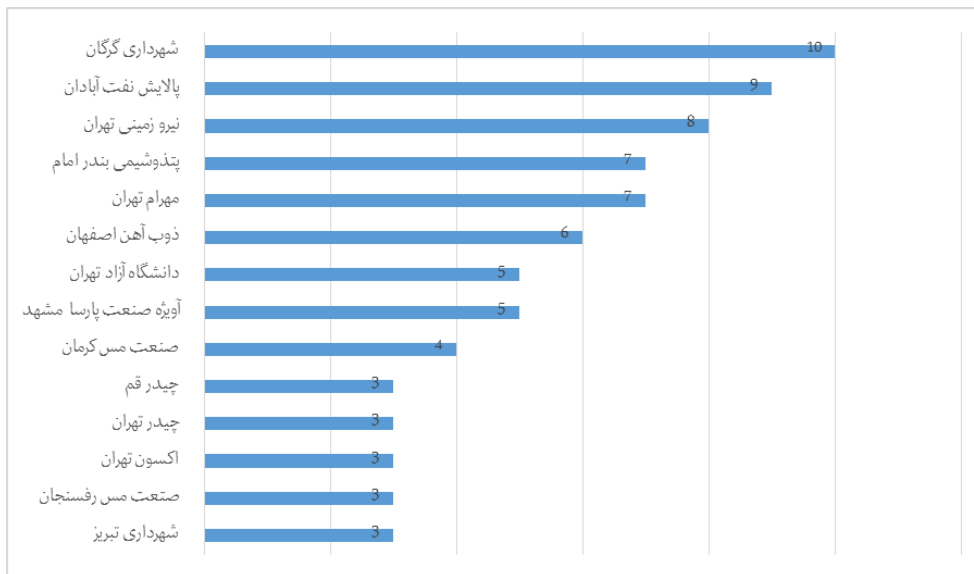
میچی و اوتون^۱ (۲۰۰۴) خاطر نشان کردند که شاخص هر فیندال به تغییرات در تعداد تیم‌ها حساس است. از این رو، به منظور مقایسه لیگ‌هایی با تعداد تیم‌های مختلف، این معیار را به شاخص تعادل رقابتی هر فیندال ($HICB$) تبدیل کردند. این شاخص مطابق فرمول زیر بدست می‌آید:

$$HICB = \left(\frac{\sum_{i=1}^n s_i^2}{\frac{1}{n}} \right) * 100$$

در این فرمول، s_i سهم امتیازات تیم i ام و n تعداد تیم‌های حاضر در لیگ می‌باشد. مقدار این شاخص برای لیگ کاملاً متعادل با هر اندازه، دارای مقدار ۱۰۰ می‌باشد. از این رو، هرچه مقدار شاخص به ۱۰۰ نزدیک‌تر باشد، لیگ از لحاظ تعادل رقابتی در وضعیت بهتری قرار دارد.

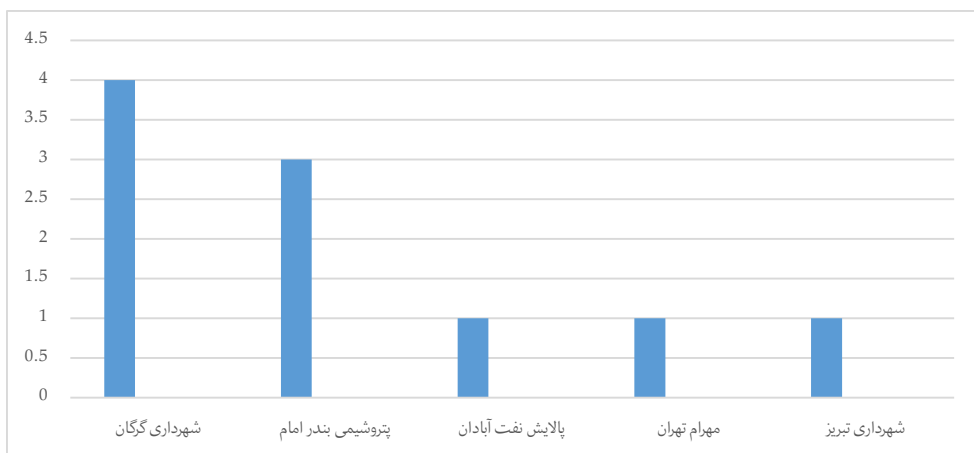
نتایج تحقیق

بر مبنای نتایج، شهرداری گرگان، پالایش نفت آبادان و نیروی زمینی تهران به ترتیب با ۱۰، ۹ و ۸ بار، بیشترین تعداد حضور را در مسابقات سوپرلیگ بسکتبال ایران در ده سال اخیر داشته‌اند. شکل زیر، معرف تیم‌هایی است که حداقل ۳ و حداکثر ۱۰ بار در لیگ برتر بسکتبال ایران از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ شرکت کرده‌اند. از این رو، از ذکر نام تیم‌هایی که ۱ یا ۲ بار در لیگ برتر شرکت داشته‌اند، خودداری شده است.

شکل ۱. بیشترین تعداد حضور تیمها در لیگ برتر بسکتبال ایران از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱

شکل ۲ بیانگر تعداد قهرمانی‌های کسب شده توسط تیمها از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ می‌باشد. بر این اساس، تیم شهرداری گرگان با ۴ جام، دارای بیشترین قهرمانی در سال‌های اخیر می‌باشد.

شکل ۲. تعداد قهرمانی‌های کسب شده توسط تیمها از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱

در این بخش، شاخص‌های اقتصادی C5 و C5ICB محاسبه شده‌اند. جدول زیر، مقادیر محاسبه شده برای شاخص‌های C5 و C5ICB را برای لیگ‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ نشان می‌دهد. همانگونه که در این جدول مشاهده می‌گردد، تعداد تیمها در طی این ده سال متفاوت است. از این رو، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص C5ICB استفاده می‌گردد.

جدول ۱. مقادیر شاخص C5 و C5ICB برای ده سال اخیر لیگ برتر بسکتبال ایران

C5ICB	C5	تعداد تیمها Teams	فصل Season	ردیف Num
۱۱۸,۱۸۱۸	۰,۴۹۲۴۲۴	۱۲	۱۳۹۲-۱۳۹۳	۱
۱۱۳,۳۳۳۳	۰,۶۲۹۶۳	۹	۱۳۹۳-۱۳۹۴	۲
۱۱۲,۷۷۷۸	۰,۶۲۶۵۴۳	۹	۱۳۹۴-۱۳۹۵	۳
۱۱۴,۴۹۸۱	۰,۵۷۲۴۹۱	۱۰	۱۳۹۵-۱۳۹۶	۴
۱۱۳,۳۳۳۳	۰,۶۲۹۶۳	۹	۱۳۹۶-۱۳۹۷	۵
۱۱۵,۸۳۳۳	۰,۶۴۳۵۱۹	۹	۱۳۹۷-۱۳۹۸	۶
۱۱۹,۳۹۹۱	۰,۴۵۹۲۲۷	۱۲	۱۳۹۸-۱۳۹۹	۷
۱۲۲,۸۵۷۱	۰,۳۸۳۹۲۹	۱۶	۱۳۹۹-۱۴۰۰	۸
۱۲۲,۲۵۴۷	۰,۳۸۴۰۴۶	۱۶	۱۴۰۰-۱۴۰۱	۹
۱۱۵,۷۱۴۳	۰,۴۸۲۱۴۳	۱۲	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۰

مقادیر جدول ۱، نشان دهنده شاخص C5 محاسبه شده برای ده سال اخیر سوپر لیگ بسکتبال ایران می باشد. همانگونه که از ارقام بدست آمده مشخص است، لیگ ۱۳۹۹-۱۴۰۰ در بهترین و مطلوبترین وضعیت تعادل رقابتی قرار دارد و به تبع، لیگ ۱۳۹۷-۱۳۹۸ نامتعادلترین لیگ از نقطه نظر شاخص C5 می باشد. همچنین جدول ۱، مقدار شاخص C5ICB را برای طول ده فصل رقابت های سوپر لیگ بسکتبال ایران نشان می دهد. همانطور که مشخص است، لیگ ۱۳۹۹-۱۴۰۰ نامتعادلترین لیگ و لیگ ۱۳۹۴-۱۳۹۵ از نقطه نظر شاخص C5ICB، متعادلترین لیگ می باشد.

محاسبه شاخص HHI و HICB

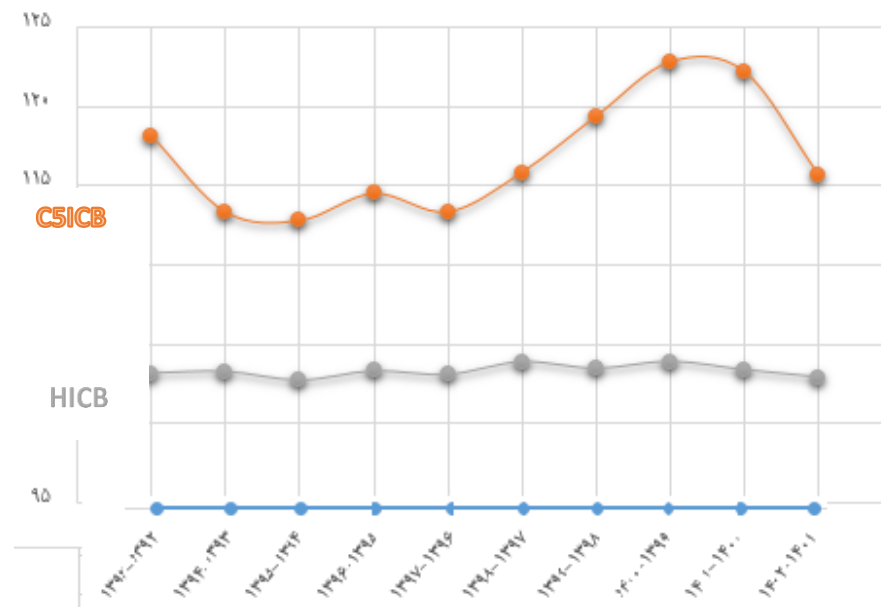
در این قسمت نیز، شاخص های HHI و HICB به منظور تعیین وضعیت تعادل رقابتی سوپر لیگ بسکتبال ایران محاسبه می گردد. جدول زیر، مقادیر محاسبه شده برای شاخص های HHI و HICB را برای لیگ برتر بسکتبال ایران در طی سال های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ نشان می دهد.

جدول ۲. مقادیر شاخص های HHI و HICB برای ده سال اخیر لیگ برتر بسکتبال ایران

HICB	HHI	تعداد تیمها Teams	فصل Season	ردیف Num
۱۰۳,۱۳۷۴	۰,۰۸۵۹۴۸	۱۲	۱۳۹۲-۱۳۹۳	۱
۱۰۳,۲۴۰۷	۰,۱۱۴۷۱۲	۹	۱۳۹۳-۱۳۹۴	۲
۱۰۲,۶۹۲	۰,۱۱۴۱۰۲	۹	۱۳۹۴-۱۳۹۵	۳
۱۰۳,۲۷۳۹	۰,۱۰۳۲۷۴	۱۰	۱۳۹۵-۱۳۹۶	۴
۱۰۳,۰۴۷۸	۰,۱۱۴۴۹۸	۹	۱۳۹۶-۱۳۹۷	۵
۱۰۳,۸۵۸	۰,۱۱۵۳۹۸	۹	۱۳۹۷-۱۳۹۸	۶
۱۰۳,۴۳۴۴	۰,۰۷۹۵۶۵	۱۳	۱۳۹۸-۱۳۹۹	۷

۱۰۳,۸۸۳۲	۰,۰۶۴۹۲۷	۱۶	۱۳۹۹-۱۴۰۰	۸
۱۰۳,۳۵۳۸	۰,۰۶۴۵۹۶	۱۶	۱۴۰۰-۱۴۰۱	۹
۱۰۲,۸۹۴۶	۰,۰۸۵۷۴۶	۱۲	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۰

جدول ۲، مربوط به محاسبه شاخص HHI برای سال‌های ۱۳۹۱-۱۴۰۱ سوپر لیگ بسکتبال ایران می‌باشد. بر مبنای این جدول، لیگ ۱۴۰۰-۱۴۰۱ در بهترین و مطلوب‌ترین وضعیت تعادل رقابتی قرار دارد و به تبع، لیگ ۱۳۹۹-۱۴۰۰ نامتعادل‌ترین لیگ از نقطه نظر شاخص HHI می‌باشد. جدول ۲ همچنین شاخص HICB محاسبه شده برای ده فصل اخیر لیگ برتر بسکتبال ایران را نشان می‌دهد. همانگونه که پیداست، لیگ ۱۳۹۴-۱۳۹۵ با کمترین مقدار بدست آمده، به عنوان متعادل‌ترین لیگ می‌باشد و لیگ ۱۳۹۹-۱۴۰۰ از نقطه نظر شاخص مذکور، نامتعادل‌ترین لیگ است.

شکل ۴. مقایسه نمودار C5ICB و HICB در طی ۱۰ سال

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل وضعیت تعادل رقابتی در لیگ برتر بسکتبال ایران طی یک دهه اخیر (۱۳۹۱-۱۴۰۱) انجام شد. در این تحقیق، از شاخص‌های مختلفی نظیر C5, HHI, C5ICB و HHICB برای اندازه‌گیری تعادل رقابتی استفاده شد که به بررسی توزیع قدرت و رقابت‌پذیری تیم‌ها در طول این دوره زمانی می‌پردازد. نتایج بدست آمده، نشان‌دهنده تفاوت‌های چشمگیر در سطح تعادل رقابتی در سال‌های مختلف است، به طوری که لیگ در برخی سال‌ها وضعیت نامتعادل و در برخی دیگر وضعیت مطلوبی را تجربه کرده است.

نتایج این تحقیق نشان داد که شهرداری گرگان، پالایش نفت آبادان و نیروی زمینی تهران به ترتیب با ۱۰، ۹ و ۸ بار، بیشترین تعداد حضور را در مسابقات سوپر لیگ بسکتبال ایران در ده سال اخیر داشته‌اند. همچنین، پتروشیمی بندر امام، شهرداری گرگان و پالایش نفت آبادان به ترتیب با ۷، ۵ و ۵ عنوان کسب‌شده در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱، پیشتاز می‌باشند. این نتایج نشان‌دهنده توانمندی و ثبات عملکرد این باشگاه‌ها در رقابت‌های لیگ برتر است که ممکن است به دلیل بودجه بالاتر، جذب بازیکنان باکیفیت و مدیریت مناسب باشد. این عوامل به نوبه خود می‌توانند بر تعادل رقابتی لیگ تأثیرگذار باشند.

همچنین، بیشترین مقدار شاخص C5 مربوط به سال ۱۳۹۷ (با حضور ۹ تیم) و کمترین مقدار آن مربوط به سال ۱۴۰۰ (با حضور ۱۶ تیم) می‌باشد. به نظر می‌رسد که شاخص C5، معیار مناسبی برای بررسی میزان نابرابری میان ۵ باشگاه برتر لیگ و سایر تیم‌ها باشد. با این حال، برای بررسی تعادل رقابتی در دوره‌های مختلف که لیگ از لحاظ تعداد تیم‌ها متفاوت است، این شاخص ممکن است مناسب نباشد. به عنوان مثال، اعداد بدست آمده برای تعادل رقابتی در میان سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ که ۹ تیم در مسابقات شرکت داشتند، مقادیری نزدیک به یکدیگر است، در حالی که در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ که تعداد تیم‌ها به ۱۶ تیم رسیده است، مقدار این شاخص به کمترین مقدار خود رسیده است. بنابراین، برای بررسی روند تعادل رقابتی ۱۰ سال اخیر لیگ برتر بسکتبال ایران، شاخص C5ICB معیار مورد نظر برای تجزیه و تحلیل وضعیت لیگ بود.

بر اساس نمودار مربوط به شاخص C5ICB، تعادل رقابتی در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۴ نسبت به سایر دوره‌ها در وضعیت بهتری قرار داشته و در سال ۱۴۰۰ تا ۱۳۹۹ در بدترین وضعیت خود می‌باشد که این مسئله نشان‌دهنده آن است که لیگ برتر از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۳ روندی افزایشی داشته که این خود منجر به کاهش تعادل رقابتی در این سال‌ها گردیده است. همچنین، با کاهش مقدار این شاخص، وضعیت تعادل رقابتی از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ بهبود یافته است. در نهایت نیز، از سال ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۱ روند نمودار با سیر نزولی همراه بوده که این امر خود، منجر به بهبود وضعیت تعادل رقابتی گردیده است.

کرنیستاد و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی که از شاخص C5 استفاده کردند، به نتایج مشابهی دست یافتند و نشان دادند که سطح تعادل رقابتی در بسکتبال در برخی سال‌ها بسیار بالا و در برخی سال‌های دیگر، پایین می‌باشد. جونگیچ و همکاران^۲ (۲۰۱۹) نیز بیان کردند که سیاست افزایش تیم‌ها، تعادل رقابتی درون فصل را بهبود نمی‌بخشد، اما منجر به بهبود رده‌بندی نهایی این تیم‌ها خواهد شد. بنابراین، براساس نمودار مربوط به شاخص C5ICB، تعادل رقابتی در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۷ نسبت به سایر دوره‌ها، در وضعیت بهتری قرار داشته و در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ در بدترین وضعیت خود می‌باشد.

1. Kringstad, M.

2. Jungić, S.

در تحلیل نتایج HHI، همان‌گونه که مشخص است، بیشترین مقدار این شاخص مربوط به سال ۱۳۹۷ (با حضور ۹ تیم) و کم‌ترین مقدار آن، مربوط به سال ۱۴۰۰ (با حضور ۱۶ تیم) می‌باشد. شمای کلی این نتایج حاکی از آن است که تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال ایران در طی ده سال اخیر بهبود یافته است. لیگ ۹۵-۱۳۹۴ با کمترین مقدار بدست آمده، به عنوان متعادل‌ترین لیگ محسوب می‌شود که دلیل آن، تعداد کم تیم‌های شرکت‌کننده در لیگ است. همچنین لیگ ۱۴۰۰-۱۳۹۹، از نقطه نظر شاخص مذکور، نامتعادل‌ترین لیگ است و دلیل آن، تعداد بیشتر تیم‌های شرکت‌کننده در لیگ می‌باشد. در نهایت، بر مبنای هر دو نمودار، می‌توان بیان کرد که روند تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال ایران در طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ رو به بهبود است.

نکته‌ای که در تحلیل روند باشگاه‌های لیگ برتر برهم‌زننده تعادل رقابتی مهم می‌باشد، این است که براساس نتایج، پتروشیمی بندر امام، شهرداری گرگان و پالایش نفت آبادان به ترتیب با ۷، ۵ و ۵ عنوان کسب شده در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ پیشتاز می‌باشند. براساس نتایج، دلیل اصلی قهرمانی این تیم‌ها، بودجه بیشتر و استفاده از بازیکنان ملی‌پوش بیشتر در تیم‌های خود بوده است که از جمله عوامل مهم در برهم زدن تعادل رقابتی در لیگ برتر بسکتبال به شمار می‌روند.

از طرف دیگر، همانند شاخص C5، مقادیر محاسبه شده در لیگ‌هایی با تیم‌های کمتر، منجر به ارزش بیش از حد تعادل رقابتی در مقایسه با لیگ‌هایی با تیم‌های بیشتر می‌شود. بنابراین، تفسیر روند شاخص HHI باید در محدوده‌هایی که تعداد تیم‌ها از نظر اندازه با یکدیگر برابرند، صورت پذیرد؛ زیرا همان‌طور که بیان گردید، این شاخص نسبت به تغییر تعداد تیم‌ها حساس می‌باشد. از این رو، در این قسمت، معیار مورد استناد برای تجزیه و تحلیل وضعیت تعادل رقابتی لیگ برتر بسکتبال، شاخص HICB است که یک معیار معتبر برای مقایسه میان لیگ‌ها با اندازه‌های مختلف می‌باشد.

براساس نمودار مربوط به شاخص HICB، تعادل رقابتی در سال ۹۵-۱۳۹۴ نسبت به سایر دوره‌ها، در وضعیت بهتری قرار دارد و در سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در بدترین وضعیت خود می‌باشد. بر مبنای منحنی HICB، می‌توان مشاهده کرد که وضعیت تعادل رقابتی بسکتبال برتر ایران در طی سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۱ با بهبود همراه بوده است.

نهایتاً، تحلیل شکل ۳، موضوع جدیدی را نمایان می‌کند. در این شکل، نمودار HICB روند تقریباً متعادلی را نشان می‌دهد، اما نمودار C5ICB تغییرات شدیدی را در بین سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۷ نشان می‌دهد. با توجه به این‌که نمودار C5ICB قدرت و تفاوت امتیاز ۵ تیم اول را نسبت به سایر تیم‌ها می‌سنجد، می‌توان نتیجه گرفت که در ۴ سال مذکور، قدرت ۵ تیم اول جدول به شدت زیاد شده و سطح خود را نسبت به سایر تیم‌ها بالاتر برده‌اند که این روند منجر به برهم خوردن شدید تعادل لیگ شده است.

نامتعادل بودن مسابقات لیگ بسکتبال در ایران در جهت مخالف جذب هواداران قرار دارد. اگر در یک لیگ، تعادل رقابتی خیلی کم باشد، تیم‌هایی که در نیمه پایینی جدول هستند، در درازمدت طرفداران خود را از دست می‌دهند. اگر تیم‌های بازنده طرفدارانشان را از دست دهند، تیم‌های

برنده هم از این فرآیند متضرر می‌شوند. اساساً افزایش علاقه طرفداران، رویکرد مثبتی است و موجب افزایش کسب درآمد می‌شود. با این‌که هواداران مایلند تیم مورد علاقه‌شان همه بازی‌هایش را ببرد، اما حتی آن‌ها هم طرفدار بازی زیبا و فشرده هستند و افزایش تعادل رقابتی را ترجیح می‌دهند. در حالت کلی، می‌توان بیان کرد که لیگ‌های ورزشی برای بقا و شکوفایی، نیازمند درجه خاصی از تعادل رقابتی می‌باشند. در واقع، نبود عدم اطمینان در مورد نتایج مسابقات (چه انفرادی و یا لیگ قهرمانی)، نه تنها سبب می‌شود که این لیگ‌ها قابل پیش‌بینی و خسته‌کننده شوند، بلکه موجب می‌گردد که تعداد تماشاگران به حداکثر نرسد و در درازمدت، لیگ‌های ورزشی با خطر از دست دادن تماشاگر مواجه شوند. از دیگر مشکلات لیگ‌های نامتعادل نیز، می‌توان به خطر ورشکستگی باشگاه‌ها، عقب‌ماندگی آنها و ایجاد شکاف‌های زیاد درآمدی در داخل و میان لیگ‌ها اشاره نمود. بنابراین، توجه به مسأله تعادل‌سازی لیگ‌ها، تخصیص سیاست‌های تعادل رقابتی و حمایت‌های همه جانبه از باشگاه‌هایی که از لحاظ مالی و امکاناتی در وضعیت ضعیف‌تری قرار دارند، ضروری به نظر می‌رسد؛ زیرا به‌کارگیری این سیاست‌ها و حمایت‌ها موجب افزایش قدرت این تیم‌ها می‌گردد و لیگ‌های ورزشی پویاتری حاصل می‌شود و به تبع آن نیز، صنعت ورزش (بسکتبال) نهایت بهره اقتصادی را از این وضعیت خواهد برد.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش که وضعیت تعادل رقابتی در لیگ برتر بسکتبال ایران را در دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ بررسی کرده است، مشخص شد که تعادل رقابتی نه تنها بر جذابیت و تماشاگرپسندی لیگ تأثیر می‌گذارد، بلکه در تعیین پایداری و موفقیت بلندمدت آن نیز نقشی اساسی دارد. در این راستا، این تحقیق به شناسایی تعادل رقابتی لیگ بسکتبال ایران پرداخته و پیشنهاداتی برای بهبود آن ارائه کرده است که در ادامه به تفصیل بیان می‌شوند.

یکی از مهم‌ترین عوامل در تعادل رقابتی لیگ‌های ورزشی، توزیع منصفانه منابع مالی است. در لیگ بسکتبال ایران، مشاهده شده است که فاصله مالی میان تیم‌های برتر و تیم‌های ضعیف‌تر موجب می‌شود که رقابت‌ها به طور طبیعی ناعادلانه باشند. برای کاهش این فاصله، ضروری است که منابع مالی به گونه‌ای توزیع شوند که تیم‌هایی که با مشکلات مالی دست‌وپنجه نرم می‌کنند نیز بتوانند در تقویت کادر فنی و جذب بازیکنان باکیفیت سرمایه‌گذاری کنند. این تخصیص می‌تواند به بهبود سطح کیفی تیم‌ها و ارتقاء رقابت‌پذیری لیگ کمک کند. همچنین، یکی از مهم‌ترین مشکلات در لیگ‌های ورزشی، تمرکز قدرت در دست چند تیم خاص است که می‌تواند باعث کاهش جذابیت رقابت‌ها شود. برای جلوگیری از انحصار بازیکنان در تیم‌های خاص، باید سیستمی طراحی شود که انتقال بازیکنان میان تیم‌ها به صورت عادلانه و با رعایت مقررات مشخص انجام گیرد. این سیستم باید شامل محدودیت‌هایی برای تیم‌ها در جذب بازیکنان برجسته و استفاده از قیمت‌گذاری مناسب برای بازیکنان باشد تا این فرآیند موجب رقابت سالم و توزیع متوازن بازیکنان در لیگ شود. در این راستا، ضرورت دارد تدوین برنامه‌های سقف قرارداد بازیکنان لیگ و یا تعیین حداکثر بودجه خرید سالانه بازیکنان برای باشگاه‌ها در نظر گرفته شود. یکی از بهترین استراتژی‌هایی که سازمان لیگ می‌تواند در نظر بگیرد، کمک به استعدادیابی و بازیکن‌پروری به ویژه در تیم‌های ضعیف‌تر می‌باشد.

شناسایی و پرورش استعداد های جوان از پایه، یکی از مهم‌ترین استراتژی‌ها برای ایجاد تعادل رقابتی در لیگ‌های ورزشی است. در لیگ بسکتبال ایران، توجه ویژه به توسعه استعدادیابی در مدارس و دانشگاه‌ها می‌تواند به تقویت تیم‌های ضعیف‌تر و بهبود سطح فنی کلی لیگ کمک کند. ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای تربیت بازیکنان جوان، می‌تواند در بلندمدت موجب توسعه پایدار لیگ و ایجاد رقابت‌های سالم‌تر شود. همچنین، سازمان لیگ و فدراسیون بسکتبال می‌توانند با طراحی دوره‌ها و برنامه‌های مختلف، به تقویت بازاریابی و جذب هواداران در باشگاه‌ها، به ویژه باشگاه‌های ضعیف‌تر کمک نمایند. هواداران نقش حیاتی در موفقیت لیگ‌ها ایفا می‌کنند و جذب و حفظ هواداران برای ایجاد درآمد و جذابیت بیشتر ضروری است. باشگاه‌ها باید از استراتژی‌های بازاریابی نوین و متنوع برای جذب هواداران بهره‌برداری کنند. این استراتژی‌ها می‌توانند شامل برگزاری رویدادهای ویژه، فعالیت‌های اجتماعی و دیجیتال و همکاری با برندها و اسپانسرها باشند. همچنین، تقویت ارتباط با هواداران از طریق شبکه‌های اجتماعی و برنامه‌های طرفداری می‌تواند به حفظ و جذب تماشاگران کمک کند. در نهایت، بررسی مستمر و ارزیابی عملکرد لیگ و باشگاه‌ها در زمینه تعادل رقابتی، می‌تواند به بهبود سیاست‌های مدیریتی و تصمیم‌گیری‌های کلان یاری رساند. انجام تحقیقات و مطالعات مشابه در سال‌های آتی می‌تواند اطلاعات جدیدی را در اختیار مدیران قرار دهد تا با استفاده از این داده‌ها، سیاست‌های بهتری برای ایجاد تعادل رقابتی اتخاذ شود. نظارت مداوم بر عملکرد تیم‌ها و لیگ می‌تواند به جلوگیری از انحرافات در روند رقابت‌ها کمک کرده و به پویایی و رشد لیگ منجر شود.

به‌طورکلی، این تحقیق تأکید دارد که تعادل رقابتی یکی از ارکان‌های اصلی موفقیت و پایداری لیگ‌های ورزشی است و در لیگ بسکتبال ایران نیز این موضوع از اهمیت بالایی برخوردار است. برنامه‌ریزی برای اجرای پیشنهادات این تحقیق نه تنها به جذابیت بیشتر مسابقات می‌انجامد، بلکه موجب رشد و توسعه پایدار این ورزش در کشور خواهد شد. در نهایت، امید می‌رود این تحقیق به عنوان نقطه شروعی برای تحقیقات آینده و سیاست‌گذاری‌های بهتر در زمینه مدیریت لیگ‌های ورزشی مورد استفاده قرار گیرد.

منابع

۱. بروجردی، س. س.؛ قنبری، ت. و حسنی، ک. (۲۰۱۳). مقایسه تعادل‌های رقابتی لیگ‌های بسکتبال پرتغال، ایتالیا، ترکیه، جمهوری چک، اسلوانی، روسیه، یونان، فرانسه و آلمان. بررسی مدیریت و علوم اداری، ۲(۳)، ۲۴۳-۲۵۲.
۲. جهانی، ا.؛ محمدی، ن.؛ دوستی، م. و امیرنژاد، س. (۲۰۲۳). شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت بسکتبال ایران با رویکرد داده‌های بنیاد. مطالعات استراتژیک در جوانان و ورزش، ۲۱(۵۸)، ۱۰۹-۱۲۸.

۳. رسولی، س. م.؛ ساعتچیان، و. و الهی، ا. (۲۰۱۳). توزیع تعادل رقابتی در لیگ فوتبال حرفه‌ای ایران و لیگ‌های حرفه‌ای اروپا با استفاده از شاخص‌های اقتصادی تیم‌های برتر K منحنی لورنز و ضریب جینی. *بررسی مدیریت ورزشی*، ۱۰(۱۷)، ۱۷۵-۱۹۰.
۴. عسگریان ف.؛ باهنر، ن. و آمانی، س. (۲۰۱۴). تحلیل تعادل رقابتی لیگ فوتسال ایران و مقایسه آن با لیگ‌های منتخب اروپایی. *مدیریت رفتار سازمانی در مطالعات ورزشی*، ۱(۴)، ۴۵-۵۶.
۵. محمدزاده، پ. و عزیز، ف. (۲۰۱۶). تأثیر ورزشگاه‌ها و تیم‌های ورزشی حرفه‌ای بر درآمد شغلی در ایران. *مدل‌سازی اقتصادی*، ۹(۴)، ۸۷-۱۰۲.
۶. محمدی عسگرآبادی، م.؛ عیدی، ه. و عباسی، ه. (۲۰۲۲). مطالعه کیفی استراتژی‌ها و پیامدهای توسعه اقتصاد ورزش ایران. *مطالعات معاصر در مدیریت ورزشی*: doi: 10.22084/smms.2022.23914.2825
۷. ولی، م. و احمدی، س. (۲۰۱۵). تحلیل روند تعادل رقابتی در لیگ برتر فوتبال ایران و دیگر لیگ‌های برتر آسیایی با استفاده از استانداردهایی مانند K، منحنی لورنز و ضریب جینی. *مطالعات معاصر در مدیریت ورزشی*، ۵(۹)، ۴۹-۶۰.
۸. الهی، ا. ر.؛ رسولی، م. و ساعتچیان، و. (۲۰۱۳). برآورد تعادل رقابتی در لیگ حرفه‌ای فوتبال ایران. *پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی (نشریه علوم حرکتی و ورزشی)*، ۲(۱۰)، ۱۲۵-۱۴۸.
9. Beau, F., Johnson, J. E., Lower, L. M., & Wanless, E. A. (2019). Competitive balance in interscholastic basketball: An examination of policy and non-policy factors. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 13(3), 191–213. <https://doi.org/10.1080/19357397.2019.1674592>.
10. Evans, R. (2014). A review of measures of competitive balance in the “analysis of competitive balance” literature.
11. Jungić, S., Jovanović, J., Mihajlović, M., & Simović, S. (2015). Comparative Analysis of Competitive Balance of Basketball Leagues. *Choregia*, 11(1).
12. Kringstad, M. (2021). Comparing competitive balance between genders in team sports. *European Sport Management Quarterly*, 21(5), 764-781.
13. Li, B. and Xu, X., 2021. Application of artificial intelligence in basketball sport. *Journal of Education, Health and Sport*, 11(7), pp.54-67.
14. Michie, J. and Oughton, C., 2004. *Competitive balance in football: Trends and effects* (pp. 1-38). London: The sportsnexus.
15. Mondal, S. (2023). She kicks: The state of competitive balance in the top five women’s football leagues in Europe. *Journal of Global Sport Management*, 8(1), 432-454.
16. Plumley, D., Mondal, S., Wilson, R., & Ramchandani, G. (2023). Rising stars: Competitive balance in five Asian football leagues. *Journal of Global Sport Management*, 8(1), 23-42.
17. Rascher, D.A., Maxcy, J.G. and Schwarz, A., 2021. The unique economic aspects of sports. *Journal of Global Sport Management*, 6(1), pp.111-138.

18. Roche, K. D. (2019). Competitive balance within CONCACAF: a longitudinal and comparative descriptive review of the seasons 2002/2003–2017/2018. *Managing Sport and Leisure*, 24(6), 445-460.
19. Sanderson, A.R. and Siegfried, J.J., 2003. Thinking about competitive balance. *Journal of Sports Economics*, 4(4), pp.255-279
20. Scelles, N., François, A., & Dermit-Richard, N. (2022). Determinants of competitive balance across countries: Insights from European men's football first tiers, 2006–2018. *Managing Sport and Leisure*, 27(3), 267-284.
21. Wang, X., Liang, C., & Wang, W. (2014). Balance between facilitation and competition determines spatial patterns in a plant population. *Chinese Science Bulletin*, 59, 1405-1415.

Analysing the competitive balance of the Iranian Premier Basketball League

Mehdi Rasooli^{*1}, Mohamad Pour Kiani², Roghayeh Zarabi³

1) A sport marketing and commercialization faculty, sport sciences research institute of Iran

2) sport marketing and media faculty, Shahid Beheshti university (m.pourkiani46@gmail.com)

3) MA graduated, Tolou Meher institute, Qom

Abstract

The purpose of this research is to analyze the competitive balance of the Iranian Basketball Super League over a 10-year period (2012-2022). This study is descriptive in terms of its objective and research methodology. The statistical population includes data from the Super League section of the official website of the Basketball Federation of Iran, with a complete census sampling method. The data collection tools included checklists and tables for recording results. The data encompass the names of the participating teams, the points, and the ranks achieved by each team over the last ten years (2013-2023). Information was gathered using indicators such as C5ICB, the Competitive Balance Index (C5), HHI, and the HHICB index of all scores within a season. The results indicate that the league had the lowest level of competitive balance in the 2020-2021 season, while the 2015-2016 season had the highest and most favorable balance. Based on these findings, it is recommended that policies be implemented to improve competitive balance in the Iranian Basketball Super League to both enhance fan engagement and enable weaker clubs to compete effectively. Suggested measures include allocating financial resources to less privileged clubs, establishing a fair transfer system, and investing in youth talent identification and development programs. Strengthening marketing efforts and attracting more fans can further contribute to the league's popularity and profitability. Additionally, continuous evaluations of competitive balance and improvements to power-balancing programs between teams should be consistently prioritized. Overall, competitive balance will not only positively impact the quality of Iran's Basketball Super League but also play a key role in attracting audiences, enhancing the level of competition, and elevating the sport's status within the country. Focusing on these factors and fostering collaboration between clubs and the federation can lead to the sustainable development and flourishing of this sport.

Keywords: power balance, premier league, Iranian basketball, sports economy, sports marketing

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در اوقات فراغت

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

شناسایی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری دانش‌آموزان از ورزش در شهر مشهد

مهدی اصفهانی^{۱*}

۱- استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران.

چکیده

هدف این پژوهش، شناسایی عوامل ادراک شده کناره‌گیری دانش‌آموزان شهر مشهد از ورزش بود. این پژوهش از منظر هدف، کاربردی، از نظر نوع داده‌ها، کیفی و کمی و از نظر روش تحلیل داده‌ها، از نوع اکتشافی و از نظر زمان، حال‌نگر و روش جمع‌آوری داده‌ها، میدانی بود. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان پسر سنین بین ۱۶ تا ۱۸ سال بود که حداقل به مدت دو سال از ورزش کناره‌گیری داشتند. در بخش کیفی و مصاحبه از روش نمونه‌گیری نظری به صورت هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری استفاده شد که در نهایت با ۱۱ مصاحبه، اشباع نظری حاصل شد. در مرحله مصاحبه، داده‌ها با روش تفسیر ساختاری متن و در مرحله سطح‌بندی با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری و با بهره‌گیری از آخرین نسخه از نرم‌افزار میک سطح‌بندی انجام گردید. داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها در ۲۳ کد محوری در قالب ۶ کد‌گزینی دسته‌بندی شدند. شش کد‌گزینی شامل بی‌انگیزگی، عدم اعتماد به نفس، عدم پشتکار، محیط غیرورزشی، مریبان بی‌انگیزه و مشکلات اقتصادی بودند. مدل‌سازی تفسیری- ساختاری نشان داد که محیط غیرورزشی تأثیرگذارترین و دو مؤلفه بی‌انگیزگی و عدم اعتماد به نفس، تأثیرپذیرترین مؤلفه‌ها بودند. با توجه به تأثیر زیاد محیط غیرورزشی در ترک ورزش دانش‌آموزان، پیشنهاد می‌شود تا حد امکان محیط مدرسه از نظر جذابیت ورزشی تقویت شود.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۰۸

شماره صفحات: ۲۹-۵۴

واژگان کلیدی:

کناره‌گیری از ورزش، دانش‌آموز، شهر مشهد

استناد به مقاله:

اصفهانی، مهدی. (۱۴۰۳). شناسایی عوامل مؤثر بر کناره‌گیری دانش‌آموزان از ورزش در شهر مشهد. *اندیشه‌های نوین در ورزش تربیتی*، ۱(۲)، ۲۹-۵۴.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

DOI: <https://doi.org/10.22034/ntes.2025.485087.1020>

URL: https://ntes.imamreza.ac.ir/article_214294.html

مقدمه

مشارکت ورزشی نوجوانان دارای مزایای سلامتی قابل توجهی است و می‌تواند در توسعه مهارت‌های اجتماعی مهم مفید باشد و حتی می‌تواند به بهبود عملکرد تحصیلی کمک نماید. به عنوان مثال، مطالعه‌ای روی ۲۰۷ کودک (لیک و هویت^۱، ۲۰۰۴) از مهدکودک تا کلاس پنجم نشان داد که دانش‌آموزانی که در یک برنامه سه ماههٔ تکواندو شرکت کرده بودند، رفتار اجتماعی و رفتار کلاسی بهتری داشتند و در آزمون‌های ریاضی و خودتنظیمی شناختی و عاطفی عملکرد بهتری از خود نشان دادند.

لذت یکی از مهم‌ترین دلایلی است که ممکن است باعث شود بچه‌ها از انجام ورزش‌های خاص دست کشند. به بیان دیگر، آن را می‌توان دلیل اولی در نظر گرفت که بچه‌هایی که در حال امتحان کردن یک ورزش جدید هستند، دست از آن ورزش می‌کشند. در واقع، در یک مطالعهٔ اخیر در مورد تصمیم‌گیری دختران برای ادامه ورزش، لذت تنها عامل مهم در پیش‌بینی قصد ادامه برای ۶-۱۲ ماه آینده بود (اتکینز^۲ و همکاران، ۲۰۱۳). مطالعات دیگر، اهمیت انگیزهٔ درونی (انجام کاری برای لذت بردن از آن) در مقابل انگیزهٔ بیرونی (انجام کاری برای پاداش یا رضایت دیگران) را به عنوان یک عامل مؤثر بر ترک تحصیل برجسته کرده‌اند (جونز و کولی^۳، ۲۰۰۲).

فشار عملکرد، اولین دلیل ترک تحصیل شرکت‌کنندگان نخبه است (لیندلر^۴، ۲۰۰۲) که اغلب با آسیب‌هایی مرتبط است که می‌توانند ناشی از تمرین بیش از حد به دلیل فشار برای انجام و دستیابی از سنین جوانی باشد. در واقع، از هر پنج ورزشکار نخبه، یک نفر صدمات را دلیل اصلی ترک می‌داند. این یافته‌ها، پیامدهای مهمی برای نهادهای حاکم بر ورزش دارند که باید در برنامه‌ریزی خودتعادلی بین تلاش برای کسب نتایج و نگر داشتن ورزشکاران جوان در ورزش برای مدت طولانی در نظر گرفته شوند. همچنین، باید توجه داشت که فشار از کجا می‌آید. یک مطالعهٔ اخیر بر روی شرکت‌کنندگان در فوتبال جوانان نشان داد که بیش از نیمی از آنها، فشار عملکردی را گزارش کردند که منابع اصلی آن، هم‌تیمی‌ها، والدین، مربیان و حتی خودشان بودند (نایت^۵ و همکاران، ۲۰۱۶). نقش مهم والدین در نگر داشتن بچه‌ها در ورزش به خوبی در کتاب مایک برگستروم، مربی ورزش مدرسه‌ای با نام «ماشین‌سواری به خانه» بیان شده است. نویسنده در آنجا توضیح می‌دهد که چگونه والدین اغلب می‌توانند فشار زیادی را بر فرزندان خود برای اجرای بازی وارد کنند. تحقیقات نشان می‌دهند که والدین (به ویژه پدران) ممکن است رفتارهای خود را به عنوان اعمال فشار درک نکنند و به خوبی مستند شده است که کودکانی که فشار والدین را درک می‌کنند احتمالاً اضطراب رقابتی و فرسودگی ورزشی را تجربه می‌کنند (کانتز^۶ و همکاران، ۲۰۰۸).

1. Lakes, K. D. & Hoyt, W. T.
2. Atkins, M. R.
3. Jones & Cooley
4. Lindner, J. B. K. J.
5. Knight, C. J.
6. Kanters, M. A.

از سویی دیگر، شایستگی بدنی، یک محرک مهم برای دختران و پسران است؛ اما به نظر می‌رسد که با افزایش سن، برای دختران مهم‌تر می‌شود (نایت و همکاران، ۲۰۱۶). تصورات از خوب نبودن به اندازه کافی، اغلب به عنوان دلایلی برای توقف مشارکت بیان می‌شود. این یکی دیگر از زمینه‌هایی است که نقش والدین در آن حیاتی است. به عنوان مثال، مطالعه‌ای در مورد ادامه ورزش دختران (اتکینز و همکاران، ۲۰۱۳) نشان داد که در جایی که والدین خود را درگیر، صمیمی و حمایتگر می‌دانستند، سطوح بالاتری از شایستگی ورزشی مشاهده شده است.

به‌طور متوسط، امروزه کودکان کمتر از سه سال را صرف انجام یک ورزش می‌کنند و تا سن ۱۱ سالگی آن را ترک می‌کنند، زیرا در اغلب موارد احساس می‌کنند که ورزش دیگر سرگرم‌کننده نیست. والدین آن‌ها نیز تحت فشار هستند، زیرا برخی از ورزش‌ها هزینه زیادی در سال دارند (جاینتی^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). این یافته‌ها حاصل از یک نظرسنجی ملی جدید از والدین ورزشکاران جوان است که توسط مؤسسه اسپن^۲ از طریق مصاحبه با خانواده‌های دانشگاه ایالتی یوتا در آزمایشگاه ورزشی حاصل شده است. در تحقیق دیگری که توسط انجمن صنعت ورزش و تناسب اندام^۳ (SFIA) در سال ۲۰۱۸ به انجام رسیده است، مشخص شده است که تنها ۲۸ درصد از بچه‌های ۶ تا ۱۲ ساله به طور منظم ورزش‌های گروهی انجام می‌دادند که میانگین آن از ۴۵ درصد در سال ۲۰۰۸ کمتر بوده است. در نظرسنجی ملی ورزش جوانان که توسط اسپن از طریق ابتکار پروژه بازی انجام شده است، به طور عمیق‌تر دلایل کاهش مشارکت ورزشکاران مورد بررسی قرار گرفته است. شرکت‌کنندگان این نظرسنجی شامل جوانان تا سن ۱۸ سال و در تمام سطوح رقابتی (تفریحی، باشگاهی و دبیرستان) بوده است. والدین تمایل دارند که ورزش برای فرزندانشان سرگرم‌کننده باشد. آن‌ها امیدوارند که مشارکت باعث ارتقاء سلامت جسمی و عاطفی و همچنین بهبود مهارت‌های ورزشی، مهارت‌های اجتماعی و روابط با همسالان شود. افزون بر این، بسیاری از والدین به دنبال پاداش‌های بیرونی نظیر مزایای پذیرش در کالج‌ها، بورسیه‌های تحصیلی - ورزشی و فرصت‌های ورزشی حرفه‌ای نیز هستند (گرگوری^۴، ۲۰۱۷).

ورزش یک زمینه اجتماعی عالی است که فرصت‌های غنی برای تعامل بین‌فردی فراهم می‌کند. شبکه اجتماعی ایجاد شده در سراسر مشارکت ورزشی ورزشکاران، در ترکیب با ماهیت نسبتاً فشرده این مشارکت، نقش مهمی در نحوه تجربه ورزش توسط آنان ایفا می‌کند. در این میان، عوامل اجتماعی که به طور مستقیم در آن تجربیات تعامل دارند، مانند والدین، همسالان و مربیان، ممکن است پیامدهای مهمی در مشارکت ورزشی، رشد فردی و عملکرد ورزشکاران داشته باشند (اسمیت^۵، ۲۰۰۷).

والدین با دادن فرصت به فرزند خود برای تجربه چندین ورزش و فراهم کردن منابع مورد نیاز برای پرورش رشد ورزشی او، در سال‌های اولیه رشد ورزشکار نقش مهمی ایفا می‌کنند. با پیشرفت

1. Jayanthi, N.
2. Aspen
3. Sports and Fitness Industry Association
4. Gregory, S.
5. Smith, A. L.

ورزشکار در ورزش، نقش والدین از نقش رهبری در طول سال‌های نمونه‌گیری، به نقش پیرو و حامی در طول سال‌های تخصصی و سرمایه‌گذاری تغییر می‌کند؛ جایی که ایجاد یک محیط بهینه برای رشد ورزشی فرزندان‌شان دغدغه اصلی است. بر اساس یک نظرسنجی از اتحاد ملی برای ورزش جوانان، حدود ۷۰ درصد از کودکان در ایالات متحده تا سن ۱۳ سالگی ورزش‌های سازمان‌یافته را متوقف می‌کنند. علاوه بر فوایدی که ورزش می‌تواند در زندگی نوجوانان داشته باشد، دلایل ترک آن نیز اهمیت می‌یابد (فریزر^۱ و همکاران، ۲۰۰۵).

ورزش‌های سازمان‌یافته و با ساختار مناسب برای جوانان و فعالیت‌های بدنی مداوم می‌توانند فواید زیادی برای کودکان و نوجوانان داشته باشند. تجربیات مثبتی که ورزش و سبک زندگی فعال به ارمغان می‌آورد، نقش مهمی در زندگی یک جوان دارد. مبارزه برای یک هدف مشترک با گروهی از بازیکنان و مربیان، به دانش‌آموز می‌آموزد که چگونه کار گروهی ایجاد کند و به‌طور مؤثر برای حل مشکلات ارتباط برقرار نماید. این تجربه در هنگام مواجهه با مشکلات در محل کار یا خانه مفید است (کوتینیو^۲ و همکاران، ۲۰۱۶). از سویی دیگر، تماشای نتیجه کار سخت دانش‌آموز و رسیدن به اهدافش باعث افزایش اعتماد به نفس در او می‌شود. دستیابی به یک هدف ورزشی یا تناسب اندام، دانش‌آموز را تشویق می‌کند تا به اهداف دیگری که تعیین کرده است، دست یابد. این یک فرآیند یادگیری با ارزش و هیجان‌انگیز است (کوشیون^۳ و همکاران، ۲۰۱۲).

واضح است که ورزش می‌تواند به دانش‌آموز در رسیدن به اهداف تناسب اندام و حفظ وزن سالم کمک نماید. با این حال، ورزش همچنین تصمیم‌گیری سالم مانند سیگار نکشیدن و عدم مصرف الکل را تشویق می‌کند. ورزش همچنین برای سلامتی دارای فوایدی پنهانی است که برخی از این فواید عبارتند از: کاهش احتمال پوکی استخوان یا سرطان سینه در آینده. ورزش یک راه طبیعی برای رهایی از استرس است. همچنین به واسطه آن، می‌توان دوستان جدیدی پیدا نمود که می‌توانند به عنوان یک سیستم پشتیبانی در کنار دانش‌آموز باشند.

تاکنون به دلایل احتمالی ترک ورزش از سوی دانش‌آموزان و بر اهمیت آن اشاراتی شد. اما برای توسعه ورزش دانش‌آموزی ابتدا نیاز است تا دلایل کناره‌گیری از ورزش مشخص شوند. لذا این پژوهش در نظر دارد تا دلایل کناره‌گیری دانش‌آموزان از ورزش را مورد شناسایی قرار دهد.

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر نوع داده‌ها کیفی و کمی، از نظر روش تحلیل داده‌ها از نوع اکتشافی و از نظر زمان حال‌نگر و روش جمع‌آوری داده‌ها میدانی می‌باشد. نوع تحقیق تئوری داده-بنیاد (که با نام‌های «تئوری برخاسته از داده‌ها»، «تئوری زمینه‌ای» و «تئوری بنیادی» نیز شناخته می‌شود) بوده و از شیوه نوحاسته که به گلیرز (۱۹۹۲) نسبت داده شده است، بهره برده است. در تحقیق حاضر، جامعه آماری شامل دانش‌آموزان پسر سنین ۱۶ تا ۱۸ سال بوده است که حداقل به مدت دو سال از ورزش کناره‌گیری داشتند. هدف نمونه‌گیری کیفی، اشباع داده‌ها بوده است. به

1. Fraser, J. L.
2. Coutinho, P.
3. Cushion, C.

بیان دیگر، در این روش، تعداد مشارکت‌کنندگان با معیار اشباع نظری تعیین می‌شود؛ بدین معنا که زمانی که محقق به این نتیجه برسد که انجام بیشتر مصاحبه و مشاهده، اطلاعات بیشتری در اختیار وی نخواهد گذاشت و صرفاً تکرار اطلاعات قبلی خواهد بود، گردآوری اطلاعات را متوقف خواهد نمود. از این رو، در پژوهش حاضر روش نمونه‌گیری نظری به صورت هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری بوده است. در نهایت، با انجام گرفتن تعداد ۱۱ مصاحبه، اشباع نظری حاصل شد. در قسمت مدل‌سازی ساختاری تفسیری پنل دلفی با استفاده از تعداد ۵ دانش‌آموز ۱۸ ساله که روش کار در ابتدا به آنان توضیح داده شده بود، صورت پذیرفت و در نهایت، امتیازدهی به مؤلفه‌ها انجام شد. جهت گردآوری داده‌ها، ابتدا پژوهشگر با استفاده از روش کتابخانه‌ای شامل بررسی اسناد و مدارک، گزارش‌های مستند، مقالات علمی و وب‌سایت‌های معتبر، به بررسی مبانی نظری و پیشینه موضوع پرداخت و با بررسی وضعیت موجود و مطالعات موردی، فهرستی مقدماتی از شاخص‌های مؤثر بر کناره‌گیری دانش‌آموزان از ورزش را تهیه نمود. در مرحله بعد، با در دست داشتن فهرست مذکور (به عنوان ابزار اولیه جمع‌آوری داده‌ها) به انجام مصاحبه‌های کیفی با نخبگان آگاه از موضوع پژوهش پرداخت و با عنایت به مبانی نظری پژوهش‌های کیفی، همزمان با انجام مصاحبه‌ها، تحلیل و کدگذاری آن‌ها نیز انجام شد. جهت تعیین روایی از مقبولیت، قابلیت انتقال و قابلیت تأییدپذیری استفاده گردید. به منظور محاسبه پایایی مصاحبه‌ها، با استفاده از روش توافق درون موضوعی، از دو کدگذار (ارزیاب) بهره گرفته شد که درصد پایایی، ۸۵/۱۸٪ به دست آمد. در مرحله مصاحبه، داده‌ها با روش تفسیر ساختاری متن و در مرحله سطح‌بندی، با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری و با استفاده از آخرین نسخه از نرم‌افزار میک‌مک^۱ سطح‌بندی صورت پذیرفت.

یافته‌ها

در بخش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، یافته‌ها نشان داد که ۴۵/۴۵ درصد از مشارکت‌کنندگان ۱۷ سال، ۳۶/۳۶ درصد ۱۸ سال و ۱۸/۱۸ درصد ۱۶ سال سن داشتند. ۵۴/۵۴ درصد از مشارکت‌کنندگان بین ۵ تا ۱۰ سال و ۴۵/۴۵ درصد کمتر از ۵ سال سابقه فعالیت ورزشی داشتند.

جدول ۱. کدهای محوری و کدهای گزینشی

ردیف	کدهای محوری	کدهای گزینشی
۱	نگرش وقت هدر شدن با ورزش	
۲	تمایل کم اطرفیان برای وقت گذاشتن در ورزش	
۳	اهمیت درس و دروس نظری در جامعه	محیط غیرورزشی
۴	دور شدن از سبک زندگی ورزشکاری	
۵	درگیر شدن با انواع مختلف سرگرمی‌های اینترنتی	
۶	مدرسه بی‌ذوق و شوق در مورد ورزش	
۷	عدم روحیه رقابت‌طلبی	

	۸	عدم تمایل به کسب تجربه جدید
بی‌انگیزگی	۹	تغییر اهداف و مسیر در طول دوره نوجوانی
	۱۰	عدم تناسب بین تلاش و نتیجه در ورزش
	۱۱	لذت نبردن از برخی فعالیت‌های ورزشی
	۱۲	ترس از آینده مبهم از طریق ورزش
	۱۳	عملی نشدن اهداف در نظر گرفته شده
	۱۴	مجبور بودن به ترک ورزش برای کار
مشکلات اقتصادی	۱۵	گران بودن خدمات ورزش در سطوح بالاتر
	۱۶	گران بودن مربی خصوصی
	۱۷	هزینه بالای تغذیه و مکمل‌های ورزشی
	۱۸	عدم دریافت پول برای بازی در تیم‌های ورزشی
	۱۹	نیاز خانواده به پول
	۲۰	خسته شدن از سختی‌های ورزش
عدم پشتکار	۲۱	عدم شناخت دقیق نسبت به مسیر پیشرفت
	۲۲	روحیه راحت‌طلبی
	۲۳	رها کردن تمرینات و نرسیدن به اوج آمادگی
	۲۴	عدم آگاهی نسبت به نقاط قوت و ضعف
	۲۵	تصمیم‌گیری‌های غلط در لحظات حساس
عدم اعتماد به نفس	۲۶	امید پایین در رسیدن به اهداف
	۲۷	تمرکز روانی پایین به دلیل مشغله ذهنی
	۲۸	عملکرد نامطلوب در مواقع حساس
	۲۹	عدم راهنمایی صحیح در مسیر پیشرفت از سوی مربی
مربیان بی‌انگیزه	۳۰	عدم دلسوزی برای ورزشکار
	۳۱	مشکلات مالی مربیان
	۳۲	عدم کشف استعداد ورزشکار برای پست مشخص یا ورزش مشخص
	۳۳	عدم حمایت مربی و بعضاً پارتی بازی

همانطور که ملاحظه می‌شود، ۳۳ کد محوری در قالب ۶ کد‌گزینشی دسته‌بندی شدند.

جدول ۲. ماتریکس تعاملی تأثیرات مستقیم مؤلفه‌ها

مشکلات اقتصادی	مربیان بی-انگیزه	محیط غیرورزشی	عدم پشتکار	عدم اعتماد به نفس	بی‌انگیزگی
۰	۱	۰	۳	۲	۰
۰	۱	۰	۱	۰	۱
۰	۰	۰	۰	۱	۲
۱	۳	۰	۲	۳	۲
۰	۰	۰	۲	۲	۳
۰	۲	۰	۰	۱	۱

در ماتریکس تعاملی، امتیازات از عدد ۰ تا ۳ تعلق می‌گیرند. عدد ۰ بدون تأثیر، عدد ۱ تأثیر ضعیف، عدد ۲ تأثیر متوسط و عدد ۳ تأثیر قوی را نشان می‌دهند. در این ماتریکس، امتیازات در واقع تأثیراتی هستند که سطرها بر ستون‌ها می‌گذارند. به عنوان مثال، محیط غیرورزشی به میزان ۲ واحد بر عدم اعتماد به نفس تأثیرگذار است، اما عدم اعتماد به نفس به میزان ۰ واحد بر محیط غیرورزشی تأثیر می‌گذارد.

جدول ۳. ویژگی‌های ماتریکس تأثیرات مستقیم

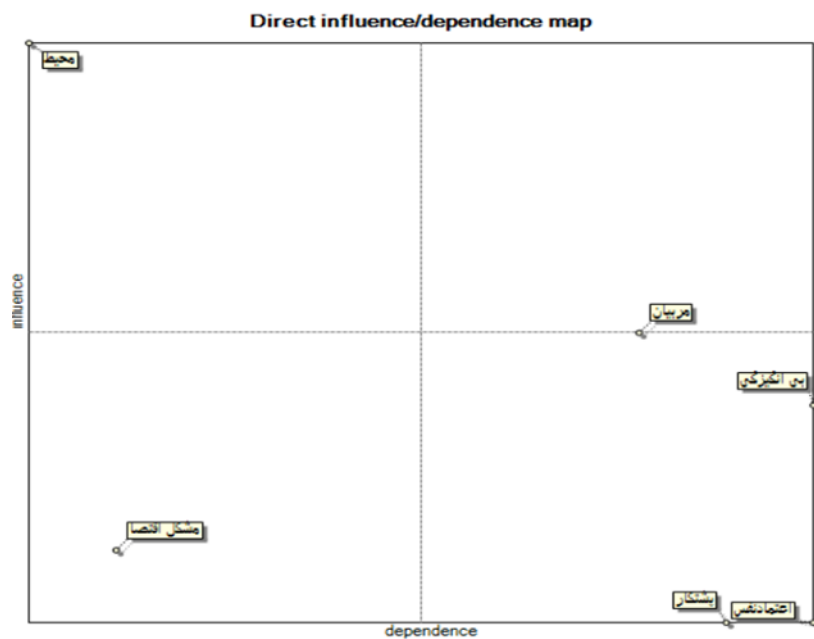
شاخص‌ها	ارزش
اندازه ماتریکس	۶
تعداد چرخش‌ها	۲
تعداد صفرها	۱۷
تعداد ۱	۸
تعداد ۲	۷
تعداد ۳	۴
تعداد پتانسیل‌ها	۰
کل	۱۹
درصد پر شدن خانه‌ها	۵۲/۷۷ %

همانگونه که مشخص است، اندازه ماتریکس ۶ است، به این معنی که یک ماتریکس ۶*۶ وجود دارد. تعداد خانه‌هایی که عدد صفر را به خود اختصاص داده‌اند، ۱۷ خانه بوده است. تعداد خانه‌های عدد ۱، ۸ خانه، عدد ۲، ۷ خانه و عدد ۳، ۴ خانه بوده است. همچنین، ۵۲/۷۷ درصد از خانه‌ها، به خود عدد اختصاص داده‌اند؛ یعنی ۵۲/۷۷ درصد خانه‌ها غیر از عدد صفر بوده‌اند.

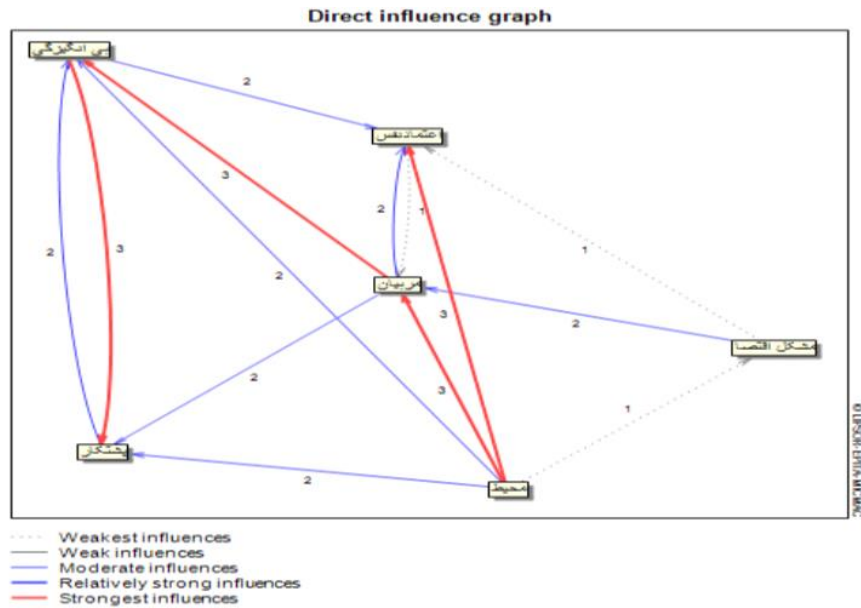
جدول ۴. خلاصه مجموع ماتریکس تأثیرات مستقیم

سطح‌بندی بر مبنای تأثیرپذیری	سطح‌بندی بر مبنای تأثیرگذاری	مجموع امتیازات سطر	مجموع امتیازات ستون	بی‌انگیزگی
۱	۳	۶	۹	بی‌انگیزگی
۱	۵	۳	۹	عدم اعتماد به نفس
۲	۵	۳	۸	عدم پشتکار
۵	۱	۱۱	۰	محیط غیرورزشی
۳	۲	۷	۷	مربیان بی‌انگیزه
۴	۴	۴	۱	مشکلات اقتصادی

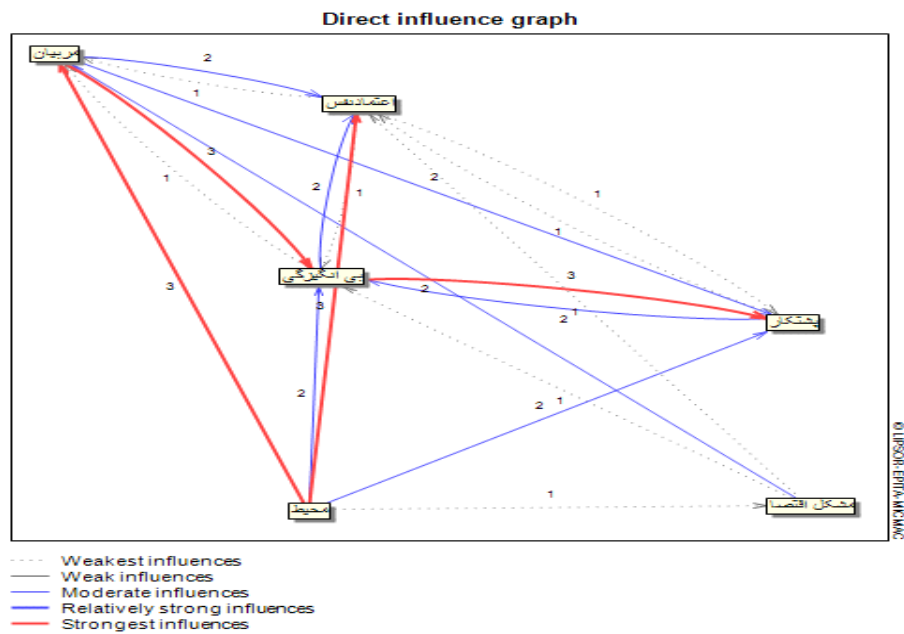
همانطور که ملاحظه می‌شود، بیشترین میزان تأثیرگذاری مربوط به مؤلفه محیط غیرورزشی است و بیشترین میزان تأثیرپذیری نیز مربوط به دو مؤلفه بی‌انگیزگی و عدم اعتماد به نفس می‌باشد.

شکل ۱. پلان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری سیستم

شکل ۲. نمودار تأثیرات مستقیم در حالت ۷۵ درصد مسیر

شکل ۳. نمودار تأثیرات مستقیم در حالت ۱۰۰ درصد مسیر

بحث و نتیجه‌گیری

تأثیرگذارترین مؤلفه بر کناره‌گیری دانش‌آموزان از ورزش، محیط غیرورزشی بود. مؤلفه محیط غیرورزشی شامل شاخص‌های نگرش وقت هدر شدن با ورزش، تمایل کم اطرفیان برای وقت گذاشتن در ورزش، اهمیت درس و دروس نظری در جامعه، دور شدن از سبک زندگی ورزشکاری، درگیر شدن با انواع مختلف سرگرمی‌های اینترنتی و مدرسه بی‌ذوق و شوق در مورد ورزش بود. خانه و مدرسه و همچنین

محیط محله و همسالان به عنوان مهم‌ترین نهادها، در طول زندگی هر فرد محسوب می‌شوند. این دو نهاد تربیتی در ایجاد انگیزه ورزشی، پیشرفت‌های تحصیلی، روابط و تعاملات اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان نقش حائز اهمیت دارند. در این امر خطیر، با مشارکت والدین، مدیر و معلم تربیت بدنی مدرسه می‌توان به ارتقاء سطح کیفی محیط خانه و مدرسه پرداخت و نگرش مثبتی در دانش‌آموزان نسبت به ورزش ایجاد نمود؛ چرا که بالا بودن سطح سلامت و تندرستی هر کشور، جزء شاخص‌های توسعه‌یافتگی جوامع امروز در نظر گرفته می‌شود.

از جمله این عوامل، تمایل کم اطرافیان برای وقت گذاشتن در ورزش و نگرش منفی نسبت به ورزش است. خانواده، دوستان، معلمان، مربیان، متخصصان و قهرمانان از جمله افراد مهمی هستند که بر نوجوانان و شکل‌گیری باورها و رفتارهای آن‌ها تأثیر زیادی دارند. از جمله رفتارهای مثبت و سازنده، مشارکت در فعالیت بدنی و ورزش است که دیگران مهم می‌توانند تسهیل‌کننده و تقویت‌کننده آن باشند. دیگران مهم نظیر والدین، مربیان، معلمان، دوستان و همسالان، قهرمانان و متخصصان، رشد و توسعه جهت‌گیری هدف را از راه انتظارات، باورها، ارزش‌ها و رفتارهای تأکیدکننده مشارکت در ورزش، تسهیل می‌کنند (واشبورن^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). قربانی و همکاران (۱۳۹۹) در همین راستا نشان دادند که محیط مدرسه می‌تواند تأثیر زیادی بر انگیزه دانش‌آموزان داشته باشد. از این رو، به نظر می‌رسد محیط غیرورزشی می‌تواند تأثیر زیادی بر میزان انگیزه و تمایل نوجوانان برای ادامه فعالیت‌های ورزشی داشته باشد.

در دومین سطح از مؤلفه‌های تأثیرگذار، مربیان بی‌انگیزه قرار داشت. در آغاز قرن جدید، به طور مرتب بر اهمیت فعالیت بدنی در بالا بردن کیفیت زندگی اجتماعی تأکید می‌شود و تحقیقات میان‌رشته‌ای در زمینه مسائل تندرستی و بهداشتی در این رشته، جایگاه واقعی و اصلی خود را پیدا کرده است. عملکرد یک ورزشکار در یک رقابت ورزشی، تنها به خود برنمی‌گردد. در واقع، یک ورزشکار خواست و اراده جمعی را به موفقیت یا شکست مبدل می‌کند. لذا توانایی‌ها و ضعف‌های گروهی نیز در نحوه اجرای وظایف یک ورزشکار مؤثر هستند. تشویق‌ها، خشم‌ها، نگرانی‌ها و یأس‌های جمعی به میزان زیادی می‌توانند در ورزشکاری که آمادگی روحی مناسبی را در زمان برگزاری رقابت ورزشی نداشته است، اثرگذار باشند. فلسفه مربی‌گری هم به بررسی نقش‌های یک مربی می‌پردازد. مربی نقش رهبر، معلم، روان‌شناس، دوست، جانشین والدین را برای ورزشکار ایفا می‌نماید. در واقع، هدف مربی این است که با استفاده از این نقش‌ها، ورزشکار را به موفقیت برساند. بنابراین، هنگامی که ورزشکار، مربی را دوست خود می‌پندارد و او را جانشین والدین خود در نظر می‌گیرد، تلاش بیشتری برای جلب نظر مربی خود انجام می‌دهد و در نهایت، میل به پیروزی در ورزشکار بیشتر می‌شود. در این راستا، در صورتی که مربی با استفاده از خرد جمعی اقدام به تصمیم‌گیری کند و برای ورزشکار برنامه‌ای متناسب با ویژگی‌ها و اهداف خود ورزشکار تنظیم نماید، ورزشکار سعی خواهد کرد که به اهداف خود برسد و در نتیجه، میل به پیروزی در او تقویت می‌شود. این نتیجه، با نتایج

1. Washburn, N. S.

پژوهش‌های شیروانی و زهره وندیان (۱۴۰۰)، مهدیه (۱۴۰۰)، رستمی و همکاران (۱۳۹۹) همسو می‌باشد.

در سومین سطح از مؤلفه‌های تأثیرگذار، مؤلفه بی‌انگیزگی قرار داشت. با توجه به این‌که دو مؤلفه محیط غیرورزشی و مریان بی‌انگیزه، بر بی‌انگیزگی ورزشکار تأثیر زیادی داشتند، پیشنهاد می‌شود دلایل بی‌انگیزگی دانش‌آموزان ورزشکار نسبت به ورزش، در این دو مؤلفه جستجو شود. به هر ترتیب، انگیزه همواره یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در انجام هر فعالیتی محسوب می‌شود. در صورتی‌که انگیزه در سطح مناسبی قرار نداشته باشد، نمی‌توان ادعا داشت که یک فرد در آن رشته ورزشی یا هر نوع کاری که به صورت مداوم فعالیت می‌کند، عملکرد مناسبی از خود نشان دهد.

نیازی به تأکید بر نقش و اهمیت موضوع انگیزش در ورزش نیست. پیچیدگی این موضوع بر اکثر افراد آشکار است. تعداد زیادی از مریان اعتقاد دارند که انگیزش موضوعی ناشناختنی است و اگر هم شناختنی باشد، برانگیزختن دیگران غیرممکن است. افرادی که در مورد انگیزش صحبت کرده و یا مطالبی نوشته‌اند، به انگیزه‌های درونی و بیرونی نیز اشاره نموده‌اند (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۲).

آن‌ها بر این باورند که «انگیزه‌های درونی از درون فرد سرچشمه می‌گیرند و منشاء انگیزه‌های بیرونی، محیط پیرامون فرد است». کسانی که محرکشان نیروی انگیزشی درونی است، از یک کشش درونی جهت رشد و کسب قابلیت‌ها و از خودسازمانی در راه رسیدن به یک هدف یا تحقق یک امر خارجی و یا نیل به موفقیت برخوردارند. کیفیات، میزان توانایی‌های شخصی، خودسازمانی، کسب مهارت در کار و نیل به موفقیت اهدافی هستند که به وسیله انسان‌های درون‌انگیزخته، تعقیب می‌شوند و دستیابی به این اهداف همانا پاداش آن‌هاست (کنیتل^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). تقریباً تمام نظریه‌های رفتاری مراتبی را پیشنهاد می‌کنند که در آن، عوامل اجتماعی-شناختی و محیطی برخی سازه‌های انگیزشی اولیه را پیش‌بینی می‌کنند که این باعث می‌شود انگیزه به رفتار تغییر کند. عبور از این «دروازه تصمیم‌گیری» از مرحله انگیزشی یا پیش‌نیتی به مرحله پس‌عمدی، ارادی یا عملی به ندرت به صورت خود به خود اتفاق می‌افتد و سازه‌های انگیزشی و تعیین‌کننده‌های نظری مربوط به آن‌ها به‌طور متفاوتی در نظریه‌ها مفهوم‌سازی شده‌اند. سه مفهوم نظری برجسته انگیزه عبارتند از: قصد، مرحله تغییر و انگیزه خودمختار.

در حالی که بسیاری از نظریه‌های اجتماعی-شناختی به عنوان مدل‌های پیوسته رفتار در نظر گرفته می‌شوند، «مدل فرانظری» (پروچاسکا^۲ و همکاران، ۱۹۸۶)، یک نظریه مرحله‌ای است که فرض می‌کند افراد در سفر خود به سمت پذیرش و حفظ، از طریق چندین «مرحله تغییر» متمایز حرکت می‌کنند. رفتار مراحل تغییر (معمولاً پنج، اما گاهی اوقات تا شش یا بیشتر گسترش می‌یابد) از قبل از فکر کردن که در آن فرد تغییر رفتار خود را در نظر نگرفته است، تا نگهداری، جایی که فرد با موفقیت یک رفتار جدید را برای حداقل شش سال اتخاذ کرده است را شامل می‌شود. در مدل فرانظری، «فرآیندهای تغییر» شناختی، عاطفی و رفتاری برای تسهیل مرحله انتقال فرض شده است

1. Knittle, K.

2. Prochaska, J. O.

پروچاسکا و همکاران، ۱۹۸۶). این مدل برای فعالیت بدنی قابل استفاده است (مارشال و بیدل، ۲۰۰۱). به عنوان مثال، افزایش آگاهی (یعنی جمع‌آوری اطلاعات در مورد سؤال رفتار) و تسکین چشمگیر (به عنوان مثال، درون‌نگری در مورد احساسات مربوط به رفتار) باید انتقال از قبل از تفکر به تفکر را تسهیل کند؛ اما انتظار نمی‌رود که انتقال از آمادگی به عمل را تقویت نماید.

در ورزش نیز افرادی که به خاطر علاقه درونی به فعالیت ورزشی می‌پردازند، جزء این دسته از افراد هستند. آن‌ها برای ارضاء تمایل و احساس غرور درونی، ورزش می‌کنند. این تمایل، آن‌ها را به صرف بیشترین میزان تلاش و تکاپو، حتی در شرایط فقدان مشوقین، تماشاچیان و ارزشیابان یا تحلیل‌گران ورزشی وا می‌دارد. انگیزش خارجی یا بیرونی، همان‌طور که ذکر شد، در جریان تقویت‌های مثبت یا منفی که فرد از طرف منابع بیرونی دریافت می‌کند، شکل می‌گیرد. تقویت، استفاده از محرک‌هایی است که وجود یا عدم وجود آن‌ها، امکان وقوع رفتار را افزایش یا کاهش می‌دهد. تقویت‌کننده‌ها یا محسوس‌اند و یا غیرمحسوس. وقتی تقویت‌کننده‌ها دریافت شوند، به عنوان پاداش‌های خارجی شناخته می‌شوند. به احتمال زیاد، ورزشکاران به منظور دریافت هر دو نوع پاداش درونی و بیرونی به ورزش می‌پردازند. میزان اهمیتی که هر ورزشکار به یکی از این دو عامل می‌دهد، متفاوت است. این تفاوت‌های فردی را مربی باید به ورزشکاران شناساند.

در چهارمین سطح از مؤلفه‌های تأثیرگذار، مؤلفه مشکلات اقتصادی قرار داشت. یک مطالعه اخیر، رابطه مثبت معناداری بین سواد مالی و رفتار ورزش منظم در ژاپن را پیدا کرده است (اونو^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). این مطالعه ادعا می‌کند که سواد مالی، به عنوان یک ابزار تصمیم‌گیری، به افراد کمک می‌کند تا منطقی‌تر رفتار کنند و در نتیجه، آن‌ها را به ورزش منظم ترغیب می‌کند. وانگ^۲ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که اگر چه مردم در مناطق پیشرفته اقتصادی چین در حال حاضر فعالیت‌های بدنی بیشتری نسبت به مناطق کمتر توسعه‌یافته انجام می‌دهند، اضافه وزن و چاقی به‌عنوان مشکلات جدی باقی می‌مانند.

آنوکی^۳ و همکاران (۲۰۱۴) به دو پیامد اصلی سیاست از یافته‌هایشان رسیدند. اول، نتایج از این ایده حمایت می‌کنند که مشوق‌های مالی مثبت، به عنوان مثال، یارانه دادن به قیمت مشارکت، به طور کلی می‌تواند منجر به افزایش مقدار فعالیت بدنی در بین کسانی شود که قبلاً فعالیت می‌کرده‌اند. ثانیاً، اگر چنین سیاست‌هایی در سطح فعالیت فردی (مثلاً ۵۰ درصد یارانه برای هزینه ورودی شنا) اجرا شوند، می‌توانند به اهداف خط‌مشی مطلوب منتهی شوند (مانند یارانه دادن به میانگین هزینه ورودی در همه فعالیت‌ها به میزان ۵۰ درصد). کیم و سو^۴ (۲۰۱۴) در پژوهش خود با عنوان «رابطه بین درآمد خانوار و فعالیت بدنی در کره»، به این نتیجه رسیدند که رابطه قوی بین درآمد خانوار و فعالیت بدنی مردان و زنان کره‌ای وجود دارد. شواهد بسیاری وجود دارند که نشان می‌دهند که مشکلات اقتصادی می‌توانند بر میزان فعالیت بدنی در جوامع مختلف تأثیرگذار باشند.

1. Marshall, S. J. & Biddle, S. J.
2. Ono, S.
3. Wang, M.
4. Anokye, N. K.
5. Kim, I. G. & So, W. Y.

از این رو، می‌توان همین مسأله را به عنوان یکی از دلایل ترک ورزش، خصوصاً در دانش‌آموزان در نظر گرفت.

در پنجمین سطح از مؤلفه‌های تأثیرگذار، دو مؤلفه عدم اعتماد به نفس و عدم پشتکار قرار داشت. شاخص‌های اعتماد به نفس در این پژوهش عبارت بودند از: عدم آگاهی نسبت به نقاط قوت و ضعف، تصمیم‌گیری‌های غلط در لحظات حساس، امید پایین در رسیدن به اهداف، تمرکز روانی پایین به دلیل مشغله ذهنی، عملکرد نامطلوب در مواقع حساس. داشتن اعتماد به نفس بالا در ورزش، به ورزشکاران اجازه می‌دهد همه تلاش خود را در انجام آن‌چه انجام می‌دهند به کار گیرند و تا دستیابی به نتیجه مناسب، عملکرد عالی خود را در بلندمدت همچنان حفظ نمایند؛ زیرا که استقامت و تاب‌آوری عامل بسیار مؤثر در تفاوت بین نفرات برتر از نفرات پایین‌تر است. بنابراین، این عامل می‌تواند موجب استقامت و تاب‌آوری و در نهایت ماندن در آن ورزش باشد. مؤلفه‌های اعتماد به نفس در این پژوهش نشان می‌دهند که دانش‌آموزان ورزشکار نتوانسته‌اند تصمیم‌گیری‌های صحیحی داشته باشند و مشغله ذهنی آنان موجب کاهش تمرکز روانی آنان شده است. از این رو، به احتمال زیاد و با توجه به نتایج پژوهش‌های گذشته که اعتماد به نفس را به عنوان عاملی تأثیرگذار در عملکرد شناسایی کرده‌اند (مارشال و گیسون^۱، ۲۰۱۷، ایحسان^۲ و همکاران، ۲۰۱۵) و با توجه به شاخص عملکرد نامطلوب در مواقع حساس، می‌توان نتیجه گرفت که عدم اعتماد به نفس منجر به عدم نتیجه مورد انتظار از طرف دانش‌آموز ورزشکار شده است و لذا نتیجه‌گیری نامطلوب سبب فاصله گرفتن دانش‌آموز از ورزش و سرانجام ترک آن شده است.

عامل بعدی که هم سطح عدم اعتماد به نفس است، عدم پشتکار می‌باشد. مؤلفه‌های پشتکار در این پژوهش عبارت بودند از: خسته شدن از سختی‌های ورزش، عدم شناخت دقیق مسیر پیشرفت، روحیه راحت‌طلبی و رها کردن تمرینات و نرسیدن به اوج آمادگی. در واقع عدم پشتکار ممکن است برخی از مواقع، مساوی با عدم اعتماد به نفس در نظر گرفته شود؛ به بیان دیگر، در صورتی که اعتماد به نفس وجود نداشته باشد، طبیعتاً تلاش زیادی نیز برای موفقیت صورت نمی‌گیرد و در نهایت، فرد آن ورزش یا کار را ترک خواهد نمود.

منابع

۱. رستمی، ف.؛ فلاوندی، ح. و اصلانی، ش. (۲۰۲۱). تأثیر اخلاق حرفه‌ای بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی با نقش میانجی جامعه‌پذیری سازمانی در میان کارکنان دانشگاه ارومیه. *مجله اخلاق زیستی*، ۱۰(۳۵)، ۱-۱۹.
۲. شعبانی بهار، غ. ر.؛ عرفانی، ن. و حکمتی، ز. (۱۳۹۲). رابطه بین انگیزه ورزش و میزان موفقیت شغلی کارکنان اداره کل آموزش و پرورش استان کرمانشاه. *پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی*، ۲(۳) (پیاپی ۷)، ۱۱-۲۱.

۳. شیروانی، ط. و زهره وندیان، ک. (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین اخلاق حرفه‌ای مربیان ورزشی با خودکارآمدی با توجه به نقش میانجی شایستگی. *مدیریت منابع انسانی در ورزش*، ۸(۲)، ۳۷۷-۳۵۹.
۴. قربانی، س.؛ طیبی، ب.؛ دیلمی، ک.؛ رحمان‌نیا، غ. ح. و شکری، م. (۱۳۹۹). تأثیر تربیت بدنی در مدارس بر انگیزش و رفتار فعالیت بدنی در نوجوانان: بررسی مدل انتقال زمینه‌ای. *پژوهش در ورزش تربیتی*، ۸(۲۱)، ۱۷۹-۱۹۶.
۵. مهدیه، ا. (۱۴۰۰). تأثیر پابندی اساتید به اخلاق حرفه‌ای بر خودکارآمدی و انگیزش دانشجویان (مقایسه‌ای بین دانشجویان مهندسی و غیرمهندسی). *آموزش مهندسی ایران*، ۲۳(۹۰)، ۶۹-۴۹.
6. Anokye, N. K., Pokhrel, S., & Fox-Rushby, J. (2014). Economic analysis of participation in physical activity in England: implications for health policy. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11(1), 1-12.
7. Atkins, M. R., Johnson, D. M., Force, E. C., & Petrie, T. A. (2013). "Do I still want to play?" Parents' and peers' influences on girls' continuation in sport. *Journal of Sport Behavior*, 36(4), 329.
8. Coutinho, P., Mesquita, I., and Fonseca, A. M. (2016). Talent development in sport: a critical review of pathways to expert performance. *Int. J. Sport Sci. Coach*. 11, 279–293. doi: 10.1177/1747954116637499.
9. Cushion, C., Ford, P., and Williams, A. M. (2012). Coach behaviours and practice structures in youth soccer: implications for talent development. *J. Sport Sci*. 30, 1631–1641. doi: 10.1080/02640414.2012.721930.
10. Fraser-Thomas, J. L., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical education & sport pedagogy*, 10(1), 19-40.
11. Gregory, S. (2017). How kids' sports became a \$15 billion industry. *Time Magazine*, 190(9), 42-51.
12. İHSAN, S., Ekici, S., Soyer, F., & Eskiler, E. (2015). Does self-confidence link to motivation? A study in field hockey athletes. *Journal of Human Sport and Exercise*, 10(1), 24-35.
13. Jayanthi, N., Pinkham, C., Dugas, L., Patrick, B., & LaBella, C. (2013). Sports specialization in young athletes: evidence-based recommendations. *Sports health*, 5(3), 251-257.
14. Jones, G., & Cooley, H. M. (2002). Symptomatic fracture incidence in those under 50 years of age in southern Tasmania. *Journal of paediatrics and child health*, 38(3), 278-283.
15. Kanters, M. A., Bocarro, J., & Casper, J. (2008). Supported or pressured? An examination of agreement among parents and children on parent's role in youth sports. *Journal of Sport Behavior*, 31(1), 64–80.
16. Kim, I. G., & So, W. Y. (2014). The relationship between household income and physical activity in Korea. *Journal of physical therapy science*, 26(12), 1887-1889.
17. Knight, C. J., Dorsch, T. E., Osai, K. V., Haderlie, K. L., & Sellars, P. A. (2016). Influences on parental involvement in youth sport. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 5(2), 161.
18. Knittle, K., Nurmi, J., Crutzen, R., Hankonen, N., Beattie, M., & Dombrowski, S. U. (2018). How can interventions increase motivation for physical activity? A systematic review and meta-analysis. *Health psychology review*, 12(3), 211-230.

19. Lakes, K. D., & Hoyt, W. T. (2004). Promoting self-regulation through school-based martial arts training. *Journal of Applied Developmental Psychology, 25*(3), 283-302.
20. Lindner, J. B. K. J. (2002). Withdrawal from competitive youth sport: A retrospective ten-year study. *Journal of sport behavior, 25*(2), 7-8.
21. Marshall, E. A., & Gibson, A. M. (2017). The effect of an imagery training intervention on self-confidence, anxiety and performance in acrobatic gymnastics—a pilot study. *Journal of Imagery Research in Sport and Physical Activity, 12*(1), 20160009.
22. Marshall, S. J., & Biddle, S. J. (2001). The transtheoretical model of behavior change: a meta-analysis of applications to physical activity and exercise. *Annals of behavioral medicine, 23*(4), 229-246.
23. Ono, S., Yuktadatta, P., Taniguchi, T., Iitsuka, T., Noguchi, M., Tanaka, S., ... & Kadoya, Y. (2021). Financial literacy and exercise behavior: Evidence from Japan. *Sustainability, 13*(8), 4189.
24. Prochaska, J. O., & DiClemente, C. C. (1986). Toward a comprehensive model of change. In W. R. Miller, & N. Heather (Eds.), *Treating addictive behaviors: Processes of change* (pp. 3–27). New York, NY: Plenum.
25. Smith, A. L. (2007). Youth peer relationships in sport. *Social psychology in sport, 41-54*.
26. Wang, M., Wen, X., Zhang, Y., Jiang, C., & Wang, F. (2017). Is economic environment associated with the physical activity levels and obesity in Chinese adults? A cross-sectional study of 30 regions in China. *BMC Public Health, 17*(1), 1-8.
27. Washburn, N. S., R Richards, K. A., & Sinelnikov, O. A. (2020). The development of US physical education teachers' motivating styles: A socialization perspective. *European Physical Education Review, 26*(2), 495-514.

Identifying Factors Affecting Students' Withdrawal from Sports in Mashhad

Mahdi Esfahani¹

1) sport center,, Imam Reza International University, Mashhad, Iran

Abstract

The purpose of this research was to identify the perceived factors of Mashhad students' withdrawal from sports. From the point of view of practical purpose, this research was qualitative and quantitative in terms of data type, and in terms of data analysis method it was exploratory and in terms of time perspective and field data collection method. The statistical population included male students between the ages of 16 and 18 who had withdrawn from sports for at least two years. In the qualitative and interview section, the theoretical sampling method was used in a targeted manner until theoretical saturation was reached, which was finally achieved with 11 interviews. In the interview phase, the data was analyzed using the method of structural interpretation of the text, and in the stratification phase, the stratification was done using the interpretive structural modeling method and using the latest version of Mic Mac software. The data obtained from the interviews were categorized into 33 central codes in the form of 6 selective codes. Six optional codes included lack of motivation, lack of self-confidence, lack of perseverance, non-sports environment, unmotivated coaches and economic problems. Interpretive-structural modeling showed that the non-sports environment was the most influential component and the two components of lack of motivation and lack of self-confidence were the most influential components. Considering the high impact of the non-sports environment on the students leaving sports, it is suggested to strengthen the school environment as much as possible in terms of sports attractiveness.

Keywords: Withdrawal From Sports, Student, Mashhad city.

Corresponding author's email: (mahdi.esfahaniimamreza.ac.ir)

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در اوقات فراغت

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

تأثیر تمرین‌های مکنزی در اوقات فراغت بر تغییر کیفیت زندگی و کمر درد سالمندان

لادن حسینی ابریشمی*^۱، سید محمود حجازی^۲

۱- استادیار گروه علوم ورزشی، دانشگاه خيام، مشهد، ایران.

۲- استادیار گروه علوم ورزشی، دانشگاه خيام، مشهد، ایران. (sm.Hejazi37@gmail.com)

چکیده

درد کمر بی‌دلیل می‌تواند سبب محدودیت حرکتی و اختلال در زندگی سالمندان شود و عملکرد جسمانی و روانی آنان را تضعیف و کیفیت زندگیشان را تحت تأثیر قرار دهد. انجام تمرین‌های مکنزی می‌تواند در بهبود کمر درد مفید باشد. هدف از پژوهش حاضر، بررسی کیفیت زندگی و میزان کمر درد سالمندان پس از یک دوره هشت هفته‌ای تمرین‌های مکنزی بود. از بین جامعه آماری، ۲۴ نفر از سالمندان زن شهر مشهد، دامنه سنی ۶۰ تا ۷۰ سال، دارای کمر درد مزمن غیر اختصاصی، به صورت هدفمند انتخاب و به طور تصادفی به دو گروه برابر کنترل و تجربی تقسیم شدند. تمرین‌های مکنزی به مدت هشت هفته، هر هفته شامل سه جلسه در بازه زمانی ۳۰ تا ۴۵ دقیقه اجرا شد. ارزیابی کیفیت زندگی با آزمون SF-36 و میزان درد با استفاده از مقیاس خط‌کش وس انجام شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها برای بررسی توزیع نرمال، از آزمون شاپیرو-ویلک و برای بررسی تغییرات بین گروه‌ها، از آزمون کوواریانس و برای بررسی تغییرات داخلی گروه‌ها، از آزمون تی همبسته استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که گروه تجربی، بهبود کیفیت زندگی ($P=0/0001$) و کاهش میزان درد ($P=0/0001$) را تجربه نموده‌اند، در حالی که این تغییرات، در گروه کنترل مشاهده نشد. نتایج حاکی از آن بود که تمرین‌های مکنزی، به ویژه در افرادی که با درد کمر مزمن غیر اختصاصی درگیر هستند، می‌توانند منجر به کاهش درد کمر و بهبود کیفیت زندگی شوند. افزون بر این، نتایج پژوهش حاکی از آن بود که فراگیری تمرین‌های مکنزی ممکن است روشی مؤثر در بهبود کیفیت زندگی و کاهش درد کمر در دوران سالمندی باشد.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۰۵

شماره صفحات: ۵۵-۶۶

واژگان کلیدی:

کیفیت زندگی، کمر درد، تمرین مکنزی، اوقات فراغت، سالمند

استناد به مقاله:

حسینی ابریشمی، لادن و حجازی، سید محمود. (۱۴۰۳). تأثیر تمرین‌های مکنزی در اوقات فراغت بر تغییر کیفیت زندگی و کمر درد سالمندان. *اندیشه‌های نوین در ورزش تربیتی*، ۱(۳)، ۵۵-۶۶.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

DOI: <https://doi.org/10.22034/ntes.2025.487850.1021>

URL: https://ntes.imamreza.ac.ir/article_214295.html

مقدمه

در دنیای پرمشغله امروز که خستگی ناشی از فشارهای روزمره به بخشی از زندگی افراد تبدیل شده است، اهمیت اوقات فراغت بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. الگوهای مناسب برای استفاده از اوقات فراغت می‌توانند تأثیرات چشمگیری بر بهبود کیفیت زندگی و افزایش رضایت افراد از آن داشته باشند. این تأثیرات فراتر از سطح فردی بوده و می‌توانند نقشی کلیدی در برنامه‌ریزی‌ها و توسعه اجتماعی در سطح کلان ایفا کنند (نوروزی^۱، ۲۰۰۵). اوقات فراغت به عنوان یک پدیده فرهنگی و اجتماعی که بر ابعاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی تأثیر می‌گذارد، برای تمامی اقشار جامعه اهمیت دارد. اما متأسفانه سالمندان و بازنشستگان در این زمینه معمولاً نادیده گرفته شده‌اند (پورسماعیل^۲، ۲۰۰۹). بررسی وضعیت اوقات فراغت و تفریحات سالمندان اهمیت زیادی دارد، زیرا این گروه از جامعه به دلیل عواملی همچون بازنشستگی، عدم اشتغال، تنهایی، فقدان حمایت اجتماعی، صنعتی شدن جوامع و فاصله عاطفی و روانی از خانواده، با تهدیدات و چالش‌های متعددی روبه‌رو هستند (کاها^۳، ۲۰۱۸). از آنجا که در سراسر جهان، جمعیت سالمندان رو به گسترده است، به طور پیش‌بینی شده علاوه بر پیر شدن جمعیت، دردهای مزمن و ادامه‌دار اسکلتی-عضلانی به طور چشمگیری افزایش خواهند یافت. این گسترش منجر به افزایش میزان این دردها در میان سالمندان به نسبتی بین ۴۶ تا ۵۶ درصد می‌شود (ونگ^۴، ۲۰۱۷). با گسترش اختلالات اسکلتی-عضلانی، احتمالاً کیفیت زندگی نیز کاهش می‌یابد. کیفیت زندگی به عنوان یکی از اصلی‌ترین معیارهای سلامت محسوب می‌شود و می‌توان آن را به عنوان یک ابزار اساسی برای ارزیابی سلامت و رفاه جامعه مورد استفاده قرار داد (تسدال^۵، ۲۰۱۶). مطالعات نشان داده‌اند که کیفیت زندگی در سالمندان با عوامل مهمی ارتباط دارد، از جمله سرزندگی و احساسات مثبت و منفی (مختاری دیزجی و سهرابی، ۱۳۹۷؛ ضابط و همکاران، ۱۳۹۴)؛ اما با افزوده شدن عواملی مانند اضطراب مرگ (شمس، ۱۳۹۸) و افسردگی (اسکندری و همکاران، ۱۳۹۶)، ارتباطات منفی و معناداری بین این دو به وجود می‌آید. همچنین، بروز اختلال و شدت درد می‌تواند تداخلی در زندگی روزمره سالمندان ایجاد کرده و موجب مشکلات بیشتری در زندگی روزانه آن‌ها شود؛ از جمله محدودیت‌های حرکتی که می‌تواند مانعی برای عملکرد اجتماعی و عاطفی آن‌ها باشد (چیارانی^۶، ۲۰۱۸). در کشورهای مختلف، کمر درد یکی از شایع‌ترین مشکلات اسکلتی-عضلانی در سالمندان است. درصد گسترش این درد در میان سالمندان مختلف ممکن است از ۱/۱۰ تا ۲/۵۵ درصد متغیر باشد (آلومانو^۷، ۲۰۱۹). کمر درد می‌تواند ظرفیت کاری فرد را تحت تأثیر قرار داده و باعث از دست رفتن نیروی کاری بدن شود. ضعف عضلات بر ستون مهره‌ها تأثیرگذار است. با اجرای تمرین

1. Norouzi, K.
2. Pouresmaeel, E.
3. Kahe, M.
4. Wong, A. Y.
5. Teasdale, M. R.
6. Chiaranai, C.
7. Alemanno, F.

و فعالیت ورزشی و حفظ وضعیت بدنی مطلوب، می‌توان این بخش از بدن را تقویت نمود (دانشمندی، ۱۳۸۳).

در میان ورزش‌های مختلف، تمرینات مکنزی^۱ از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند. این تمرینات بر تقویت و کشش عضلات راست‌کننده ستون مهره‌ها و مفاصل ران تأکید دارند. عضلات این ناحیه می‌توانند نقش ثبات‌دهنده و حرکت‌کننده اولیه در منطقه کمر را ایفا کنند. تقویت و کشش این بخش از عضلات منجر به ایجاد تعادل عضلانی و بهبود ثبات ناحیه کمری می‌شود (اسکیک^۲، ۲۰۰۳). به عنوان یک نتیجه، با افزایش سن و افزایش شیوع دردهای اسکلتی-عضلانی و کاهش کیفیت زندگی، ممکن است تحرک و عملکرد عضلانی بدن کاهش یابد (گافتافسون^۳، ۲۰۲۴). برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که تمرینات مکنزی می‌توانند به بهبود انعطاف‌پذیری ستون فقرات کمک کنند (حسینی فر، ۱۳۸۸). با افزایش سن و شیوع دردهای اسکلتی-عضلانی، کیفیت زندگی سالمندان کاهش یافته و توانایی آنان در انجام فعالیت‌های روزانه و حرکات طولانی مدت به صورت صحیح دچار اختلال می‌شود. این کاهش تحرک و ضعف عملکرد عضلانی، مشکلات بیشتری را برای سالمندان ایجاد می‌کند (دلاکورت-رودریگز^۴، ۲۰۲۴). بر اساس مطالعه قایینی و همکاران (۱۳۹۰)، تمرین‌های مکنزی نقش مؤثری در کاهش درد مزمن کمری زنان ایفا کرده و کیفیت زندگی آن‌ها را به طور معناداری ارتقاء می‌دهد. این تمرین‌ها با کاهش درد و بهبود عملکرد ستون فقرات، انجام فعالیت‌های روزمره را برای سالمندان ساده‌تر می‌کنند. بهبود تحرک و کاهش محدودیت‌های حرکتی از جمله نتایج مثبت این تمرین‌هاست که به سالمندان کمک می‌کند استقلال بیشتری در زندگی داشته باشند. علاوه بر بهبود جنبه‌های جسمانی، تأثیرات روانی این تمرین‌ها نیز قابل توجه است. کاهش درد و افزایش توانایی‌های جسمی، احساس رضایت از زندگی را افزایش داده و اضطراب و افسردگی ناشی از محدودیت‌های حرکتی را کاهش می‌دهد. در نتیجه، سالمندان با بهره‌گیری از این تمرین‌ها نه تنها از نظر جسمانی، بلکه از نظر روانی و اجتماعی نیز بهبود یافته و کیفیت کلی زندگی‌شان ارتقاء می‌یابد. این نتایج نشان می‌دهد که تمرین‌های مکنزی می‌توانند بخشی از یک برنامه جامع توانبخشی برای سالمندان باشند، با هدف ارتقاء سلامت جسمی و روانی و افزایش رضایت از زندگی. بنابراین، یافتن یک پروتکل تمرینی بهینه می‌تواند به طور قابل توجهی به افزایش اثربخشی این فعالیت‌ها کمک کند و به سالمندان در حفظ صحت و توانمندی فیزیکی یاری رساند؛ بنابراین، تحقیق حاضر در نظر دارد به بررسی تأثیر تمرین‌های مکنزی در اوقات فراغت بر تغییر کیفیت زندگی و کمر درد سالمندان بپردازد.

1. Mackenzie exercise
2. Skikic, E. M.
3. Gustafsson, T.
4. De la Corte-Rodriguez, H.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع نیمه‌تجربی و کاربردی بود. جامعه آماری شامل کلیه سالمندان زنی است که به مراکز فیزیوتراپی و توانبخشی در شهر مشهد مراجعه کردند. تعداد ۴۷۰ نفر بیمار مورد بررسی قرار گرفتند و از بین آن‌ها، ۷۰ نفر در محدوده سنی ۶۰ تا ۷۰ سال با معیارهای مشخص شده برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. این افراد به صورت در دسترس، هدفمند و داوطلبانه انتخاب شدند. سپس، ۲۴ نفر از بین این افراد به صورت تصادفی به دو گروه کنترل (۱۲ نفر) و تجربی (۱۲ نفر) تقسیم شدند.

اقدامات لازم برای همسان‌سازی داوطلبان صورت گرفت. معیارهای ورود شامل افرادی که تمایل به همکاری داشتند، حداقل ۱۲ هفته یا بیشتر مبتلا به کمر درد مزمن غیراختصاصی بودند، زنان سالمند با محدوده سنی بین ۶۰ تا ۷۰ سال که مبتلا به بیماری‌های دیابت، کلیه، التهابی و خودایمنی، عفونی، قلبی، کبدی، آلرژی، پارائروئید، تومورهای بدخیم نبودند و سابقه شکستگی اخیر در قسمت کمری- لگنی نداشتند، داروهای ضد التهابی مصرف نمی‌کردند، شاخص توده بدنی ۲۵ تا ۲۹/۹ و شکم بزرگ داشتند و معیارهای خروجی شامل تغییر در الگو و شیوه زندگی، عدم تمایل به همکاری با آزمونگر، سه جلسه غیبت در تمرین، مصرف دارو طی پژوهش و بروز وضعیت روحی که در کنترل آزمونگر نباشد، بود. از آزمودنی‌ها خواسته شد تا فرم‌های موردنظر شامل فرم رضایت‌نامه، فرم اطلاعات شخصی و فرم سابقه پزشکی را تکمیل کنند. در مرحله بعد، از آنان پرسشنامه کیفیت زندگی (وار^۱، ۱۹۹۲) و مقیاس دیداری سنجش درد (رضوانی^۲، ۲۰۱۱) گرفته شد. پس از پایان دوره تمرینی، اندازه‌گیری‌ها از هر دو گروه تجربی و کنترل به صورت پس‌آزمون انجام شد. برای اندازه‌گیری کیفیت زندگی، از پرسشنامه SF-36 استفاده شد و مقیاس دیداری سنجش درد نیز اعمال شد. پروتکل تمرینی شامل هشت هفته تمرین مکنزی که هر هفته سه جلسه به مدت زمان ۳۰ تا ۴۵ دقیقه اجرا شد. تمرین مکنزی سه نوبت با ده تکرار در هر نوبت انجام شد و هر تکرار ۲-۳ ثانیه نگه داشته می‌شد. هنگام بروز تشدید درد در حین تمرین، از شرکت‌کننده خواسته شد که آن را متوقف کند. اگر درد در عرض پنج دقیقه پس از تمرین کم می‌شد، تمرین ادامه داشت اما حرکت را پنج ثانیه حفظ می‌کرد. از شرکت‌کننده خواسته شد تا در صورت عدم پاسخ منفی تا ۱۰ ثانیه در اجرای حرکات پیشروی کند. هر تمرین ۹ بار تکرار و استراحت بین ۳۰ ثانیه تا ۱ دقیقه بود. تعداد حرکات تنه در وضعیت تمرین به تدریج به ۲۰ ثانیه افزایش یافت تا محرک تمرینی بیشتری ایجاد شود.

بخش‌های تمرین در جدول ۱ آورده شده است (لیدل^۳، ۲۰۰۴، فاکس^۴، ۱۹۸۸). در این مطالعه، برای ارزیابی توزیع نرمال داده‌ها، از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده شد. برای بررسی تغییرات بین

1. Ware, J. E.
2. Rezvani, M.
3. Liddle, S. D.
4. Fox, E. L.

گروه‌ها از آزمون کوواریانس و برای بررسی تغییرات درون گروه‌ها از آزمون تی همبسته استفاده شد. تمامی عملیات آماری با استفاده از سطح معناداری $P < 0.05$ انجام شدند.

جدول ۱. پارامترهای تمرین

نام تمرین	شرح نحوه انجام تمرین
خوابیدن رو به زمین	بیمار باید به شکم خوابیده و دست‌ها را کنار بدن قرار دهد و سر را به یک طرف چرخانده و زیر شکم بیمار جهت راحتی بیشتر تا حد لازم پر شود؛ بیمار پس از نفس عمیق تمام عضلات خود را شل کند.
خوابیدن رو به زمین با حالت اکستانسیون	بعد از تمرین اول انجام شود. ابتدا به شکم خوابیده و سپس دست‌ها بلند شود و در بالای سر روی ساعد قرار گیرد. در عضلات کمر انقباضی ایجاد نشود.
خوابیدن در حالت اکستانسیون	بیمار مشابه وضعیت تمرین دوم بخوابد، اما این بار دست‌ها در زیر سطح شانه قرار بگیرد، بیمار روی دست‌ها بلند شده و کمر با حالت غیر فعال به اکستانسیون برود.
خوابیدن در حالت فلنکشن	بیمار در وضعیت طاق باز بطوری که کف پاها روی زمین است، زانوها را با دو دست بگیرد و در حالتی که آن‌ها را خم کرده، به سمت سینه بالا بیاورد.
نشستن در حالت فلنکسیون	بیمار روی صندلی بنشیند و در حالی که زانوها از هم جدا هستند، از این وضعیت به سمت جلو خم شود و دست‌ها را از بین پاها رد کند و به زمین برساند.
ایستادن در حالت اکستانسیون	بیمار در حالت ایستاده قرار بگیرد و پاها را به اندازه عرض شانه باز کند و در حالتی که دست‌ها در ناحیه کمر قرار گرفته، بیمار سر و تنه را به سمت عقب و در واقع کمر را به اکستانسیون ببرد.

یافته‌ها

با توجه به تحلیل شاخص‌های توصیفی مشخصات آنتروپومتریکی گروه‌های تجربی و کنترل که در جدول ۲ آمده است، آزمون شاپیرو-ویلک نشان داد که توزیع داده‌ها در هر دو گروه (تجربی و کنترل) در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون پژوهش، نرمال است. همچنین، یافته‌های آزمون لون نشان داد که در تمامی متغیرها واریانس بین گروه‌ها برابر است ($P > 0.05$).

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی مشخصات آنتروپومتریکی گروه‌های تجربی و کنترل

گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار
سن	۶۴/۷۵	۳/۶۴۶
(سال)	۶۵/۲۵	۳/۶۷۱
قد	۱۶۸/۰۸	۶/۵۴۳
(ساتی‌متر)	۱۶۲/۶۷	۶/۴۲۹
وزن	۷۲/۲۵	۱۱/۱۴۵

تجربی	۶۵/۵۸	۸/۹۸۹	(کیلوگرم)
کنترل	۲۵/۴۹	۳/۲۹	BMI
تجربی	۲۴/۹۳	۳/۷۵	(kg/m ²)

طبق جدول ۳، آزمون‌های تی همبسته برای متغیرهای مدنظر بیان شده است. برای گروه کنترل، میانگین شدت درد در پیش‌آزمون ۱/۳۱ ± ۶/۴۲ بوده و در پس‌آزمون به ۰/۴۱ ± ۷/۰۰ افزایش یافته است. این تغییرات در سطح آلفای ۰/۰۵ معنادار نبودند. در گروه تجربی، میانگین شدت درد در پیش‌آزمون ۱/۲۴ ± ۶/۰۸ بوده و به ۱/۶۶ ± ۲/۵۸ کاهش یافته است. این تغییرات در سطح آلفای ۰/۰۵ معنادار بودند. همچنین در متغیر کیفیت زندگی برای گروه کنترل، میانگین کیفیت زندگی در پیش‌آزمون ۲/۵۰ ± ۴۱/۰۰ بوده و در پس‌آزمون به ۲/۳۴ ± ۴۰/۹۲ کاهش یافته است. این تغییرات معنادار نیستند. برعکس، در گروه تجربی، میانگین کیفیت زندگی در پیش‌آزمون ۴/۵۶ ± ۴۱/۶۵ بوده و به ۵/۴۵ ± ۵۸/۲۵ افزایش یافته است؛ این تغییرات معنادار هستند. به طور کلی، آزمون‌های تی همبسته و آنالیز کواریانس نتایج معناداری از تأثیر تمرین‌های مکنزی بر شدت درد و متغیر کیفیت زندگی زنان سالمند با کمر درد مزمن ارائه داده‌اند.

جدول ۳. آزمون مقایسه میانگین‌ها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون با آزمون تی همبسته

متغیر	گروه	پیش‌آزمون (mean±SD)	پس‌آزمون (mean±SD)	آماره تی	درجه آزادی	p-value*
شدت	کنترل	۶/۴۲±۱/۳۱	۷/۰۰±۰/۴۱	-۱/۲۹۲	۱۱	۰/۲۲۳
درد	تجربی	۶/۰۸±۱/۲۴	۲/۵۸±۱/۶۶	۸/۳۸۵	۱۱	۰/۰۰۰۱
کیفیت	کنترل	۴۱/۰۰±۲/۵۰	۴۰/۹۲±۲/۳۴	۰/۳۲۱	۱۱	۰/۷۵۴
زندگی	تجربی	۴۱/۶۵±۴/۵۶	۵۸/۲۵±۵/۴۵	-۵/۱۰۷	۱۱	۰/۰۰۰۱

به منظور بررسی تأثیر تمرین‌های مکنزی بر شدت درد و کیفیت زندگی سالمندان زن، تحلیل کواریانس بر داده‌های پژوهش انجام شد. در جدول ۴، نتایج آزمون کواریانس نشان داده شده است. نتایج این تحلیل نشان می‌دهد که تمرین‌های مکنزی به‌طور معناداری بر کاهش درد و بهبود کیفیت زندگی اثرگذار هستند. مقدار میانگین مجذورها برای شدت درد برابر با ۱۰۹/۴۴۴ است. مقدار آماره F برابر با ۶۹/۰۶۲ است که بیانگر قدرت اثر این مداخله بر شدت درد می‌باشد و مقدار سطح معناداری ۰/۰۰۰۱ است. این سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ نشان می‌دهد که تمرین‌های مکنزی به‌طور معناداری باعث کاهش شدت درد در سالمندان زن شده‌اند. مقدار بالای آماره F نیز تأییدکننده تأثیر قوی مداخله است. همچنین مقدار میانگین مجذورها برای کیفیت زندگی برابر با ۱۸۰۲/۶۷۷ است. مقدار آماره F برابر با ۲۷/۷۴۰ است و مقدار سطح معناداری ۰/۰۰۰۱ می‌باشد. این سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ نشان می‌دهد که تمرین‌های مکنزی تأثیر مثبت و معناداری بر بهبود کیفیت زندگی سالمندان زن داشته‌اند. مقدار آماره F نیز اثر قابل توجه این تمرین‌ها را نیز بر

این متغیر تأیید می‌کند. نتایج تحلیل کوواریانس نشان می‌دهد که تمرین‌های مکنزی می‌توانند به طور معناداری موجب کاهش شدت درد کمر و افزایش کیفیت زندگی در سالمندان شوند. کاهش میانگین شدت درد همراه با بهبود کیفیت زندگی، اهمیت کاربردی این تمرین‌ها را برجسته می‌کند.

جدول ۴. نتایج آزمون کواریانس در متغیرهای مدنظر پژوهشگر

متغیر	میانگین مجذورها	آماره F	P
شدت درد	۱۰۹/۴۴۴	۶۹/۰۶۲	۰/۰۰۰۱
کیفیت زندگی	۱۸۰۲/۶۷۷	۲۷/۷۴۰	۰/۰۰۰۱

نتیجه‌گیری

درد کمر یکی از شایع‌ترین مشکلات جسمانی در سالمندان است که می‌تواند بدون علت مشخص بروز کرده و تأثیرات منفی گسترده‌ای بر زندگی روزمره آن‌ها داشته باشد. این عارضه نه تنها موجب محدودیت‌های حرکتی و اختلال در فعالیت‌های روزمره می‌شود، بلکه عملکرد جسمانی و روانی را نیز به شدت تحت تأثیر قرار داده و کیفیت زندگی را کاهش می‌دهد (آلومانو^۱، ۲۰۱۹). از سوی دیگر، نحوه گذراندن اوقات فراغت نقش مهمی در بهبود سلامت جسمانی و روانی سالمندان دارد (کاهه^۲، ۲۰۱۸). بهره‌گیری از فعالیت‌های مفید در این زمان، می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی و کاهش اثرات منفی مشکلات جسمانی کمک کند. یکی از روش‌های مؤثر برای مدیریت کمر درد و استفاده بهینه از اوقات فراغت، تمرین‌های مکنزی است. این تمرین‌ها نه تنها به کاهش درد و بهبود عملکرد جسمانی کمک می‌کنند، بلکه می‌توانند سالمندان را به فعالیت‌های منظم و هدفمند در زمان فراغت تشویق کنند (اسکیک^۳، ۲۰۰۲). با تقویت عضلات، بهبود انعطاف‌پذیری و کاهش فشار وارده بر ستون فقرات، این تمرین‌ها می‌توانند کیفیت زندگی و احساس رضایت در سالمندان را افزایش دهند (حسینی‌فر، ۱۳۸۸). در این پژوهش، تأثیر تمرین‌های مکنزی بر کاهش شدت درد، بهبود کیفیت زندگی و استفاده مفید از اوقات فراغت در سالمندان زن بررسی شد. ارزیابی کیفیت زندگی با آزمون SF-36 و میزان درد با مقیاس خط‌کش وس انجام شد. هدف از این مطالعه، ارائه شواهد علمی برای اثربخشی این تمرین‌ها و تأکید بر اهمیت فعالیت‌های هدفمند در زمان فراغت و پیشنهاد آن به عنوان یک رویکرد مؤثر برای سلامت سالمندان بود.

یافته‌ها حاکی از اثرات مثبت تمرین‌های مکنزی در بهبود کیفیت زندگی و کاهش میزان درد در آزمودنی‌ها بود. نتایج آزمون‌های تی همبسته و آنالیز کواریانس نشان دادند که گروه تجربی در مقایسه با گروه کنترل کاهش معناداری در شدت درد داشت، که این امر نشان‌دهنده اثر مثبت تمرین‌های مکنزی بر کاهش این متغیر است. مطالعات پیشین نیز به بررسی تأثیر تمرینات مکنزی بر این عوامل در افراد مبتلا به کمر درد پرداخته و نتایج مطلوب و یا ناهمسو با یافته‌های این پژوهش را گزارش

1. Alemanno, F.
2. Kahe, M.
3. Skikic, E. M.

کرده‌اند. در مطالعه مزیدی و همکاران (۱۳۹۷) نشان داده شد که اجرای تمرین مکنزی و آموزش سلامت کمر به بیماران دارای کمردرد تأثیر مثبتی بر بهبود قابل توجه میزان درد دارد. در تحقیق قایینی و همکاران (۱۳۹۰) که به بررسی اثر تمرین مکنزی بر تغییرات درد مزمن کمری زنان پرداخته بود، نشان داده شد که این پروتکل به عنوان راهکار مؤثری برای بهبود این تغییرات است و نیز پوتری^۱ و همکاران (۲۰۲۱) با هدف مطالعه سیستماتیک و متا-آنالیز و تحلیل اثربخشی تمرین مکنزی در کاهش درد بیماران با درد کمر غیراختصاصی و جستجوی مقالات از طریق پایگاه‌های داده مجلات پاب مد^۲، ساینس دایرکت^۳، گوگل اسکالر^۴، منتشر شده در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰، نشان دادند که تمرین مکنزی توانسته است درد بیماران با درد کمر غیرخاص را ۰/۴۴ برابر نسبت به سایر مداخلات یا عدم مداخله کاهش دهد. در نهایت، بیان شد که تمرین‌های مکنزی اثر ضعیفی در کاهش درد بیماران مبتلا به درد کمر غیرخاص داشته‌اند. اگرچه این تمرین‌ها توانسته‌اند کمی درد را کاهش دهند، اما اثر کلی آن‌ها نسبت به سایر درمان‌ها یا عدم درمان، معنادار نبود که این نتایج با یافته‌های پژوهش حاضر ناهمسو می‌باشد. همچنین، در یک مطالعه دیگر توسط گتا^۵ و همکاران (۲۰۲۴) که تمرینات مکنزی را با درمان‌های استاندارد مقایسه کردند، نشان داده شد که اگرچه تمرینات مکنزی کمی مؤثرتر از درمان‌های استاندارد بوده‌اند، اما تفاوت‌ها از نظر بالینی کوچک و غیرمعنادار بوده است. این نتایج نشان می‌دهند که در برخی موارد، تمرین‌های مکنزی ممکن است اثرات قابل توجهی نداشته باشند یا نسبت به سایر روش‌های درمانی، تفاوت چشمگیری نشان ندهند. همچنین، بهبود معناداری در کیفیت زندگی در گروه تجربی نسبت به گروه کنترل مشاهده شد که این امر حاکی از تأثیر مثبت این تمرین‌ها بر ارتقاء کیفیت زندگی جامعه آماری مد نظر بود. بر اساس تحقیق قایینی و همکاران (۱۳۹۰)، تمرین‌های مکنزی با اثربخشی در کاهش درد مزمن کمری زنان، موجب بهبود قابل‌توجهی در کیفیت زندگی آن‌ها می‌شود. این بهبودی به سالمندان این امکان را می‌دهد که به راحتی فعالیت‌های روزمره خود را انجام دهند، تحرک بیشتری داشته باشند و از زندگی خود لذت بیشتری ببرند، که در نهایت به بهبود کلی کیفیت زندگی‌شان می‌انجامد. سامی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود تأکید بر اثرات مثبت روش‌های آب درمانی، تن آرامی و تمرین مکنزی بر بهبود کیفیت زندگی داشتند. آنان به ویژه تأکید داشتند که تمرین مکنزی با بهبود عملکرد جسمانی و روانی، موجب افزایش توانایی افراد در انجام فعالیت‌های روزمره و ارتقاء رضایت کلی از زندگی و کیفیت زندگی آن‌ها می‌شود. مقالاتی که به طور مستقیم دارای نتایج ناهمخوان در خصوص تأثیر تمرینات مکنزی بر کیفیت زندگی افراد دارای کمر درد مزمن باشند، یافت نشد. از مکانیسم‌های احتمالی تغییرات مثبت در کیفیت زندگی و کاهش کمر درد در این جامعه، می‌توان به سازگاری‌های ناشی از تمرین مکنزی اشاره نمود. در واقع، تمرینات مکنزی با تمرکز بر تقویت عضلات ناحیه مرکزی و کمری، پایداری

1. Putri, S. A. D. M. M.
2. PubMed
3. Science Direct
4. Google Scholar
5. Geeta, G.

ستون فقرات را افزایش می‌دهند. این امر فشار روی دیسک‌ها و مهره‌ها را کاهش داده و به کاهش درد و بهبود عملکرد جسمانی کمک می‌کند (فاستر^۱، ۲۰۱۱)، که ممکن است باعث بهبود و اصلاح الگوهای نادرست وضعیت بدن شود. این اصلاح وضعیت سبب کاهش فشار روی ناحیه کمر می‌شود و به مرور زمان منجر به کاهش درد مزمن می‌گردد (دانکن^۲، ۲۰۲۱) و همچنین حرکات کنترل‌شده و هدفمند در تمرینات مکنزی، جریان خون در ناحیه کمری را بهبود می‌بخشند که این به نوبه خود منجر به کاهش التهاب و بهبود فرایندهای ترمیم بافتی می‌شود (دلاکورته-رودریگز^۳، ۲۰۲۲). همچنین، انجام تمرینات مکنزی به بهبود انعطاف‌پذیری ستون فقرات و افزایش دامنه حرکتی کمک می‌کنند که خود می‌تواند موجب کاهش محدودیت‌های حرکتی و بهبود کیفیت زندگی شود (میلر^۴، ۲۰۲۰). نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که تمرین‌های مکنزی به‌طور معناداری موجب کاهش شدت درد شده و تأثیر چشم‌گیری در بهبود کیفیت زندگی سالمندان زن دارند. این تمرین‌ها با اثرات مثبت بر کاهش درد و بهبود ایستایی و عملکرد عضلات، می‌توانند در طول زمان به ارتقاء کیفیت زندگی و کاهش مشکلات حرکتی کمک کنند. کاهش میانگین شدت درد همراه با بهبود کیفیت زندگی، اهمیت کاربردی این تمرین‌ها را برجسته می‌کند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که تمرین‌های مکنزی نه تنها در کاهش درد مؤثر هستند، بلکه به تقویت توانایی‌های جسمانی، افزایش تحرک و بهبود جنبه‌های روانی و اجتماعی زندگی سالمندان نیز کمک می‌کنند. به همین دلیل، استفاده از این تمرین‌ها در برنامه‌های توانبخشی سالمندان می‌تواند به‌عنوان روشی مؤثر و علمی در نظر گرفته شود. این نتایج تأکید دارند که بهبود کیفیت زندگی روزمره و کاهش مشکلات ناشی از کمر درد مزمن از طریق انجام منظم و صحیح تمرین‌های مکنزی امکان‌پذیر است. برای مطالعات بیشتر، پیشنهاد می‌شود این تحقیق در گروه‌های سنی مختلف و در افرادی که در معرض خطر کمر درد مزمن قرار دارند، مانند کارمندان، کارگران و ورزشکاران، به‌طور مجزا انجام گیرد.

منابع

۱. اسکندری، ح.؛ گاطع‌زاده، ع.؛ ا.؛ برجعلی، ا.؛ سهرابی، ف. و فرخی، ن. (۱۳۹۶). تبیین افسردگی براساس سبک زندگی با واسطه‌گری سلامت اجتماعی و کیفیت زندگی در افراد بزرگسال شهر اهواز. *مجله فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۸(۳۱)، ۲۱-۱.
۲. حسینی‌فر، م.؛ اکبری، ا. و شهرکی‌نصب، ا. (۱۳۸۸). تأثیر تمرینات مکنزی و ثبات‌دهنده کمر در بهبود عملکرد و درد بیماران مبتلا به کمر درد مزمن. *مجله دانشگاه علوم پزشکی شهکرد*، ۱۱(۱) ۹-۱.
۳. دانشمندی، ح.؛ علیزاده، م. ح. و قراخانلو، ر. (۱۳۸۲). *حرکات اصلاحی*. انتشارات سمت: تهران.

1. Foster, N. E.
2. Duncan, A. M.
3. Rodriguez, H.
4. Miller, E. R.

۴. سامی، س.؛ حکیمی، م.؛ علی‌محمدی، م. و کریمانی، ن. (۱۳۹۲). مقایسه اثرات روش‌های آب‌درمانی، تن‌آرامی و تمرینات مکنزی در بهبود کمردرد مزمن ورزشکاران. *فصلنامه علمی پژوهشی بیهوشی و درد*، ۴(۲)، ۱۱-۲۱.
۵. شمس، ن. (۱۳۹۸). بررسی رابطه سرسختی روانشناختی و کیفیت زندگی با اضطراب مرگ در سالمندان. *فصلنامه روانشناسی و علوم رفتاری ایران*، ۱۵، ۲۱-۱۷.
۶. ضابط، م.؛ مؤمنی، خ. و کرمی، ج. (۱۳۹۴). اثربخشی درمان براساس بهبود کیفیت حیطه‌های زندگی بر عواطف مثبت و منفی زنان سالمند. *روانشناسی پیری*، ۱(۲)، ۸۰-۷۳.
- ۷.
۸. قاینی، س.؛ بهپور، ن. و عبدی، ک. (۱۳۹۰). *تأثیر تمرینات مکنزی بر نوسانات درد مزمن کمبری زنان کارمند*. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری: دانشگاه رازی.
۹. مختاری دیزجی، ف. و سهرابی، ف. (۱۳۹۷). اثربخشی روان‌درمانی مبتنی بر بهبود کیفیت زندگی به شیوه گروهی بر سرزندگی سالمندان. *مطالعات روان‌شناسی بالینی*، ۸(۳۲)، ۴۷-۲۹.
۱۰. مزیدی، م.؛ خداداد، ب.؛ شهاب‌پور، ا. و خرسندی‌کلور، م. (۱۳۹۷). مقایسه تأثیر شش هفته تمرینات مکنزی و برنامه آموزشی سلامت کمر بر بیماران دارای کمردرد مزمن غیر اختصاصی. *علوم حرکتی و رفتاری*، ۱(۳)، ۲۴۴-۲۳۱.
11. Alemanno, F., Houdayer, E., Emedoli, D., Locatelli, M., Mortini, P., et al. (2019). Efficacy of virtual reality to reduce chronic low back pain: Proof-of-concept of a non-pharmacological approach on pain, quality of life, neuropsychological and functional outcome. *PLOS ONE*. 14(5): e0216858.
12. Chiaranai, C., Chularee, S. (2018). Older people living with chronic illness. *Geriatric Nursing*, 39(5), 513-520.
13. De la Corte-Rodriguez Hortensia, Juan M Roman-Belmonte, Cristina Resino-Luis, Jorge Madrid-Gonzalez, Emerito Carlos Rodriguez-Merchan. (2022). The effects of the McKenzie method on pain intensity, disability, and quality of life in chronic low back pain patients: A systematic review. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 103(7), 1309-1316.
14. De la Corte-Rodriguez, H., Roman-Belmonte, J. M., Resino-Luis, C., Madrid-Gonzalez, J., & Rodriguez-Merchan, E. C. (2024). The Role of Physical Exercise in Chronic Musculoskeletal Pain: Best Medicine—A Narrative Review. *Healthcare*, 12(2), 242.
15. Duncan, A. M., & Whelan, D. (2021). The Role of Physical Exercise in Chronic Musculoskeletal Pain: Best Medicine—A Narrative Review. *Healthcare (Basel)*. 2024 Jan 18;12(2):242.
16. Foster, N. E., Thompson, K. A., Baxter, G. D., & Allen, J. M. (2011). Management of nonspecific low back pain by general practitioners and physiotherapists in northwest England. *Spine*, 26(24), 2821-2828.
17. Fox, E.L., Bowers, R.W., Foss, M.L. (1988). *The physiological basis of physical education and athletics*, 4th Ed. Philadelphia. Saunders College.
18. Geeta Gill, Dr. Vinay Jagga, Dr. Sajjan Pal. (2024). Efficacy and Effectiveness of McKenzie Exercises in Chronic Low Back Pain Management: A Comprehensive Review. *International Journal of Health Sciences and Research*. 14(9): 212-220.

19. Gustafsson, T., & Ulfhake, B. (2024). Aging Skeletal Muscles: What Are the Mechanisms of Age-Related Loss of Strength and Muscle Mass, and Can We Impede Its Development and Progression? *International Journal of Molecular Sciences*, 25(20), 10932. <https://doi.org/10.3390/ijms252010932>
20. Kahe M, Vameghi R, Foroughan M, Bakhshi E, Bakhtyari V.(2018). The Relationships Between Self- Concept and Self-Efficacy With Self-Management Among Elderly of Sanatoriums in Tehran. *Iranian Journal of Ageing*. 2018;13(1):28-37.
21. Liddle, S.D., Baxter, G.D., Gracey, J.H. (2004). Exercise and chronic low back pain - what works? *Pain*. 107(1-2):176-190.
22. Miller, E. R., Schenk, R. J., Karnes, J. L., & Mabry, L. M. (2020). The McKenzie method of mechanical diagnosis and therapy for low back pain: A systematic review of the literature. *Journal of Manual & Manipulative Therapy*, 28(4), 220-231.
23. Norouzi K, Abedi HA, Maddah SSB, Mohammadi E, Babaei G.(2005). Development of a community- based care system model for senior citizens in Tehran. *Iranian Rehabilitation Journal*. 3(1):48-60.
24. Poursmaeel E.(2009). The efficiency of leisure time according to the views of sociologists and its comparison with the teachings of revelation. *Religious research*. 1(14):183-207.
25. Putri, S. A. D. M. M., Kristiyanto, A., & Prasetya, H. (2021). Meta-Analysis the Effectiveness of McKenzie Exercise to Reduce Pain in Patients with Non-Specific Low Back Pain. *Journal of Epidemiology and Public Health*, 6(1), 33-41.
26. Rezvani Amin M, Siratinayer M, Abadi A, Moradyan T.(2011). Correlation between visual analogue scale and short form of McGill questionnaire in patients with chronic low back pain. *Qom University of Medical Sciences Journal*. 5(1):31-4.
27. Skikic, E.M., Suad, T. (2003). The effects of McKenzie exercise for patients with low back pain, our experience. *Bosn J Basic Med Sci*, 3(4): 70-75.
28. Teasdale, M.R. (2016). Quality of life and mission. *Missiology: An International Review*, 44(3), 269-280.
29. Ware JE, Sherbourne CD.(1992). The MOS 36-item short-form health survey (SF-36). Conceptual framework and item selection. *Med Care*.30(6):473-483.
30. Wong, A.Y., Karppinen, J. & Samartzis, D. (2017). Low back pain in older adults: risk factors, management options and future directions. *Scoliosis*, 12,14.

The effect of McKenzie exercises during leisure time on the quality of life and lower back pain in the elderly

Ladan Hosseini Abrishami ^{*1}, Seyed Mahmoud Hejazi ²

1) Assistant professor, faculty member of Khayyam University, Mashhad, Iran.

2) Assistant Professor, Faculty Member of the Department of Sports Sciences, Khayyam University, Mashhad, Iran. (sm.hejazi37@gmail.com)

Abstract

Unexplained back pain can lead to mobility limitations and disrupt the daily life of elderly individuals, weakening both physical and psychological functioning and affecting their quality of life. McKenzie exercises have been shown to be beneficial in improving back pain. The purpose of this study was to examine the quality of life and the level of back pain in elderly individuals after an eight-week period of McKenzie exercises. Among the target population, 24 elderly women from Mashhad, aged 60 to 70 years, with non-specific chronic back pain, were purposively selected and randomly divided into two equal groups: control and experimental. The McKenzie exercises were performed for eight weeks, with three sessions per week, each lasting between 30 to 45 minutes. Quality of life was assessed using the SF-36 questionnaire, and pain levels were measured using the Visual Analogue Scale (VAS). Data analysis was performed using the Shapiro-Wilk test to check for normal distribution, ANCOVA for between-group comparisons, and paired t-tests for within-group comparisons. The results showed that the experimental group had significant improvements in quality of life ($P = 0.0001$) and a reduction in pain levels ($P = 0.0001$), while no significant changes were observed in the control group. McKenzie exercises can lead to reduced back pain and improved quality of life, particularly for individuals with non-specific chronic back pain. This study suggests that learning McKenzie exercises may be an effective method for improving quality of life and reducing back pain in the elderly.

Keywords: Quality of Life, Back Pain, McKenzie Exercises, Leisure Time, Elderly.

Corresponding author's email: (ladan.abrishami@gmail.com)

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در اوقات فراغت

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

بررسی عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان در ورزش

محمد واثق فوآد^۱، علیرضا زمانی نوکاآبادی^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران (sumah1363@gmail.com)

۲- استادیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان در ورزش بود. پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش از نوع توصیفی بود که گردآوری داده‌های آن به صورت پیمایشی انجام پذیرفت. جامعه آماری پژوهش، شامل مدیران ورزش دانش‌آموزی، اعضای هیات علمی دانشگاه آگاه در حوزه جامعه‌پذیری در ورزش و معلمان دارای سابقه کار بالا در آموزش و پرورش در کشور عراق بودند. نمونه پژوهش به دلیل مشخص نبودن تعداد جامعه بر اساس جدول کرجسی و مورگان، ۳۸۴ نفر در نظر گرفته شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه محقق‌ساخته شامل ۲۱ سؤال ۵ گزینه‌ای بر اساس مقیاس ۵ ارزشی لیکرت بود که با مرور ادبیات این حوزه آماده گردید. پس از جمع‌آوری داده‌ها، عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان در ورزش، در چهار بعد عوامل دولتی-قانونی، فرهنگی-اجتماعی، مدیریتی و اقتصادی طبقه‌بندی گردید. برای سنجش روایی صوری و محتوایی، پرسشنامه طراحی شده توسط ۱۰ نفر از اساتید مدیریت ورزشی مورد تأیید قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه، این پرسشنامه در اختیار ۳۰ نفر از افراد نمونه قرار گرفت و با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۳، تأیید شد. نتایج نشان داد به ترتیب عوامل مدیریتی، فرهنگی-اجتماعی، دولتی-قانونی و اقتصادی در توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان در ورزش مؤثر هستند. هر چهار عامل در مجموع حدود ۵۵ درصد از واریانس متغیر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان در ورزش را تبیین کردند. عوامل فرهنگی-اجتماعی با مقدار اثر ۰/۸۴، عوامل دولتی-قانونی با ۰/۸۲، عوامل اقتصادی با ۰/۷۶ و عوامل مدیریتی با ۰/۶۳ بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی اثرگذار بودند.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱

شماره صفحات: ۶۷-۹۰

واژگان کلیدی:

جامعه‌پذیری، دانش‌آموزان عراق، ورزش تربیتی

استناد به مقاله:

واثق فوآد، محمد و زمانی نوکاآبادی، علیرضا. (۱۴۰۳). بررسی عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان در ورزش. *اندیشه‌های نوین در ورزش تربیتی*، ۱(۳)، ۶۷-۹۰.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

DOI: <https://doi.org/10.22034/ntes.2025.489086.1022>

URL: https://ntes.imamreza.ac.ir/article_214296.html

مقدمه

عصری که هر روز با شتاب بیشتری به سمت صنعتی شدن و غلبه نظام سرمایه‌داری و در نتیجه، کاهش روزافزون پیوندهای اجتماعی، بی‌هویتی، انزوا، انفعال و ازخودبیگانگی پیش می‌رود، دغدغه فیلسوفان اخلاق، جامعه‌شناسان و مصلحان اجتماعی شده است تا با یافتن فرصت‌هایی بتوانند پیوندهای اجتماعی گسسته‌شده حاصل از این تحول را مجدداً به جامعه بازگردانند. از این رو، بسیاری از اندیشمندان اعتقاد دارند که می‌توان از فرایند اجتماعی‌شدن که یکی از مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین مؤلفه‌ها و محورهای توسعه اجتماعی است، به منظور بهبود گسست‌های اجتماعی بهره جست (حاجی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹).

گرچه واژه «جامعه‌پذیری»^۱ تنها مربوط به چند دهه گذشته می‌شود، اما مفهوم آن به همان روزی برمی‌گردد که بشر پا به کره زمین گذاشت. انسان‌های اولیه و غارنشین، چنان از پس وظایف تربیتی، آموزشی و انتقال تجربیات خود بر نسل دیگر برمی‌آمدند که گویی افراد بشر در هر دوره تاریخی بدون گذر از مسیر اجتماعی شدن، قادر به ادامه حیات خود نبوده است (مختارپور، ۱۳۹۸). جامعه‌پذیری، فرآیند مستمر یادگیری است که به موجب آن، افراد ضمن آشنا شدن با نظام از طریق کسب اطلاعات و تجربیات، به وظایف، حقوق و نقش‌های خویش، به‌خصوص وظایف سیاسی، در جامعه پی می‌برند. جامعه‌پذیری فرآیندی است که فرد را برای زندگی گروهی آماده می‌کند و نقش اساسی در شکل‌گیری رفتار فرد دارد. در این فرآیند، ارزش‌ها، ایثارها، اعتقادات و آداب و رسوم از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد و امکان دارد در جریان این انتقال، تغییرات و یا تعدیلهایی نیز صورت پذیرد (کرانمر^۲، ۲۰۱۸). جامعه‌پذیری را می‌توان از دو دیدگاه عینی و ذهنی مورد توجه قرار داد. از منظر عینی، جامعه‌پذیری فرایندی است که به موجب آن جامعه فرهنگش را از یک نسل به نسل بعدی انتقال می‌دهد و فرد را با شیوه‌های پذیرفته و تأییدشده زندگی سازمان‌یافته اجتماعی سازگار می‌کند (اوه^۳، ۲۰۲۳). بنابراین، کارکرد جامعه‌پذیری این است که استعداد و انضباط‌هایی را که فرد به آنها نیاز دارد، پرورش می‌دهد، نظام ارزش‌ها، آرمان‌ها و انتظارات زندگی جاری جامعه‌ای خاص را به فرد منتقل می‌کند و به‌خصوص، نقش‌های اجتماعی را که ضرورت دارد فرد ایفا کند، به او آموزش می‌دهد. از لحاظ ذهنی، جامعه‌پذیری فرایندی برای شکوفا کردن استعدادهای بالقوه، فراهم‌آوردن امکانات رشد و شخصیت و تبدیل فرد، به فردی اجتماعی و در نتیجه، رشد شخصیت و آموزش نقش‌ها و منش‌ها، به وجود آوردن خواسته‌ها و برآوردن نیازها و دستیابی به تجربه‌های اجتماعی است (انجلس و همکاران^۴، ۲۰۲۴). جامعه‌پذیری یا اجتماعی شدن فرایندی است که طی آن، فرد به شخصی خودآگاه، دانا و ورزیده در شیوه‌های فرهنگی که در آن متولد گردیده است، تبدیل می‌شود. جامعه‌پذیری فرآیند تأثیر متقابل بین یک شخص و محیط اجتماعی او را می‌رساند که نتیجه آن، پذیرش مدل‌های رفتار اجتماعی در آن

1. Socialization
2. Cranmer, G. A.
3. Oh, Y.
4. Angeles, A.

محیط و پیدایی نوعی انطباق بین فرد و جامعه است. در این معنا، جامعه‌پذیری فرایندی است روانی- اجتماعی که بر پایه آن، شخصیت اساسی تحت تأثیر محیط و مخصوصاً نهادهای تربیتی، دینی و خانوادگی شکل می‌گیرد (قربانی و جمعه‌نیا، ۱۳۹۷). اجتماعی شدن به معنای همسازي و هم‌نوایی فرد با ارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌های گروهی و اجتماعی است؛ یا به عبارتی، فراگردی است که به واسطه آن هر فرد دانش و مهارت‌های اجتماعی لازم برای مشارکت موثر و فعال در زندگی گروهی و اجتماعی را کسب می‌کند (ططری و مؤمنی، ۱۳۹۹).

فعالیت‌های حرکتی، منبع اجتماعی شدن، ارتباط و یکپارچگی اجتماعی به ویژه در محیط جوانان هستند. کودکان می‌توانند بسیاری از مسائل اجتماعی را توسعه دهند، مهارت‌های حضور در ورزش- های گروهی مانند مهارت‌های رهبری، ارتباطات و تیم‌سازی را یاد بگیرند که در کل زندگی‌شان بسیار مفید خواهد بود (پوماچی و سوپا، ۲۰۱۶). جامعه‌پذیری ورزشی، عبارت از عوامل و شرایطی است که سبب جذب کودکان و نوجوانان به سمت ورزش و تداوم فعالیت آن‌ها در این عرصه می‌شود؛ از این‌رو، جامعه‌شناسان در بررسی رفتار کسانی که ورزش می‌کنند به این نکته توجه دارند که ورزش نیز همچون الگوهای رفتاری دیگر، تحت تأثیر عوامل جامعه‌پذیری قرار دارد و ورزشکار شدن مستلزم جامعه‌پذیری است (مختارپور، ۱۳۹۸). تا به امروز، چهار فرآیند اجتماعی شدن ورزشی شناسایی شده است: الف) اجتماعی شدن در ورزش، ب) اجتماعی شدن از طریق ورزش، ج) اجتماعی شدن در تیم‌های ورزشی و د) اجتماعی شدن خارج از ورزش. از لحاظ تاریخی، اجتماعی شدن در ورزش بیشترین توجه علمی را دریافت کرده است (گرتز، ۲۰۲۴). این فرآیند بر چگونگی مشارکت افراد در ورزش، حفظ مشارکت و یادگیری نقش‌های ورزشی خود در طول حرفه‌شان متمرکز است. محققان بین‌رشته‌ای نقش ویژگی‌های جمعیتی مختلف (مانند جنسیت ورزشکار، ترتیب تولد، مکان، نژاد، قومیت و ترکیب خانوادگی) را در انتخاب و تداوم مشارکت ورزشی شناسایی کرده‌اند. اجتماعی شدن از طریق ورزش- دومین فرآیند اجتماعی شدن که مورد بررسی قرار گرفته است- توصیف می‌کند که چگونه ورزشکاران از طریق تعاملات ورزشی خود، هنجارهای اجتماعی را یاد می‌گیرند و با آن‌ها سازگار می‌شوند. به عبارت دیگر، این فرآیند، چگونگی تأثیر ورزش بر زندگی غیرورزشی ورزشکاران (به خوبی یا بدی) از طریق انتقال نگرش‌ها، هنجارها و باورهای اجتماعی و همچنین اصلاح مهارت‌های زندگی و شیوه‌های رفتار را در نظر می‌گیرد. مشارکت ورزشی به عنوان آزمایشگاهی برای تجربه انسانی و یادگیری در مورد رقابت، کار تیمی، همکاری و قوانین دنبال کردن در نظر گرفته می‌شود. از طریق این تعاملات است که هنجارهای اجتماعی آموخته می‌شوند و در ساختارهای اجتماعی بزرگ‌تر در میان افراد شرکت‌کننده در ورزش پیاده می‌شوند (ییلدریم و کاز، ۲۰۱۸). اجتماعی شدن در تیم‌های ورزشی، جدیدترین فرآیندی است که مورد توجه محققان قرار می‌گیرد و بر چارچوب‌های سازمانی و گروهی متکی است که بر تجربیات درون تیم‌های خاص محدود می‌شود. این فرآیند، چگونگی یادگیری و سازگاری ورزشکاران با انتظارات و واقعیت‌های عضویت در یک تیم، از جمله وظایف،

1. Pomohaci, M. & Sopa, I. S.
2. Gertz, H. J.
3. Yildirim, M. & Caz, C.

نقش‌ها و پویایی تیم را در نظر می‌گیرد. محققان بین‌رشته‌ای عمدتاً بر روی انتساب و فرض نقش‌های ورزشی، از جمله تطابق انتظارات نقش بین ورزشکاران ورودی و رهبران تیم و توازن انتظارات برای انطباق با فردیت در میان گروه تمرکز کرده‌اند (البایراک و بایراکدارالو^۱، ۲۰۱۸). به‌طور کلی، مشخص شده هر چه میزان مشارکت نوجوانان در ورزش افزایش یابد، احتمال مواجهه آن‌ها با برخی ارزش‌های رایج در محیط ورزشی افزایش یافته و به دنبال آن راحت‌تر می‌توانند به این ارزش‌ها توجه نمایند و در خود تطابق و همسازی ایجاد نمایند. به دنبال افزایش میزان توجه به ارزش‌های گروه‌های مختلف همچون خانواده، دوستان و ... در قالب هنجارهای ذهنی، شرایط برای فراگیری و انتقال ارزش‌ها مهیا خواهد شد (حاجی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹). در نهایت، اجتماعی شدن خارج از ورزش که از لحاظ تاریخی مورد مطالعه قرار نگرفته است، شامل فرآیند پیچیده‌ای است که بر گذار از نقش ورزشکار متمرکز است. این فرآیند اغلب با تغییر و مدیریت هویت، تغییر در اولویت‌های شخصی و تغییر در هویت مشخص می‌شود که شبکه‌های اجتماعی، دسترسی به خدمات پشتیبانی و برای برخی از ورزشکاران روند پیری را کاهش می‌دهد (دیلی و همکاران^۲، ۲۰۲۰).

جامعه‌پذیری ورزشی تحت تأثیر عوامل زیادی قرار دارد. قربانی و همکاران (۱۴۰۲)، خانواده، گروه همسالان، مدرسه و دیگران را از جمله این عوامل مهم ذکر کرده‌اند. دارین و همکاران (۱۳۹۹)، وضعیت اجتماعی، یادگیری هنجارها و ارزش‌ها، سازگاری با شرایط تیم و بهبود تعامل اجتماعی را در جامعه‌پذیری ورزشی دارای اهمیت برشمرده‌اند. تیندان و همکاران^۳ (۲۰۱۹)، آموزش ورزش، رسانه‌های جمعی و مربیان ورزش و راس-کوردیس و پائولی-کوبا^۴ (۲۰۱۸) گروه‌های مرجع و علاقمندی جوانان به ورزش را در جامعه‌پذیری ورزشکاران مؤثر می‌دانند. از مهم‌ترین پیامدهای مشارکت اجتماعی در ورزش می‌توان به مواردی نظیر انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی، بعد سلامت، بعد پرورشی و اخلاقی، شور و نشاط، روابط اجتماعی، هویت اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی اشاره نمود (کریمی و همکاران، ۱۳۹۸) و آموزش الگوهای رفتاری صحیح، تعیین اهداف آموزشی، آموزش مهارت‌های صحیح ارتباطی، توسعه اخلاق‌مداری، نهادینه ساختن هنجارها و ارزش‌ها را به عنوان راهبردهای بهبود فرآیند جامعه‌پذیری ورزشکاران معرفی کرد (دارین و همکاران، ۱۳۹۹).

از جمله منظرهای مهم ورزش در هر کشور، ورزش تربیتی است (شهوولی و همکاران، ۱۳۹۹). ساختار ورزش به صورت هرم و از چهار حوزه اصلی تشکیل شده است که ورزش تربیتی (ورزش مدارس و دانشگاه) در قاعده و بر روی آن به ترتیب، ورزش همگانی (فعالیت جسمانی بدون محدودیت برای همه)، ورزش قهرمانی (ورزش مدال‌آور) و در نهایت، ورزش حرفه‌ای (درآمدزایی باشگاه‌ها و ورزشکاران) قرار دارد. ورزش تربیتی، برنامه ورزشی است که در واحدهای آموزش رسمی شامل مدارس، دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزش عالی کشور انجام می‌شود و ورزشی است که

1. Albayrak, & Bayrakdaroglu
2. Daily et al.
3. Tindaon et al.
4. Rohrs-Cordes & Paule-Koba

از طریق آن، فرد در قالب خانواده و نهادهای رسمی آموزشی، به صورت آگاهانه در دوره‌های خاص، مهارت‌های ورزشی را فرامی‌گیرد؛ به‌گونه‌ای که به نقش و ارزش فرآیند در سلامت جسمی و روحی و موفقیت در زندگی نیز پی می‌برد (پیران‌حمل‌آبادی و همکاران، ۱۴۰۳). ورزش تربیتی در پرورش فرد از پایین‌ترین سطح آموزشی یعنی دوره‌های پیش‌دبستان تا دبستان، راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه در رشد فرد در زمینه‌های مختلف جسمی، روانی و تحصیلی مؤثر است. این حوزه از بازی-های کودکان تا دبستانی، از تمرینات تا مسابقات آموزشی، از کارگاه‌های آموزشی تا اردوهای آموزشی-ورزشی، نقش مهمی در شکوفایی افراد از ابعاد مختلف دارد (کودراتشوویچ^۱، ۲۰۲۳). بازی‌ها به کودکان کمک می‌کنند تا دنیای خود را کشف و با محیط و جامعه تعامل برقرار کنند. در بازی و دروس تربیت‌بدنی و ورزش، دانش‌آموزان نقش‌های گوناگون را تجربه می‌کنند. فعالیت‌های ورزشی در مدارس و دانشگاه، از حرکات ساده تا بازی و ورزش قهرمانی را شامل می‌شوند (فورتی^۲، ۲۰۲۰). ورزش تربیتی بیشترین سطح و دامنه مشارکت افراد را در مقایسه با سایر حوزه‌ها (همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای) دارد؛ به عنوان مثال، افراد کمی به عنوان شرکت‌کننده فعال (ورزشکار) در ورزش حرفه‌ای مشارکت دارند، اما بیشترین شرکت‌کننده غیرفعال (تماشاگر و رسانه‌های گروهی) در این رشته‌ها دیده می‌شوند. در ورزش تربیتی، تعداد شرکت‌کنندگان غیرفعال، تماشاگران و فعالیت رسانه‌ای گروهی بسیار کم و تعداد شرکت‌کنندگان فعال بسیار زیاد است (ال یاریبی و کاووسانو^۳، ۲۰۱۷). ورزش تربیتی شامل دو بخش اصلی آموزشی (درس تربیت‌بدنی) و فوق برنامه (مسابقات و ...) می‌باشد. اهداف کمی این حوزه، بر اساس بهبود کیفیت دروس تربیت‌بدنی و افزایش انگیزه دانش‌آموزان، برای شرکت در برنامه‌های ورزشی است. این اثربخشی، زمانی به حداکثر ممکن خواهد رسید که از رسانه‌های ورزشی به نحو مطلوبی استفاده شود یا مدیران رسانه‌های ورزشی با شناخت این مهم، توجه خاصی را به ورزش تربیتی مبذول کنند (آنجلز و همکاران^۴، ۲۰۲۴).

در میان افراد مختلف یک جامعه، نسل جوان و نوجوان آن که در واقع آینده‌سازان هر کشور محسوب می‌گردند، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار هستند و میزان اجتماعی‌شدن و یا جامعه‌پذیری آن‌ها می‌تواند در رشد و ارتقاء جنبه‌های مختلف آن کشور در بلندمدت نقش بسیار تأثیرگذاری داشته باشد؛ مسئله‌ای که در حال حاضر در جوامع مختلف و به‌ویژه کشورهای در حال توسعه همچون عراق و دیگر کشورهای مشابه، به دلیل وجود برخی مسائل و مشکلات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و غیره و همچنین تأثیر رسانه‌های مختلف و دلسردی‌هایی که معمولاً در میان این نسل ایجاد شده، اهمیت بسیار زیادی دارد و غفلت از آن می‌تواند تبعات جبران‌ناپذیری برای آن کشور به همراه داشته باشد (دیتمارس^۵، ۲۰۲۳) و می‌طلبد مدیران و مسئولان آموزش و پرورش عراق، برنامه‌های مناسبی را در خصوص جامعه‌پذیری دانش‌آموزان این کشور از طریق ورزش تربیتی تدوین و اجرا کنند تا از

1. Kudratshoevich, S. E.
2. Forte, L.
3. Al-Yaaribi, A. & Kavussanu, M.
4. Angeles, A.
5. Ditmars, M. M. V.

پیامدهای مثبت آن در بخش‌های مختلف جامعه بهره‌مند شوند (الدولیمی و همکاران^۱، ۲۰۲۴). از آنجا که تاکنون مطالعه‌ای به‌طور مستقیم بر روی جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراق انجام نشده است و با توجه به اهمیت موضوع و مزایای فراوان ورزش، به‌ویژه از منظر اجتماعی، مطالعه حاضر در نظر دارد عوامل مؤثر بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان مدارس عراق در ورزش را مورد بررسی قرار دهد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش، از نوع توصیفی است که گردآوری اطلاعات آن به صورت پیمایشی انجام شد. در گام نخست، جهت گردآوری مبانی نظری و ادبیات و پیشینه پژوهش، به مطالعه منابع علمی مختلف از جمله کتاب‌ها، مقالات و سایت‌های معتبر علمی پرداخته شد. سپس عوامل تأثیرگذار ورزش بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان استخراج و در مرحله بعد، معیارها و شاخص‌ها از طریق پرسشنامه به اعضاء جامعه ارائه گردید.

جامعه آماری پژوهش شامل مدیران و مسئولان ورزش دانش‌آموزی، اساتید رشته مدیریت ورزشی و جامعه‌شناسی ورزشی که سابقه کار پژوهشی در رابطه با موضوع پژوهش را داشتند و معلمان تربیت‌بدنی عراق بودند. نمونه آماری پژوهش با توجه به مشخص نبودن تعداد دقیق جامعه آماری، بر اساس جدول کرجسی و مورگان، ۳۸۴ نفر در نظر گرفته شد. تعداد ۴۰۰ پرسشنامه ارسال شد و ۳۸۴ پرسشنامه تکمیلی در تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه‌ها به شیوه تصادفی طبقه‌ای از شهرهای شمالی، جنوبی، شرقی و غربی عراق جمع‌آوری گردید.

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه محقق‌ساخته بود. روایی محتوا و صوری پرسشنامه طراحی شده توسط ۱۰ نفر از اساتید مدیریت ورزشی مورد تأیید قرار گرفت. همچنین برای سنجش پایایی پرسشنامه، این پرسشنامه در اختیار ۳۰ نفر از افراد نمونه قرار گرفت که پس از جمع‌آوری، ضریب آلفای کرونباخ آن برابر ۰/۸۳ حاصل گردید که نشانگر پایایی مطلوب آن بود.

در این پژوهش، از دو بخش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. از آمار توصیفی، برای بیان اطلاعات جمعیت‌شناختی اعضای نمونه و از آمار استنباطی آزمون فریدمن و تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم در نرم افزار Lisrel استفاده گردید.

نتایج

جدول ۱، اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه آماری را ارائه می‌دهد.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی گروه نمونه

شاخص	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد
------	----------	---------	------

1. Aldoleimi, A. S. S.

جنسیت	مذکر	۲۶۱	۶۷/۹۶
	مؤنث	۱۲۳	۳۲/۰۳
سن	۳۰ سال و کمتر	۳۶	۹/۳۷
	۳۱ تا ۴۰ سال	۱۲۴	۳۲/۲۹
	۴۱ تا ۵۰ سال	۱۱۳	۲۹/۴۲
	۵۱ تا ۶۰ سال	۴۹	۱۲/۷۶
	بالتر از ۶۰ سال	۶۲	۱۶/۱۴
سابقه کاری	۱ تا ۱۰ سال	۱۱۳	۲۹/۴۲
	۱۱ تا ۲۰ سال	۱۲۷	۳۳/۰۷
	۲۱ سال به بالاتر	۱۴۴	۳۷/۵۰
عنوان شغلی	مدیران و مسئولان ورزش دانش‌آموزی	۱۱۰	۲۸/۶۴
	اساتید مدیریت ورزشی و جامعه‌شناسی ورزشی	۷۱	۱۸/۴۸
	معلمان تربیت بدنی	۲۰۳	۵۲/۸۶
تحصیلات	فوق دیپلم	۱۴	۳/۶۴
	لیسانس	۱۰۵	۲۷/۳۴
	فوق لیسانس	۱۳۹	۳۶/۱۹
	دکتری	۱۲۶	۳۲/۸۱

به منظور مشخص نمودن عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان و مؤلفه‌ها و شاخص‌های تأثیرگذار آن، از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده گردید. بدین ترتیب، در ابتدا با هدف تعیین کفایت حجم نمونه از آزمون کایسر، مایر و الکین (KMO) استفاده شد. این آزمون بررسی می‌کند که آیا سؤالات پرسشنامه قابل دسته‌بندی به یک مجموعه کوچک‌تر از عوامل هستند یا خیر؟ این شاخص، شامل مقادیر بین اعداد صفر و یک است و مقادیر بزرگ‌تر از ۰/۵ نشان می‌دهند که تعداد داده‌ها برای اجرای تحلیل عاملی مناسب هستند. مقدار به دست آمده از آزمون KMO (۰/۹۵۶) در جدول ۲ بیانگر آن است که حجم نمونه برای انجام تحلیل عاملی از کفایت لازم برخوردار است و انجام تحلیل عاملی بر روی داده‌های تحقیق امکان‌پذیر است. همچنین با توجه به سطح معناداری آزمون بارتلت که کوچک‌تر از ۰/۰۵ است، مشخص شد که تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار و مدل عاملی، مناسب است و فرض شناخته بودن ماتریس همبستگی رد می‌گردد. به عبارتی، این آزمون نشان می‌دهد که ارتباط معناداری بین متغیرها موجود است و امکان کشف ساختار جدید در داده‌ها وجود دارد.

جدول ۲. آزمون بارنتل و شاخص KMO

راهکارهای وضعی	
شاخص کفایت نمونه‌گیری (KMO)	۰/۹۵۶
شاخص خی دو	۱۳۹۶
درجه آزادی	۴۴۸
سطح معناداری	۰/۰۰۱

جدول ۳، بارهای عاملی هر یک از متغیرها را بعد از چرخش واریماکس نشان می‌دهد. روش واریماکس، رایج‌ترین روش چرخش متعامد در تحلیل عاملی است. هدف این چرخش، رسیدن به ساختار ساده با متعامد نگه داشتن محورهاى عاملی می‌باشد. روش واریماکس، پیچیدگی مؤلفه‌ها از طریق بزرگ‌ترسازى بارهای بزرگ و کوچک‌ترسازى بارهای کوچک در داخل هر مؤلفه (ستون) را به حداقل می‌رساند. مطابق با نتایج جدول ۳، در کل، ارزش ویژه چهار عامل دولتی- قانونی بیشتر از یک (۸/۶۵۲، ۴/۴۷۷، ۱/۶۶۳ و ۱/۷۱۲) می‌باشد. در واقع این چهار عامل، ۵۵/۵۹۶ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کنند.

جدول ۳. درصد واریانس و مقادیر ویژه عامل‌های مختلف

مقادیر عامل‌ها بعد از چرخش			واریانس تبیین شده			مقادیر ویژه اولیه			مؤلفه/شاخص	
درصد تبیینی	درصد واریانس	مجموع	درصد تبیینی	درصد واریانس	مجموع	درصد تبیینی	درصد واریانس	مجموع	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها
۱۷/۴۹۸	۱۶/۶۵۳	۳/۶۵۱	۳۵/۶۵۲	۳۵/۶۵۲	۷/۷۵۶	۳۵/۶۵۲	۳۵/۶۵۲	۸/۶۵۲	میزان سرانه ورزشی تعیین شده برای دانش‌آموزان	عوامل دولتی- قانونی
۳۰/۸۵۹	۱۵/۲۶۶	۳/۴۸۲	۴۴/۵۱۲	۸/۸۶	۳/۱۴۵	۴۴/۵۱۲	۸/۸۶	۴/۴۷۷	وجود قوانین مربوط به توسعه ورزش دانش‌آموزی، به عنوان بخشی از وظایف ارگان‌های مختلف کشور عراق از جمله شهرداری‌ها، مدارس، دهیاری‌ها و غیره	
۴۳/۶۶۲	۱۲/۸۲۱	۳/۳۲۹	۵۱/۹۷۶	۷/۴۶۴	۱/۴۹۹	۵۱/۹۷۶	۷/۴۶۴	۱/۶۶۳	میزان سرانه در نظرگرفته شده برای پارک‌ها، فضاهای سبز، فضاهای اختصاصی برای دانش‌آموزان	
۵۵/۵۹۶	۹/۷۴۵	۲/۹۶۸	۵۸/۱۰۴	۶/۱۲۸	۱/۱۱۶	۵۸/۱۰۴	۶/۱۲۸	۱/۷۱۲	میزان اهمیت طرح ورزش دانش‌آموزی از سوی دولتمردان و تأکید و همکاری آن‌ها بر بخش‌های مختلف اجرای طرح	
						۶۳/۸۹۳	۵/۷۸۹	۰/۹۸۹	تأثیر تغییرات ساختار دولت و سیاست‌ها بر	

									میزان حمایت از اجرای طرح‌های ورزش دانش-آموزی		
								۶۹/۱۵۱	۵/۲۵۸	۰/۹۷۳	انتخاب محتوی مناسب برای بخش‌های مختلف طرح ورزش دانش‌آموزی متناسب با هنجارهای فرهنگی، اجتماعی، دینی و مذهبی جامعه
								۷۳/۴۸۲	۴/۲۳۱	۰/۹۴۹	اهمیت وجود یا عدم وجود تبعیض‌های جنسیتی، قومیتی، زبانی، نژادی و غیره به هنگام اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی
								۷۷/۲۰۹	۳/۷۲۷	۰/۹۳۰	تأثیر عوامل مختلف بر تغییرات ساختار فرهنگی و به تبع سلیق و علایق دانش‌آموزان عراقی
								۸۰/۸۶۵	۳/۶۵۶	۰/۹۲۷	توجه به مسئله سلامت دانش‌آموزان به عنوان بخش مهمی از جامعه و نقش مهم آن‌ها در آینده کشور
								۸۳/۵۲۴	۲/۶۵۹	۰/۸۷۶	توجه به شرایط مکانی و زمانی مناسب برای حضور هر چه پرنگتر دانش‌آموزان در برنامه‌های ورزشی مختلف، با توجه به حساسیت جامعه و خانواده نسبت به آن‌ها
								۸۵/۷۵۲	۲/۲۲۸	۰/۷۶۴	در نظر گرفتن شرایط عادلانه برای دانش-آموزان دختر و پسر به منظور مشارکت در طرح ورزش دانش‌آموزی
								۸۷/۸۵۸	۲/۱۰۶	۰/۷۵۱	میزان استقبال و بکارگیری ایده‌های خلاقانه و نوآورانه در خصوص اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی
								۸۹/۹۶	۲/۱۰۲	۰/۷۲۱	استفاده از نیروهای جوان، پرنشاط و خلاق در اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی
								۹۱/۴۰۲	۱/۴۴۲	۰/۵۷۸	ترکیب طرح ورزش دانش‌آموزی با برنامه‌های جانبی مختلف، همچون جشنواره‌ها، پاکسازی محیط زیست، آشنایی با اماکن

عوامل مؤثر بر توسعه جامعه پذیر دانش آموزان در...

عوامل مؤثر بر توسعه جامعه پذیر دانش آموزان در...

								تاریخی، فرهنگی، طبیعی و غیره
						۹۲/۸۳۱	۱/۴۲۹	۰/۵۳۱
						۹۴/۱۳	۱/۲۹۹	۰/۵۲۹
						۹۵/۳۲۹	۱/۱۹۹	۰/۵۱۰
						۹۶/۵۲۴	۱/۱۹۵	۰/۴۶۳
						۹۷/۶۹۲	۱/۱۶۹	۰/۳۷۹
						۹۸/۸۴۹	۱/۱۶۷	۰/۳۵۷
						۱۰۰	۱/۱۳۰	۰/۳۲۱

جدول ۴، نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و بارهای عاملی گویه‌های پرسشنامه را نشان می‌دهد. بار عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۶ قابل قبول و و بزرگ‌تر از ۰/۶ مطلوب است (حبیبی و سرآبادانی، ۱۴۰۱) که همان‌طور که در جدول مشخص است، همه بارهای عاملی بالاتر از ۰/۴ می‌باشند. بیشترین بار عاملی مربوط به تأمین سرمایه لازم برای تبلیغات و آگاهی‌بخشی در خصوص اهمیت طرح ورزش دانش‌آموزی به مقدار ۰/۹۹۵ (مؤلفه اقتصادی) و انتخاب محتوای مناسب برای بخش‌های مختلف طرح ورزش دانش‌آموزی متناسب با هنجارهای فرهنگی، اجتماعی، دینی و مذهبی جامعه به مقدار ۰/۸۸۳ (عامل فرهنگی- اجتماعی) است. با توجه به بار عاملی گویه‌های پرسشنامه سؤالات مربوط به هر مؤلفه، عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان مشخص گردید، تا با توجه به آنها، تحلیل عاملی تأییدی صورت پذیرد. مطابق با جدول ۴، پنج شاخص مربوط به مؤلفه دولتی- قانونی،

شش شاخص مربوط به مؤلفه فرهنگی- اجتماعی، هفت شاخص مربوط به مؤلفه مدیریتی و سه شاخص مربوط به مؤلفه اقتصادی است.

جدول ۴. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و بارهای عاملی گویه‌های پرسشنامه

عامل	شاخص	عوامل دولتی - فرهنگی اجتماعی	عوامل مدیریتی	عوامل اقتصادی
عوامل دولتی - قانونی	میزان سرانه ورزشی تعیین شده برای دانش‌آموزان	۰/۷۶۱		
	وجود قوانین مربوط به توسعه ورزش دانش‌آموزی به‌عنوان بخشی از وظایف ارگان‌های مختلف کشور عراق، از جمله شهرداری‌ها، مدارس، دهیاری‌ها و غیره	۰/۵۵۴		
	میزان سرانه در نظر گرفته شده برای پارک‌ها، فضاهای سبز و اختصاصی برای دانش‌آموزان	۰/۶۹۱		
	میزان اهمیت طرح ورزش دانش‌آموزی از سوی دولت‌مردان و تأکید و همکاری آن‌ها بر بخش‌های مختلف اجرای طرح	۰/۴۸۸		
	تأثیر تغییرات ساختار دولت و سیاست‌ها بر میزان حمایت از اجرای طرح‌های ورزش دانش‌آموزی	۰/۷۲۳		
عوامل فرهنگی اجتماعی	انتخاب محتوای مناسب برای بخش‌های مختلف طرح ورزش دانش‌آموزی متناسب با هنجارهای فرهنگی، اجتماعی، دینی و مذهبی جامعه	۰/۸۸۳		
	اهمیت وجود یا عدم وجود تبعیض‌های جنسیتی، قومیتی، زبانی، نژادی و غیره به هنگام اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی	۰/۴۴۲		
	تأثیر عوامل مختلف بر تغییرات ساختار فرهنگی و به تبع، سلیق و علایق دانش‌آموزان عراقی	۰/۵۵۲		

		۰/۸۷۷	توجه به مسئله سلامت دانش‌آموزان به عنوان بخش مهمی از جامعه و نقش مهم آنها در آینده کشور		
		۰/۶۳۹	توجه به شرایط مکانی و زمانی مناسب برای حضور هر چه پررنگ‌تر دانش‌آموزان در برنامه‌های ورزشی مختلف، با توجه به حساسیت جامعه و خانواده نسبت به آنها		
		۰/۴۶۷	در نظر گرفتن شرایط عادلانه برای دانش‌آموزان دختر و پسر به منظور مشارکت در طرح ورزش دانش‌آموزی		
	۰/۷۷۱		میزان استقبال و بکارگیری ایده‌های خلاقانه و نوآورانه در خصوص اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی	عوامل مدیریتی	
	۰/۹۵۶		استفاده از نیروهای جوان، پرنشاط و خلاق در اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی		
	۰/۶۶۰		ترکیب طرح ورزش دانش‌آموزی با برنامه‌های جانبی مختلف، همچون جشنواره‌ها، پاکسازی محیط زیست، آشنایی با اماکن تاریخی، فرهنگی، طبیعی و غیره		
	۰/۴۷۹		فراهم آوردن شرایط مناسب به منظور شناسایی استعدادها و ورزشی در خلال اجرای برنامه‌های ورزش دانش‌آموزی		
	۰/۵۵۸		انتخاب زمان مناسب و مکان جذاب برای اجرای برنامه‌های ورزش دانش‌آموزی		
	۰/۶۳۹		هم‌افزایی مدیران ورزش دانش‌آموزی برای توسعه ورزش دانش‌آموزی		
	۰/۴۹۹		فرآیند علمی و دقیق ثبت اطلاعات آماری مربوط به پیشرفت یا پسرفت بخش‌های مختلف طرح ورزش دانش‌آموزی و ارائه گزارش به مسئولین ذیربط		
	۰/۸۴۷		میزان استقبال بخش دولتی و خصوصی در سرمایه‌گذاری برای		عوامل اقتصادی

				اجرای طرح‌های مختلف ورزش دانش‌آموزی
				تأمین سرمایه لازم برای تبلیغات و آگاهی‌بخشی در خصوص اهمیت طرح ورزش دانش‌آموزی
				شناسایی موانع سرمایه‌گذاری در طرح ورزش دانش‌آموزی و تحقیق و پژوهش در این خصوص

برای بررسی همبستگی درونی این عوامل، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. براساس جیبی و سرآبادانی (۱۴۰۱)، ضریب همبستگی بالاتر از ۰/۴ مناسب است. نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد همه ضرایب همبستگی مثبت و معنادار هستند و بین عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی رابطه معناداری وجود دارد و همه آن‌ها در توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان مؤثر هستند.

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در اوقات فراغت

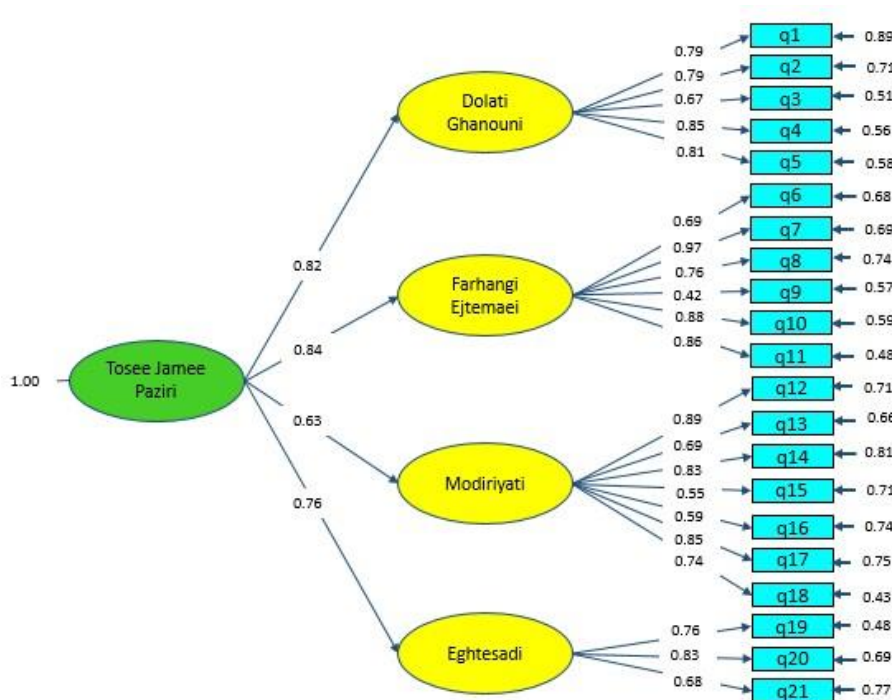
پاییز ۱۴۰۳ شماره ۳

۷۹

جدول ۵. ضرایب پایایی و همبستگی بین خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه

عوامل	تعداد گویه	ضریب پایایی	عوامل دولتی- قانونی	عوامل فرهنگی- اجتماعی	عوامل مدیریتی	عوامل اقتصادی
عوامل دولتی- قانونی	۵	۰/۸۳	۱	۰/۷۴	۰/۸۲	۰/۸۷
عوامل فرهنگی- اجتماعی	۶	۰/۹۲		۱	۰/۹۱	۰/۶۷
عوامل مدیریتی	۷	۰/۷۴			۱	۰/۹۰
عوامل اقتصادی	۲	۰/۸۶				۱
مؤلفه‌های نقش ورزش بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی	۲۱	۰/۸۹				

پس از مشخص شدن شاخص‌های مورد نظر، از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم برای مشخص کردن این مؤلفه‌ها استفاده شد که در شکل ۱ نشان داده شده است. لازم به ذکر است که مدل زیر تأییدی بر روایی سازه ابزار پژوهش نیز می‌باشد. ۲۱ شاخص پرسشنامه به عنوان متغیرهای آشکار از ۴ متغیر مکنون مؤلفه دولتی- قانونی، مؤلفه فرهنگی- اجتماعی، مؤلفه مدیریتی و مؤلفه اقتصادی که از مؤلفه‌های مهم تأثیرگذار بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی می‌باشند، حمایت می‌کنند. به عبارتی، مدل ارائه‌شده، ساختار و شاخص‌های مورد مطالعه را مورد تأیید قرار می‌دهد و این در حالی است که تمام بارهای عاملی معنادار بوده و شاخص‌ها، عوامل مرتبط را به خوبی حمایت می‌کنند.

شکل ۱. مدل ضرایب استاندارد شده مقیاس چهار مؤلفه نقش ورزش بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی در ورزش

به واسطه مراحل پیموده شده و تأیید مدل پژوهش در تحلیل عاملی مرتبه دوم، جدول ۶، مؤلفه‌ها و شاخص‌های توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی با نقش ورزش را ارائه می‌دهد.

جدول ۶. بارهای عاملی و همبستگی در حالت استاندارد عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی در ورزش

مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	بار عاملی	همبستگی در حالت استاندارد
عوامل دولتی-قانونی	میزان سرانه ورزشی تعیین شده برای دانش‌آموزان	۰/۷۹	۰/۸۹
	وجود قوانین مربوط به توسعه ورزش دانش‌آموزی، به عنوان بخشی از وظایف ارگان‌های مختلف کشور عراق، از جمله شهرداری‌ها، مدارس، دهیاری‌ها و غیره	۰/۷۹	۰/۷۱
	میزان سرانه در نظر گرفته شده برای پارک‌ها، فضاهای سبز و فضاهای اختصاصی برای دانش‌آموزان	۰/۶۷	۰/۵۱
	میزان اهمیت طرح ورزش دانش‌آموزی از سوی دولتمردان و تأکید و همکاری آن‌ها بر بخش‌های مختلف اجرای طرح	۰/۸۵	۰/۵۶
	تأثیر تغییرات ساختار دولت و سیاست‌ها بر میزان حمایت از اجرای طرح‌های ورزش دانش‌آموزی	۰/۸۱	۰/۵۸

۰/۶۸	۰/۶۹	انتخاب محتوای مناسب برای بخش‌های مختلف طرح ورزش دانش‌آموزی متناسب با هنجارهای فرهنگی، اجتماعی، دینی و مذهبی جامعه	عوامل فرهنگی-اجتماعی
۰/۶۹	۰/۹۷	اهمیت وجود یا عدم وجود تبعیض‌های جنسیتی، قومیتی، زبانی، نژادی و غیره به هنگام اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی	
۰/۷۴	۰/۷۶	تأثیر عوامل مختلف بر تغییرات ساختار فرهنگی و به تبع آن سلاقی و علایق دانش‌آموزان عراقی	
۰/۵۷	۰/۴۲	توجه به مسئله سلامت دانش‌آموزان به عنوان بخش مهمی از جامعه و نقش مهم آن‌ها در آینده کشور	
۰/۵۹	۰/۸۸	توجه به شرایط مکانی و زمانی مناسب برای حضور هر چه پررنگ‌تر دانش‌آموزان در برنامه‌های ورزشی مختلف، با توجه به حساسیت جامعه و خانواده نسبت به آن‌ها	
۰/۴۸	۰/۸۶	در نظر گرفتن شرایط عادلانه برای دانش‌آموزان دختر و پسر به منظور مشارکت در طرح ورزش دانش‌آموزی	عوامل مدیریتی
۰/۷۱	۰/۸۹	میزان استقبال و بکارگیری ایده‌های خلاقانه و نوآورانه در خصوص اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی	
۰/۶۶	۰/۶۹	استفاده از نیروهای جوان، پرنشاط و خلاق در اجرای طرح ورزش دانش‌آموزی	
۰/۸۱	۰/۸۲	ترکیب طرح ورزش دانش‌آموزی با برنامه‌های جانبی مختلف، همچون جشنواره‌ها، پاکسازی محیط زیست، آشنایی با اماکن تاریخی، فرهنگی، طبیعی و غیره	
۰/۷۱	۰/۵۵	فراهم آوردن شرایط مناسب به منظور شناسایی استعدادها و ورزشی در خلال اجرای برنامه‌های ورزش دانش‌آموزی	
۰/۷۴	۰/۵۹	انتخاب زمان مناسب و مکان جذاب برای اجرای برنامه‌های ورزش دانش‌آموزی	عوامل اقتصادی
۰/۷۵	۰/۸۵	هم‌افزایی مدیران ورزش دانش‌آموزی برای توسعه ورزش دانش‌آموزی	
۰/۴۳	۰/۷۴	فرآیند علمی و دقیق ثبت اطلاعات آماری مربوط به پیشرفت یا پسرفت بخش‌های مختلف طرح ورزش دانش‌آموزی و ارائه گزارش به مسئولین ذیربط	
۰/۴۸	۰/۷۶	میزان استقبال بخش دولتی و خصوصی در سرمایه‌گذاری برای اجرای طرح‌های مختلف ورزش دانش‌آموزی	عوامل اقتصادی
۰/۶۹	۰/۸۲	تأمین سرمایه لازم برای تبلیغات و آگاهی‌بخشی در خصوص اهمیت طرح ورزش دانش‌آموزی	
۰/۷۷	۰/۶۸	شناسایی موانع سرمایه‌گذاری در طرح ورزش دانش‌آموزی و تحقیق و پژوهش در این خصوص	

سپس برای برازش مدل، از شاخص‌های برازش مطلق، تطبیقی و مقتصد استفاده شد. نتایج جدول ۷، گویای این مطلب است که شاخص‌های نسبت خی دو به درجه آزادی CMIN/DF برابر با ۲/۶۹، شاخص برازش مطلق RMR کمتر از ۰/۰۵، شاخص‌های برازش تطبیقی CFI و IFI بیشتر از ۰/۹۰، شاخص نیکویی برازش مقتصد هنجار شده PNFI برابر با ۰/۸۴ و شاخص RMSEA برابر با ۰/۰۶۸ در سطح قابل قبولی قرار دارند. بدین ترتیب، می‌توان گفت مدل تحقیق دارای برازش مطلوبی است و ساختار عاملی در نظر گرفته شده برای آن قابل قبول است.

جدول ۷. شاخص‌های برازش مدل ابزار تحقیق

وضعیت	مقدار مطلوب	مقدار	شاخص	
			انگلیسی	معادل فارسی
-	-	۹۲۱/۶۳	% ^۲	خی دو
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۳	GFI	شاخص نیکویی برازش
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۲	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل‌شده
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۲	NNFI	شاخص برازش هنجار نشده
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۱	NFI	شاخص برازش هنجار شده
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۱	CFI	شاخص برازش تطبیقی
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۱	IFI	شاخص برازش افزایشی
مطلوب	کمتر از ۰/۰۵	۰/۰۰۸۴	RMR	ریشه میانگین مربعات باقی‌مانده
مطلوب	بزرگتر از ۰/۵۰	۰/۸۴	PNFI	شاخص برازش مقتصد هنجار شده
مطلوب	کمتر از ۰/۱	۰/۰۶۸	RMSEA	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد
مطلوب	بین ۱ تا ۳	۲/۶۹	CMIN/DF	خی دو بهنجار شده

سپس برای رتبه‌بندی هر یک از عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان، از آزمون رتبه‌بندی فریدمن استفاده شد. نتایج جدول ۸ نشان می‌دهد که مهم‌ترین مؤلفه‌های نقش ورزش بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان، به ترتیب عوامل مدیریتی، عوامل فرهنگی- اجتماعی، عوامل دولتی- قانونی و عوامل اقتصادی می‌باشند.

جدول ۸. رتبه‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی در ورزش

رتبه	میانگین رتبه	مؤلفه‌های نقش ورزش بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی	ردیف
۳	۴/۳۶	عوامل دولتی- قانونی	۱
۲	۴/۷۱	عوامل فرهنگی- اجتماعی	۲
۱	۴/۸۸	عوامل مدیریتی	۳
۴	۳/۸۹	عوامل اقتصادی	۴
آماره آزمون			
	۷۶/۴۲۲	کای اسکوار	
	۳	درجه آزادی	
	۰/۰۰۱	سطح معناداری	

بحث و نتیجه‌گیری

توسعه ورزش دانش‌آموزی فرآیندی پویا است و برای تحقق آن و حصول پیامدهای توسعه، دینفعان، استراتژی‌ها، فرایندها و مسیرهای توسعه ورزش با هم عمل می‌کنند. از این‌رو، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان باید به هنگام تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه ورزش دانش‌آموزی به دینفعان، استراتژی‌ها، فرایندها و مسیرهای توسعه ورزش توجه کنند و آن‌ها را مدنظر قرار دهند (میرزایی‌کالار و همکاران، ۱۳۹۹). هدف این پژوهش، بررسی عوامل مؤثر بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی در ورزش بود. یافته‌های به‌دست آمده از پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مؤلفه‌های مختلفی در حوزه ورزش بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی تأثیرگذار هستند که می‌توان آن‌ها را در چهار گروه معرفی کرد که به ترتیب اولویت عبارتند از: عوامل مدیریتی، عوامل فرهنگی- اجتماعی، عوامل دولتی- قانونی و عوامل اقتصادی. در بخش مدیریتی، مواردی از جمله به‌کارگیری ایده‌های خلاقانه و نوآورانه، ترکیب طرح ورزش دانش‌آموزی با برنامه‌های جانبی، فراهم آوردن شرایط مناسب به منظور شناسایی استعدادها و ورزشی، انتخاب زمان مناسب و مکان جذاب برای اجرای برنامه‌ها، هم‌افزایی مدیران ورزش دانش‌آموزی بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی در ورزش مؤثر هستند. موضوع خلاقیت و نوآوری در برنامه‌های ورزشی دانش‌آموزان با هدف دستیابی این برنامه‌ها به موقعیت رقابتی مناسب در کنار دیگر برنامه‌های موجود برای گذران اوقات فراغت و یا حتی برنامه‌های ورزشی که صرفاً با هدف قهرمانی و به صورت حرفه‌ای برگزار می‌گردند، لازم و ضروری می‌باشد؛ چرا که استفاده از ایده‌های خلاقانه و نوآورانه منجر به ایجاد جذابیت بیشتر در برنامه‌های ورزشی شده و با تغییر نگرش بسیاری از دانش‌آموزان نسبت به فعالیت‌های تکراری، یکنواخت، بی‌روح و بی‌نشاط، این برنامه‌ها منجر به جذب افراد بیشتری از سنین، طبقات و اقشار مختلف شده و میزان مشارکت آن‌ها را افزایش می‌دهد. برای پیشبرد این مهم، مسئولان می‌بایست فضایی را فراهم آورند که افرادی که طرح‌ها و ایده‌های جدید و خلاقانه‌ای در این خصوص دارند، بتوانند آن‌ها را در فضای مناسبی مطرح کرده و پس از بررسی این طرح‌ها توسط کارشناسان و متخصصان امر، برای بهترین

ایده‌ها، مزایا و پاداش‌های قابل قبولی در نظر گرفته شود. همچنین، مسئله سلامتی و ورزش در ادیان مختلف از جمله اسلام بسیار مورد توجه بوده و در این رابطه سفارشات و تأکیدات بسیاری از سوی کتاب الهی و احادیث صورت گرفته است. با استفاده از این توصیه‌ها می‌توان مسئولین و خانواده‌ها را به مشارکت در این امر ترغیب نمود. از طرفی، با توجه به مذهبی بودن فضای جامعه عراق، باید به این نکته توجه داشت که خدمات ارائه شده در برنامه‌های جامعه‌پذیری دانش‌آموزان از طریق ورزش باید کاملاً مطابق با هنجارها و ارزش‌های دینی و مذهبی جامعه بوده و نباید با آن‌ها مغایرتی داشته باشد. همچنین برای برنامه‌ریزی و برگزاری موفق‌تر این برنامه‌ها لازم است نظرات کارشناسان و مسئولان با نظر رهبران دینی جامعه هم‌خوانی داشته و در صورت وجود ابهام برای هر کدام از آن‌ها، برنامه‌هایی با هدف شفاف‌سازی کمیت و کیفیت برنامه‌ها انجام گیرد؛ چراکه در غیر این صورت، اجرای چنین برنامه‌هایی با موانع و مشکلات زیادی روبرو خواهد شد. موضوع مهم دیگری که مسئولان و دست‌اندرکاران باید به آن توجه کنند، فضای این برنامه‌ها و کیفیت خدمات ارائه شده در آن‌ها می‌باشد که باید به نحوی انجام گیرد که همه دانش‌آموزان فرصت برابر برای شرکت در این برنامه‌ها را داشته و بر وحدت و هماهنگی آن‌ها به عنوان شهروندان یک کشور تأکید شود (دارین و همکاران، ۱۳۹۹).

در عوامل فرهنگی- اجتماعی، مواردی از جمله انتخاب محتوی مناسب برای بخش‌های مختلف طرح ورزش دانش‌آموزی متناسب با هنجارهای فرهنگی، اجتماعی، دینی و مذهبی جامعه، توجه به مسئله سلامت دانش‌آموزان و در نظر گرفتن شرایط عادلانه برای دانش‌آموزان دختر و پسر به منظور مشارکت در ورزش جهت توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی در ورزش مهم هستند. برای جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی از طریق مشارکت در ورزش می‌بایست فرهنگ‌سازی در بخش‌های مختلف کار و در میان ذینفعان مختلف صورت گیرد. اهمیت فرهنگ‌سازی هم در رابطه با ارائه‌دهندگان خدمات و هم در رابطه با دریافت‌کنندگان خدمات ضروری می‌باشد و حتی قبل از ارائه باید در خصوص خدمات و اثرات آن به مردم و حتی مسئولین، اطلاع‌رسانی شود و فرهنگ‌سازی لازم در این خصوص صورت پذیرد تا استقبال خوبی از این برنامه‌ها شود. با گذشت زمان و پیشرفت‌های علمی صورت گرفته در موضوعات مختلف و به‌خصوص در زمینه تکنولوژی و وسایل ارتباط جمعی، فرصتی فراهم شده که مردم در همه اقصی نقاط جهان بتوانند به راحتی با یکدیگر ارتباط برقرار کرده و اطلاعات گوناگونی به دست آورند؛ که در همین راستا، مسئله جهانی شدن و تبدیل دنیا به دهکده جهانی مطرح می‌گردد. برقراری این ارتباطات و کسب اطلاعات گوناگون در مسائل مختلف می‌تواند سبب تغییر نگرش و دیدگاه بسیاری از افراد به خصوص جوانان شده و حتی ممکن است مسائلی که متناسب با فرهنگ و مذهب آن‌ها نیز نمی‌باشد، به تدریج در میان آن‌ها پذیرفته و کم‌کم در سطح جامعه ترویج یابد و بخشی از زندگی مردم شود. این در حالی است که مسئولین جامعه عراق باید با روش‌های گوناگون، سعی در حفظ فرهنگ و ارزش‌های جامعه خویش داشته و برنامه‌ریزی‌های مناسبی در این خصوص انجام دهند. یکی از روش‌های بسیار مناسب برای حفظ فرهنگ و ارزش‌های جامعه، استفاده از ورزش و فعالیت بدنی است؛ چراکه ورزش در هر جامعه‌ای بخشی از

فرهنگ آن کشور بوده و با توجه به ساختار همراه با نشاط، هیجان و جذابی که دارد می‌تواند در جذب جوانان بسیار موفق عمل کرده و با برنامه‌ریزی‌های مناسب، فرصت بسیار خوبی را برای ترویج ارزش‌ها و فرهنگ جامعه فراهم آورد. همچنین، برگزاری برنامه‌های جامعه‌پذیری از طریق ورزش دانش‌آموزی فرصتی را فراهم می‌آورد که افراد با مهارت‌ها و تخصص‌های گوناگون بتوانند در برگزاری بخش‌های مختلف برنامه مشارکت کرده و بدین ترتیب، بتوان بر اهمیت حضور آنان در برگزاری هر چه بهتر برنامه‌های مختلف و موفقیت بیشتر جامعه تأکید نمود. همچنین، این برنامه‌ها شرایطی را فراهم می‌آورند که افراد حس زندگی گروهی و جمعی را بهتر درک کرده و با نیازها و خواست‌های جمعی و ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه بیشتر آشنا شده و به این درک برسند که علاوه بر نیازها و خواست‌های فردی، نیازها و خواست‌های جمعی نیز مطرح بوده و می‌بایست به آن‌ها احترام گذاشته شود. در برگزاری این برنامه‌ها، لازم است به برابری حقوق شهروندان و دوری از تبعیض‌های جنسیتی، قومیتی، زبانی، نژادی و غیره تأکید کرده و حس وحدت و یکی بودن در میان مشارکت‌کنندگان تقویت گردد. لازم به تأکید است که محتوای برنامه‌ها باید کاملاً با هنجارهای فرهنگی و اجتماعی جامعه مطابقت داشته باشند. نتایج این بخش پژوهش با تحقیقات شفيعی و همکاران (۱۳۹۵)، ططری و همکاران (۱۳۹۹) و فورت (۲۰۲۰) مطابقت دارد.

عوامل دولتی - قانونی با مواردی از قبیل میزان سرانه ورزشی تعیین‌شده برای دانش‌آموزان، ارگان‌های مختلف از جمله شهرداری‌ها، نهادهای ذی‌ربط، میزان اهمیت ورزش دانش‌آموزی از سوی دولتمردان، در اولویت سوم عوامل مؤثر بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی در ورزش قرار دارند. با توجه به این که هدف اصلی از برگزاری برنامه‌های ورزش دانش‌آموزی، حفظ سلامتی و نشاط آن‌ها در جامعه می‌باشد، ضروری است زمینه‌های لازم برای حضور هر چه گسترده‌تر دانش‌آموزان در این برنامه‌ها فراهم گردد. یکی از موضوعات مهم و اثرگذار بر میزان مشارکت دانش‌آموزان در برنامه‌های ورزشی، مکان برگزاری این برنامه‌ها و نحوه دسترسی به آن‌ها می‌باشد. بر همین اساس، فعالیت‌های ورزش دانش‌آموزی بهتر است در مکان‌هایی همچون پارک‌ها، ورزشگاه‌ها، ایستگاه‌های ورزشی، سواحل دریاها، رودخانه‌ها و ... برگزار گردد که این موضوع با توجه به شرایط جغرافیایی آن منطقه، تعیین‌شده و می‌بایست به نحوی باشد که دسترسی به آن‌ها برای همه راحت، مناسب و با امنیت کامل باشد و تنها محدود به فضای مدارس نباشد. نکته دیگری که می‌تواند در خصوص مکان اجرای برنامه‌های توسعه جامعه‌پذیری ورزش دانش‌آموزی در نظر گرفت، توجه به این مسئله است که چنان‌چه بتوان در قالب برنامه‌های مشخص و سازمان‌یافته‌ای بخشی از این برنامه‌ها را در مکان‌های تاریخی، فرهنگی و گردشگری برگزار نمود، فرصتی برای معرفی و شناخت این اماکن و اهمیت حفظ آن‌ها فراهم می‌گردد و در صورتی که این برنامه‌ها با هماهنگی مسئولین توسط رسانه‌های مختلف مورد پوشش قرار گیرد، اهمیت و تأثیرگذاری آن‌ها در میان دانش‌آموزان گسترش بیشتری می‌یابد. موضوع مهم دیگر، حمایت دولت عراق از پروژه مورد نظر می‌باشد. برای اجرای هر برنامه یا پروژه‌ای در سطح وسیع، حمایت و تأیید دولت و مقامات دولتی لازم و ضروری به نظر می‌رسد. دولت‌ها به عنوان مقامات مسئول و تصمیم‌گیرنده در هر کشور، نقش تعیین‌کننده‌ای در پیشبرد یک برنامه و یک

هدف دارند و چنانچه یک پروژه از سوی دولت و مقامات دولتی مورد حمایت قرار نگیرد، با مسائل و مشکلات بسیاری مواجه خواهد شد و حتی ممکن است از ادامه مسیر باز ماند؛ در مقابل، چنانچه دولت و مقامات دولتی از یک طرح یا پروژه حمایت کنند و بر اهمیت اجرای آن تأکید نمایند، مسیر برای ادامه هموار شده و بسیاری از موانع موجود بر سر راه پروژه از بین خواهد رفت و با تأکید بر تأثیرات مثبت آن در سطح جامعه، اشتیاق مردم به مشارکت در آن برنامه‌ها افزایش خواهد یافت. نتایج این بخش پژوهش با نتایج تحقیقات کودراتشوویچ (۲۰۲۳) و یلدیریم و کاز (۲۰۱۸) مطابقت دارد.

در نهایت، عوامل اقتصادی با مؤلفه‌هایی همچون میزان استقبال بخش دولتی و خصوصی از سرمایه‌گذاری در ورزش دانش‌آموزی، تأمین سرمایه لازم برای تبلیغات و آگاهی‌بخشی در خصوص اهمیت ورزش دانش‌آموزی و رفع موانع سرمایه‌گذاری در این حوزه، بر توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراقی با ورزش تربیتی مؤثرند. برای توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان از طریق ورزش، نیاز است منابع مالی این پروژه‌ها به طرق مختلف تأمین گردند و بخش دولتی و خصوصی در این خصوص نقش اصلی را ایفا می‌کنند. البته میزان مشارکت آن‌ها در تأمین این هزینه‌ها، تا حد زیادی به شرایط اقتصادی کشور بستگی داشته و این‌که در آن برهه زمانی، کشور با چه مسائلی و مشکلاتی روبرو است، همه و همه در اولویت‌بندی برنامه‌های دولت و بخش خصوصی برای تأمین هزینه‌ها تأثیرگذار خواهد بود. همچنین، در کشور عراق، ثبات اقتصادی به دلیل رویکرد کوتاه‌مدت نسبتاً پایین بوده و از طرفی، این پروژه‌ها به زمان نسبتاً زیادی نیاز دارند که بتوانند به مرحله بهره‌برداری برسند. بنابراین، این پروژه‌ها معمولاً در شرایط اقتصادی بی‌ثباتی شکل می‌گیرند. شرایط بی‌ثبات اقتصادی در این کشور از طرفی میزان مشارکت مردم در فعالیتهای ورزشی را افزایش داده و ممکن است از زمان آن‌ها برای مشارکت در فعالیتهای ورزشی بکاهد و از طرفی دیگر، بر شرایط اقتصادی بانک‌ها و مؤسسات مالی که برای تأمین مالی پروژه‌ها کمک‌کننده هستند، تأثیرگذار خواهد بود و این مسئله می‌تواند روند پیشرفت پروژه را تا حد بسیار زیادی تحت تأثیر خود قرار دهد. با توجه به این‌که مدت زمان فعالیت هر دولت در کشور عراق همانند بسیاری از کشورهای دیگر، چهار سال بوده و بعد از آن ممکن است با تغییر رئیس‌جمهور، همه مسئولین وزارتخانه‌ها یا سازمان‌ها و یا بخش اعظمی از آن‌ها تغییر کنند، این مسئله مطرح می‌شود که گاهی با تغییر این ساختار، میزان حمایت از یک پروژه که شروع آن با دولت قبلی بوده، دیگر به شکل اول نخواهد بود و بدین ترتیب، کمیت و کیفیت برنامه‌های پروژه کاهش یافته و یا حتی ممکن است این پروژه‌ها رها گردند. نتایج این بخش پژوهش با نتایج تحقیقات دوکوگلو و همکاران (۲۰۱۲) و پیران حمل‌آبادی و همکاران (۱۴۰۲) همسو می‌باشد.

عدم دسترسی به برخی افراد که واجد شرایط حضور در تحقیق بودند و پراکندگی جامعه در کل عراق از جمله محدودیت‌های این تحقیق بود. پیشنهاد می‌شود برای توسعه جامعه‌پذیری دانش‌آموزان عراق با ورزش، تمامی اعضای تیم پروژه شامل مدیران و مسئولین، سرمایه‌گذاران، کارکنان و ... در مورد اهمیت و ضرورت این برنامه توجیه شوند و آگاهی و اعتقاد کامل به اجرای آن داشته باشند. همچنین پیشنهاد می‌شود برای افزایش جذب مشارکت دانش‌آموزان عراقی در چنین برنامه‌هایی،

تلاش شود تا محتوای آن‌ها از کمیت و کیفیت بالایی برخوردار باشد و سرانجام ورزشی برای دانش‌آموزان این کشور توسعه یابد. افزون بر این، بهتر است محتوای مناسب برای بخش‌های مختلف طرح ورزش دانش‌آموزی متناسب با هنجارهای فرهنگی، اجتماعی، دینی و مذهبی جامعه و به تبع سلیق و علایق دانش‌آموزان عراقی انتخاب شود و شرایط عادلانه برای دانش‌آموزان دختر و پسر به منظور مشارکت در ورزش دانش‌آموزی فراهم شود.

تقدیر و تشکر: از تمامی شرکت‌کنندگان در تحقیق، کمال امتنان را داریم.

منابع

۱. اسماعیل‌پور باریکی، ا.؛ شجاعی، و. و حامی، م. (۱۴۰۰). عوامل مؤثر بر توسعه ورزش تربیتی ایران با رویکرد آینده‌پژوهی. *رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی*، ۹ (۳۵)، ۱۹۲-۱۷۹.
۲. پیران‌حمل‌آبادی، م.؛ محرم‌زاده، م.؛ نقی‌زاده باقی، ع. و نوبخت، ف. (۱۴۰۳). موانع و چالش‌های ورزش تربیتی در ایران: یک مطالعه مروری. *اندیشه‌های نوین در ورزش تربیتی*، ۱ (۲)، ۵۵-۷۷.
۳. حاجی‌زاده، س.؛ نادریان‌جهرمی، م.؛ نوغانی دخت بهمنی، م. و میرصفیان، ح. ر. (۱۳۹۹). نقش مشارکت ورزشی در توسعه الگوی جامعه‌پذیری. *پژوهش در ورزش تربیتی*، ۸ (۲۱)، ۸۵-۱۱۴.
۴. حبیبی، آ. و سرآبادانی، م. (۱۴۰۱). *آموزش کاربردی SPSS*. تهران: نارون.
۵. دارین، ن.؛ نوابخش، م. و نیک‌بخش، ر. (۱۳۹۷). بررسی نقش مربیان ورزشی در جامعه‌پذیری ورزشکاران. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۱ (۵)، ۳۰۷۵-۳۰۶۸.
۶. شفیع‌ی، ش.؛ برومند، م. ر.؛ هژبری، ک. و سلخی، س. (۱۳۹۵). رابطه بین برخی از عوامل جامعه‌پذیری با رشد مشارکت ورزشی جوانان. *فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی*، ۸ (۳)، ۱۱۳-۱۲۶.
۷. شهولی کوهشوری، ج.؛ عسکری، ا. ر.؛ نظری، ر. و نقش، ا. ر. (۱۳۹۹). تدوین استراتژی‌های ورزش تربیتی ایران مبتنی بر سناریو. *پژوهش در ورزش تربیتی*، ۸ (۲۱)، ۲۵۰-۲۲۳.
۸. ططری، ا. و مؤمنی، ح. (۱۳۹۹). نقش مشارکت در ورزش و اجتماعی شدن در بیماران خاص دانش‌آموزان: پژوهشی پیرامون بازاریابی اجتماعی. *تحلیل‌های جامعه‌شناختی و مدیریتی در ورزش*، ۱ (۴)، ۲۷-۳۳.
۹. قربانی، ع. و جمعه‌نیا، س. (۱۳۹۷). نقش عوامل اجتماعی (خانواده، مدرسه و گروه همسالان) در جامعه‌پذیری دانش‌آموزان استان گلستان. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲ (۲)، ۱۱۳-۱۲۸.

۱۰. کریمی، ج.؛ عباسی، ه. و عیدی، ح. (۱۳۹۸). تبیین جامعه‌شناختی پیامدهای اجتماعی مشارکت در ورزش براساس نظریه داده‌بنیاد. *پژوهش در ورزش تربیتی*، ۷(۱۶)، ۳۰۶-۲۸۵.
۱۱. مختاریور، م. (۱۳۹۸). تبیین جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی مؤثر بر جامعه‌پذیری ورزشی. *مطالعات فرهنگی- اجتماعی المپیک*، ۱(۱)، ۱۵۶-۱۲۵.
۱۲. میرزایی کالار، ا؛ همتی‌نژاد، م. ع. و رمضان‌نژاد، ر. (۱۳۹۹). طراحی مدل توسعه ورزش دانش-آموزی ایران. *پژوهش در ورزش تربیتی*، ۸(۱۸)، ۶۲-۴۱.

13. Albayrak, A Y., & Bayrakdaroglu, Y (2018), Assessment of Socialization and Sports-Socialization Processes of University Students Studying in Different Sports Branches. *International Journal of Educational Methodology*, 4 (2), 95-100. DOI: 10.12973/ijem.4.2.95
14. Aldoleimi, A. S. S., Salimi, M., & Asefi, A. (2024). Modeling the socialization of Iraqi citizens through public sports. *Sport Management Journal*. Accepted Manuscript. doi: 10.22059/jsm.2024.376907.3308.
15. Angeles, A., Monserrat, M., & Carlos Checa, J. (2024). Use of Social Media, Satisfaction with Body Image, and the Risk of Manifesting Eating Disorders. *Social Sciences*, 13 (1), 105-119. DOI: 10.3390/socsci13020105
16. Al-Yaaribi, A., & Kavussanu, M. (2017). Teammate prosocial and antisocial behaviors predict task cohesion and burnout: The mediating role of affect. *Journal of sport and exercise psychology*, 39(3), 199-208. DOI: 10.1123/jsep.2016-0336
17. Benson, A. J., Evans, M. B., & Eys, M. A. (2016). Organizational socialization in team sport environments. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 26(4), 463-473. DOI: 10.1111/sms.12460
18. Coppe, T., März, V., & Raemdonck, I. (2023). Second career teachers' work socialization process in TVET: A mixed-method social network perspective. *Teaching and Teacher Education*, 121(1), 1-12. DOI: 10.1016/j.tate.2022.103914.
19. Cranmer, G. A. (2018). An application of socialization resources theory: Collegiate student-athletes' team socialization as a function of their social exchanges with coaches and teammates. *Communication & Sport*, 6(3), 349-367. DOI: 10.1177/2167479517714458
20. Dailey, S. L., Alabere, R. O., Michalski, J. E., & Brown, C. I. (2020). Sports experiences as anticipatory socialization: How does communication in sports help individuals with intellectual disabilities learn about and adapt to work? *Communication Quarterly*, 68(5), 499-519. DOI: 10.1080/01463373.2020.1821737
21. Ditmars, M. M. V. (2023). Political socialization, political gender gaps and the intergenerational transmission of left-right ideology. *European Journal of Political Research*, 62, 3-24. DOI: 10.1111/1475-6765.12517
22. Forte, L. (2020). Sport as a vocation: The effects of injury on the socialization processes involved in the production of sporting elites. *International Review for the Sociology of Sport*, 55 (1), 77-97. DOI: 10.1177/1012690218786
23. Gertz, H. J. (2024). Division-I Student-Athletes' Socialization Out of Sports: The Role of Exit Circumstances and Interpersonal Support on Wellness. Clemson University, South Carolina, USA.

24. Kudratshoevich, S. E. (2023). The Importance of Physical Education in the Socialization of the Person. *Proceedings of International Scientific Conference on Multidisciplinary Studies*, Moscow, Russia, pp: 1-8.
25. Oh, Y. (2023). The Relationship between Exercise Re-Participation Intention Based on the Sports-Socialization Process: YouTube Sports Content Intervention. *Behavioral Sciences*, 13, 187-199. DOI: 10.3390/bs13020187
26. Pomohaci, M., & Sopa, I. S. (2016). The importance of socialization through sport in students group integration. *Social-Behavioural Sciences*, 2(82), 151-161.
27. Tindaon, J., Sinaga, E. R. L., Sembiring, V. B., Panjaitan, A. N. C. B., Depari, K. B. (2023). Socialization of the Impact Arising from the Use of the Tiktok Application for School Children at SD Negeri 040443 Kabanjahe for Academic Year 2022/2023. *Journal of Pengabdian Masyarakat Bestaari*, 2(2), 113-118. DOI: 10.55927/jpmb.v2i2.2952
28. Yildirim, M., & Caz, C. (2018). Analysis of Socialization Situations via Sport-based Physical Activity among Students at a School of Physical Education and Sports. *European Journal of Educational Research*, 7 (4), 999-1010. DOI: 10.12973/eu-jer.7.4.999

Investigating the effective factors on the development of students' socialization in sports

Mohammad Vaseq Foad¹, Alireza Zamani Nukaabadi^{*2}

1) M.A. student of sport management, Sport sciences department, Isfahan (Khorasgan) branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran (sumah1363@gmail.com)

2) Assistant professor of Sport Management, Sport sciences department, Isfahan (Khorasgan) branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Abstract

The purpose of this research was to investigate the factors affecting the development of students' sociability in sports. The current research was applied in terms of purpose and descriptive in terms of method, and its data collection was carried out as a survey. The statistical population of the research included student sports managers, sports management and sociology professors, and physical education teachers in Iraq. The sample of the research was considered to be 384 people based on the table of Karjesi and Morgan due to the unknown number of the population. The data collection tool was a researcher-made questionnaire containing 21 questions based on a 5-point Likert scale. After collecting the data, the effective factors on the development of students' socialization in sports were classified in four dimensions: government-legal, cultural-social, managerial and economic factors. To measure the face and content validity, the questionnaire designed by 10 sports management professors was approved and to measure the reliability of the questionnaire, this questionnaire was given to 30 sample people and by calculating the Cronbach's alpha coefficient equal to 0.83, it was confirmed. The results showed that administrative, cultural-social, government-legal and economic factors are effective in the development of students' socialization in sports. All four factors in total explained about 55% of the variance of the development variable of students' sociability in sports. Social-cultural factors with an effect value of 0.84, governmental-legal factors with 0.82, economic factors with 0.76 and managerial factors with 0.63 were effective on the development of socialization of Iraqi students.

Keywords: Socialization, student', Iraq, educational sports.

Corresponding author's email: (azamani.1381@gmail.com)

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در اوقات فراغت

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

شناسایی و سطح‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت در استان

خراسان رضوی به روش ترکیبی ISM_DIMATEL

فرهاد سلطانی^۱، حسین پیمانی‌زاد^{۲*}، محمدرضا اسماعیل‌زاده^۳، حسن فهیم‌دوین^۴

۱- دانشجوی دکتری تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، مشهد، ایران. (m.khorsandi1990@yahoo.com)

۲- دانشیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، مشهد، ایران.

۳- دانشیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، مشهد، ایران. (reza_ismaeelzadeh@yahoo.com)

۴- استادیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، مشهد، ایران. (fahim_pe@yahoo.com)

چکیده

تحقیق حاضر، با هدف شناسایی و سطح‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت در استان خراسان رضوی به روش ترکیبی ISM_DIMATEL انجام شد. این تحقیق از نوع تحقیقات کیفی- کمی بوده و با توجه به ماهیت آن، از نوع تحقیقات اکتشافی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق، شامل ۱۲ نفر از خبرگان مدیریت ورزشی می‌باشد و به روش گلوله برفی تا مرز اشباع داده مورد بررسی قرار گرفته‌اند. داده‌های تحقیق به روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری و به روش گردنند تئوری گلگیری مورد تحلیل قرار گرفته‌اند و در سه مرحله، کدگذاری شده‌اند که شامل کدگذاری باز، کدگذاری مقوله‌ای و کدگذاری محوری می‌باشند. در ادامه، با شناسایی محورهای اصلی یافته‌های تحقیق، به مرحله ساختاری تفسیری-دیماثل فازی ورود شد. براساس یافته‌های پژوهش، کدهای محوری شامل سیاست‌ها و راهبردها، ساختار سازمانی و فرایندها، منابع و زیرساخت، کیفیت خدمات ورزشی، ارتباطات، نوآوری بوده و براساس ماتریس ساختاری تفسیری، سطح اول شامل نوآوری، ارتباطات و کیفیت خدمات ورزشی، سطح دوم شامل منابع و زیرساخت و ساختار سازمانی و فرایندها و سطح سوم شامل سیاست‌ها و راهبردها می‌باشد. می‌توان نتیجه گرفت که سیاست‌ها و استراتژی‌ها، چارچوبی راهنما برای توسعه پایدار فراهم می‌کنند و منابع و زیرساخت‌ها برای اطمینان از عملکرد خدمات ورزشی عمومی مهم هستند و مسئولان دولتی در استان خراسان رضوی با پرداختن به این عوامل می‌توانند توسعه پایدار در ورزش همگانی را ارتقاء داده و رفاه شهروندان خود را توسعه دهند.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۰۲

شماره صفحات: ۹۱-۱۱۳

واژگان کلیدی:

توسعه پایدار، ورزش همگانی، خراسان رضوی

استناد به مقاله:

سلطانی، فرهاد؛ پیمانی‌زاد، حسین؛ اسماعیل‌زاده، محمدرضا و فهیم‌دوین، حسن. (۱۴۰۳). شناسایی و سطح‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت در استان خراسان رضوی به روش ترکیبی ISM_DIMATEL. *اندیشه‌های نوین در ورزش تربیتی*، ۱(۳)، ۹۱-۱۱۳.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

DOI: <https://doi.org/10.22034/ntes.2025.490360.1024>

URL: https://ntes.imamreza.ac.ir/article_214297.html

مقدمه

رسیدن به توسعه پایدار از طریق ورزش، یکی از سریع‌ترین جنبه‌های رو به رشد جهانی‌سازی ورزش است و عمده این رشد در اثر نیروی بالقوه ورزش کردن است. در مطالعات، مشخص شده است که ورزش و فعالیت بدنی سبب افزایش هوش هیجانی و وضعیت اقتصادی-اجتماعی می‌شود (هوی و همکاران^۱، ۲۰۲۱). ارتقاء فعالیت جسمانی از مهم‌ترین و مؤثرترین استراتژی‌ها برای کاهش خطر ابتلا به بعضی از بیماری‌ها، کاهش انحرافات اجتماعی و افزایش نشاط و شادابی در جوامع است؛ اما در چند دهه گذشته، نگاه‌های متفاوتی به آن شده است؛ بعضاً به دلایل مختلف از جمله کمبود بودجه از سوی سازمان‌های متولی نتوانسته پیشرفت در خور توجهی داشته باشد (فریمان و کوووسس^۲، ۲۰۲۱).

باید در نظر داشت توسعه پایدار ورزش همگانی به فرآیند ایجاد، حفظ و بهبود امکانات، برنامه‌ها و خدمات ورزشی اطلاق می‌شود که نیازهای جوامع مختلف امروزی را برآورده می‌کند و در عین حال، در دسترس بودن، مقرون به صرفه بودن و دسترسی به آن‌ها را برای نسل‌های آینده تضمین می‌کند. این امر شامل متعادل کردن اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی برای ایجاد هم‌افزایی و به حداقل رساندن مبادلات است. از نظر اقتصادی، توسعه پایدار ورزش‌های همگانی، مستلزم استفاده کارآمد از منابع، بازیابی هزینه، تولید درآمد و ایجاد ارزش برای همه ذینفعان است. سازمان‌ها و کسب‌وکارهای ورزشی با دوام مالی می‌توانند سود را دوباره در عملیات خود سرمایه‌گذاری کنند، پیشنهادات خود را گسترش دهند و از نوآوری و رشد حمایت کنند. از نظر اجتماعی، توسعه پایدار ورزش‌های همگانی بر برابری، شمول، تنوع و توانمندسازی گروه‌های حاشیه‌نشین مانند زنان، کودکان، افراد دارای معلولیت، خانوارهای کم‌درآمد، اقلیت‌های قومی و جمعیت روستایی تمرکز دارد. دسترسی به فرصت‌های ورزشی مقرون به صرفه و باکیفیت می‌تواند سرمایه اجتماعی را تقویت کند، جوامع انعطاف‌پذیر بسازد و سبک زندگی فعال را ترویج دهد (چن و همکاران^۳، ۲۰۱۹). از نظر زیست‌محیطی، توسعه پایدار، ورزش‌های همگانی، حفظ محیط‌زیست، کاهش کربن، به حداقل رساندن زباله، بهره‌وری انرژی و استانداردهای ساختمان سبز را در اولویت قرار می‌دهد. مکان‌ها و رویدادهای ورزشی می‌توانند به عنوان بسترهایی برای افزایش آگاهی، الهام بخشیدن به تغییر رفتار و نشان دادن فناوری‌ها و شیوه‌های پایدار عمل کنند (فارینگتون و هالمن^۴، ۲۰۲۰).

باید در نظر داشت دستیابی به توسعه پایدار ورزش همگانی نیازمند رویکردی جامع، سیستمی و مشارکتی است که بازیگران متعددی را در سطوح مختلف حکمرانی درگیر کند. سیاست‌ها، مقررات و مشوق‌های مؤثر می‌توانند پذیرش و انتشار شیوه‌های پایدار در سراسر بخش ورزش را تسهیل کنند. شبکه‌های مشارکتی، مشارکت‌های استراتژیک و ائتلاف‌های چندبخشی می‌توانند از نقاط قوت،

1. Hoy et al
2. Friman, Kövecses
3. Chen et al
4. Farington and Halman

تخصص و منابع مکمل برای مقابله با چالش‌های پیچیده و استفاده از فرصت‌های جدید استفاده کنند (چوی و همکاران^۱، ۲۰۱۹). مدل‌های کسب‌وکار نوآورانه، پیشرفت‌های تکنولوژیکی و مکانیسم‌های تأمین مالی خلاقانه می‌توانند پتانسیل استفاده نشده را باز کنند و پیشرفت به سمت اهداف پایداری را تسریع کنند. نظارت، ارزیابی و یادگیری مستمر می‌تواند پیشرفت را ردیابی و شکاف‌ها را شناسایی کند و در صورت لزوم، مسیر را تنظیم کند (هوی و همکاران^۲، ۲۰۲۱).

توسعه پایدار ورزش همگانی به دلیل مشارکت بالقوه آن در رفاه فردی و اجتماعی، رشد اقتصادی، انسجام اجتماعی و حفاظت از محیط زیست، توجه روزافزونی را در محافل علمی و سیاسی به خود جلب کرده است. دولت‌ها در سراسر جهان به نقش مهم ورزش در دستیابی به برنامه‌های توسعه پایدار خود، همان‌طور که در اعلامیه‌های بین‌المللی مانند اهداف توسعه پایدار سازمان ملل، توافق‌نامه پاریس، پروتکل ناگویا و چارچوب سندای برای کاهش خطر بلایا بیان شده است، پی‌برده‌اند. با این حال، تحقق توسعه پایدار ورزش همگانی منوط به عوامل مختلفی از جمله عملکرد نهادها و سازمان‌های دولتی، مسئول طراحی، ارائه، ارزیابی و گزارش سیاست‌ها و برنامه‌های ورزشی می‌باشد (گوپتا و شارما^۳، ۲۰۲۰). علی‌رغم تحقیقات گسترده در مورد پیوندهای بین ورزش و توسعه پایدار، اطلاعات کمی در مورد راه‌های خاصی که عملکرد دولت بر دستیابی به اهداف توسعه پایدار در ورزش همگانی تأثیر می‌گذارد، وجود دارد. مطالعات موجود بر عواملی مانند سبک‌های مربی‌گری، ترکیب تیم، یا انگیزه ورزشکاران، یا گفتمان‌ها و روایت‌های سطح کلان پیرامون رویدادهای کلان ورزشی، مانند بازی‌های المپیک، جام جهانی فوتبال، یا بازی‌های مشترک‌المنافع متمرکز بوده و در نتیجه، تحقیقات کمی وجود دارد که ترتیبات و فرآیندهای نهادی در سطح راهبردی را بررسی و رابطه بین سیاست‌های ورزشی و نتایج توسعه پایدار را میانجی‌گری می‌کنند (برافو و همکاران^۴، ۲۰۲۰).

توسعه پایدار از طریق ورزش، یکی از سریع‌ترین جنبه‌های رو به رشد جهانی‌سازی ورزش است. مطالعات نشان داده‌اند که ورزش و فعالیت بدنی نه تنها سبب ارتقای سلامت جسمانی می‌شوند، بلکه تأثیر مثبتی بر هوش هیجانی و وضعیت اقتصادی-اجتماعی افراد دارند. علی‌رغم اهمیت این موضوع، در دهه‌های گذشته به دلایل مختلف از جمله کمبود بودجه و عدم حمایت کافی سازمان‌های متولی، توسعه ورزش همگانی نتوانسته پیشرفت قابل توجهی داشته باشد. مطالعات گسترده‌ای در زمینه ارتباط بین ورزش و توسعه پایدار انجام شده است، اما شکاف قابل توجهی در درک چگونگی تأثیر عملکرد دولت بر دستیابی به اهداف توسعه پایدار در ورزش همگانی وجود دارد. اکثر تحقیقات موجود بر جنبه‌های خرد مانند سبک‌های مربی‌گری، ترکیب تیم، انگیزه ورزشکاران یا رویدادهای کلان ورزشی مانند المپیک و جام جهانی متمرکز بوده‌اند. این در حالی است

1. Choi et al
2. Hoye
3. Gupta & Sharma
4. Bravo et al

که مطالعات محدودی به بررسی ترتیبات و فرآیندهای نهادی در سطح راهبردی که رابطه بین سیاست‌های ورزشی و نتایج توسعه پایدار را میانجی‌گری می‌کنند، پرداخته‌اند. از منظر علمی، این پژوهش به دنبال توسعه دانش در حوزه مدیریت ورزشی و توسعه پایدار است. ارائه مدلی جامع برای توسعه پایدار ورزش همگانی که ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی را در نظر می‌گیرد، می‌تواند به غنی‌سازی ادبیات علمی این حوزه کمک کند. همچنین، شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه پایدار ورزش همگانی در بافت فرهنگی و اجتماعی ایران و بررسی نقش نهادهای دولتی در این زمینه، می‌تواند دانش جدیدی را به حوزه مطالعات ورزشی اضافه نماید. از لحاظ کاربردی، استان خراسان رضوی با توجه به ظرفیت‌های بالای جمعیتی و گردشگری، پتانسیل قابل توجهی برای توسعه ورزش همگانی دارد. ارائه الگویی کاربردی برای توسعه پایدار ورزش همگانی در این استان می‌تواند به عنوان نمونه‌ای موفق برای سایر استان‌های کشور عمل کند. این مدل می‌تواند به سیاست‌گذاران و مدیران ورزشی در برنامه‌ریزی بهتر و ایجاد دسترسی عادلانه به امکانات و فرصت‌های ورزشی برای همه اقشار جامعه کمک کند.

با توجه به کمبود تحقیقات در زمینه توسعه پایدار ورزش همگانی در ایران و به ویژه در استان خراسان رضوی، این پژوهش به دنبال تدوین مدلی برای توسعه پایدار ورزش همگانی است. این مدل می‌تواند ضمن بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود در استان، به ارتقاء سطح سلامت و نشاط اجتماعی کمک کند. همچنین، نتایج این پژوهش می‌تواند راهنمای عملی برای سیاست‌گذاران و مدیران در جهت توسعه پایدار ورزش همگانی باشد و به پر کردن شکاف موجود بین تئوری و عمل در این حوزه کمک نماید.

روش‌شناسی

این تحقیق از نوع تحقیقات کیفی-کمی بوده و با توجه به ماهیت آن، از نوع تحقیقات اکتشافی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل ۱۲ نفر از خبرگان مدیریت ورزشی می‌باشد که دارای مدرک دکترای مدیریت ورزشی بوده و سابقه مدیریت در حوزه ورزش همگانی را دارا می‌باشند و به امور ورزش همگانی در استان خراسان رضوی اشراف دارند و به روش گلوله برفی تا مرز اشباع داده مورد بررسی قرار گرفتند. داده‌های تحقیق به روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد و روایی سوالات مصاحبه به روش تأیید خبرگان و اساتید مدیریت ورزشی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن نیز به روش پی‌اسکات تأیید شد. پاسخ مصاحبه‌های انجام شده به روش گردن‌دند تئوری گلگیری مورد تحلیل قرار گرفت و در سه مرحله کدگذاری (شامل کدگذاری باز، کدگذاری مقوله‌ای و کدگذاری محوری) شد. در ادامه، با شناسایی محورهای اصلی، یافته‌های تحقیق وارد مرحله ساختاری تفسیری-دیماتل فازی گردید. در این مرحله، با استفاده از مقایسات فازی توسط خبرگان، گویه‌ها مورد مقایسه قرار گرفتند و بر اساس فرایند دیماتل فازی، ماتریس دسترسی اولیه ساختاری تفسیری تدوین شد و اولویت‌بندی محورهای تحقیق انجام گرفت. در ادامه، با تجزیه و تحلیل میک مک، جایگاه هرکدام از مؤلفه‌های

اصلی تحقیق مورد شناسایی واقع شد. برای تحلیل داده‌های تحقیق، از نرم‌افزارهای آماری اکسل ۲۰۲۴ و مکس کیودی‌ای ۵ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش با استفاده از روش کیفی داده‌های تحقیق جمع‌آوری شد. در این تحقیق با استفاده از ترکیب روش ساختاری تفسیری - دیماتل فازی تحلیل داده‌ها انجام شد و مدل ارائه شد.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در پژوهش

کد مصاحبه‌شونده	جنسیت	سن	مدرک تحصیلی	سابقه مدیریتی	سمت فعلی
P1	مرد	۴۵	دکتری مدیریت ورزشی	۱۲ سال	مدیر ورزش همگانی استان
P2	زن	۴۲	دکتری مدیریت ورزشی	۸ سال	عضو هیئت علمی دانشگاه
P3	مرد	۵۱	دکتری مدیریت ورزشی	۱۵ سال	رئیس هیئت ورزش همگانی
P4	مرد	۴۸	دکتری مدیریت ورزشی	۱۰ سال	مدیر کل ورزش جوانان
P5	زن	۴۴	دکتری مدیریت ورزشی	۹ سال	مشاور ورزش همگانی
P6	مرد	۴۹	دکتری مدیریت ورزشی	۱۴ سال	عضو هیئت علمی دانشگاه
P7	مرد	۴۶	دکتری مدیریت ورزشی	۱۱ سال	معاون ورزش همگانی
P8	زن	۴۱	دکتری مدیریت ورزشی	۷ سال	مدیر باشگاه ورزشی
P9	مرد	۵۳	دکتری مدیریت ورزشی	۱۶ سال	رئیس دانشکده تربیت بدنی
P10	مرد	۴۷	دکتری مدیریت ورزشی	۱۲ سال	مدیر ورزش شهرداری
P11	زن	۴۳	دکتری مدیریت ورزشی	۸ سال	کارشناس ورزش همگانی
P12	مرد	۵۰	دکتری مدیریت ورزشی	۱۴ سال	مشاور عالی ورزش استان

جدول ۲. نتایج محاسبه پایایی به روش پی اسکات

ضریب پی اسکات	تعداد عدم توافقات	تعداد توافقات	کد انتخابی
۰,۸۵	۲	۱۵	سیاست‌ها و راهبردها
۰,۸۳	۲	۱۲	ساختار سازمانی و فرایندها
۰,۸۲	۳	۱۸	منابع و زیرساخت
۰,۸۴	۲	۱۴	کیفیت خدمات ورزشی
۰,۸۱	۲	۱۱	ارتباطات
۰,۸۳	۲	۱۳	نوآوری
۰,۸۳	-	-	میانگین کل

تمامی کدهای انتخابی ضریب پایایی بالاتر از ۰,۸ هستند که این اعداد، نشان‌دهنده توافق بالا بین کدگذاران می‌باشد.

در این پژوهش، عوامل مؤثر بر توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت در استان خراسان رضوی براساس روش گزند تئوری گلگیری مورد تحلیل قرار گرفت و نتایج حاصل از مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان به صورت کدگذاری سه مرحله‌ای تحلیل شدند و کدهای باز، کدهای مقوله‌ای و کدهای محوری مورد شناسایی قرار گرفتند. در نهایت، با تحلیل نظرات خبرگان، در مجموع تعداد ۸۵ کد باز، ۱۲ کد مقوله‌ای و ۶ کد محوری شناسایی شدند.

جدول ۲. عوامل مؤثر بر توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز	کد مصاحبه‌شوندگان	ردیف
سیاست‌ها و راهبردها	حمایت سیاسی و دولتی	سیاست و استراتژی ملی ورزش	Q1,Q11,Q12	۱
		سیاست و استراتژی ورزش استان	Q2	۲
		سیاست و استراتژی ورزش محلی	Q6,Q7,Q12	۳
		قوانین و مقررات مرتبط با ورزش	Q1,Q11,Q12	۴
		تعهد و حمایت سیاسی	Q2	۵
		همکاری و هماهنگی بین وزارتی	Q6,Q7,Q12	۶
		همکاری‌ها و مشارکت‌های بین-المللی	Q3	۷
	شفافیت و پاسخگویی	باز کردن داده‌ها و سوابق عمومی	Q7	۹
		ممیزی‌ها و تحقیقات	Q1,Q12	۱۰
		خطوط تماس و حفاظت از افشاگران	Q2	۱۱
		مشاوره و مشارکت ذینفعان	Q3	۱۲
		مکانیسم‌های رسیدگی به شکایات	Q1,Q11,Q12	۱۳

		گزارش عملکرد و بررسی سالانه	Q2	۱۴
		برنامه‌های استراتژیک و تعیین هدف	Q6,Q7,Q12	۱۵
ساختار سازمانی و فرایندها	ویژگی‌های سازمانی	ساختار و سازمان بخش ورزش	Q12	۱۶
		فرآیندها و رویه‌های تصمیم‌گیری	Q11,Q12	۱۷
		استخدام، آموزش و حفظ کارکنان	Q2,Q7,Q12	۱۸
		اندازه‌گیری و مدیریت عملکرد	Q3	۱۹
		مدیریت مالی و حسابداری	Q7	۲۰
		تدارکات و قرارداد	Q1,Q12	۲۱
		حسابرسی و کنترل داخلی	Q2	۲۲
	مدیریت ریسک و انطباق	برنامه‌های آمادگی اضطراری و واکنش به حوادث	Q3	۲۳
		پروتکل‌ها و رویه‌های امنیتی	Q3	۲۴
		پوشش بیمه‌ای و معافیت از مسئولیت	Q7	۲۵
		انطباق قانونی و الزامات نظارتی	Q1,Q12	۲۶
		سیاست‌ها و رویه‌های ضد دوپینگ	Q2	۲۷
		سیاست‌ها و رویه‌های تضاد منافع	Q3	۲۸
		منابع و زیرساخت	منابع مالی	تخصیص بودجه
ایجاد درآمد و تنوع	Q1,Q2,Q3,Q7,Q9			۳۰
مهار هزینه و کارایی	Q5,Q7,Q8			۳۱
سرمایه‌گذاری و حمایت بخش خصوصی	Q9			۳۲
بشردوستی و تأمین مالی جمعی	Q3,Q11,Q12			۳۳
کمک‌های مالی	Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q11			۳۴
تأسیسات و زیرساخت	استادیوم‌ها و میدان‌های ورزشی		Q4,Q11	۳۵
	مراکز آموزشی و سالن‌های ورزشی		Q1,Q4,Q5,Q8,Q11,Q12	۳۶
	استخرها و مراکز آبی		Q2,Q3,Q5,Q7,Q8,Q9,Q10,Q11	۳۷
	پارک‌ها و فضاهای باز		Q1,Q10,Q12	۳۸
	خطوط و مسیرهای دوچرخه‌سواری		Q1,Q4,Q5,Q8,Q9,Q10	۳۹
	زمین‌های چندمنظوره		Q5,Q7,Q8,Q11	۴۰
	مکان‌های سرپوشیده و پارک‌های ورزشی		Q7	۴۱
	اسکیت پارک و مسیرهای ورزشی		Q2	۴۲
پیست‌های اسکی طبیعی	Q1,Q11	۴۳		
مراکز و مسیرهای طبیعت گردی	Q11,Q12	۴۴		

		زمین‌های ورزشی شهری	Q2,Q7,Q12	۴۵
کیفیت خدمات ورزشی	برنامه‌ها و خدمات	برنامه‌های ورزشی مدرسه	Q2	۴۶
		برنامه‌های ورزشی دانشگاه	Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q11	۴۷
		برنامه‌های ورزشی باشگاهی	Q4,Q11	۴۸
		برنامه‌های ورزشی تفریحی	Q1,Q4,Q5,Q8,Q11,Q12,	۴۹
		برنامه‌های ورزشی رقابتی	Q2,Q3,Q5,Q7,Q8,Q9,Q10,Q11	۵۰
		برنامه‌های ورزشی قهرمانی	Q1,Q10,Q12	۵۱
		برنامه‌های ورزشی تطبیقی	Q7	۵۲
		برنامه‌های ورزشی بانوان	Q1	۵۳
		برنامه‌های ورزشی کودکان	Q1,Q2,Q5,Q6,Q10,Q11,Q12	۵۴
		برنامه‌های ورزشی نوجوانان	Q1,Q2,Q5,Q10,Q12	۵۵
		برنامه‌های ورزشی بزرگسالان	Q1,Q2,Q3	۵۶
	برنامه‌های ورزشی معلولان	Q1,Q2,Q5,Q6,Q9,Q10	۵۷	
	مربی‌گری و داوری	گواهینامه و اعتبار مربی	Q1,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8	۵۸
		آموزش و توسعه مربی	Q2,Q7,Q12	۵۹
		گواهینامه و اعتبار داوری	Q1	۶۰
		آموزش و پرورش مربیان	Q1,Q11	۶۱
		طرح‌های مربی‌گری و کارآموزی	Q11,Q12	۶۲
		منشور رفتار و اخلاق مربیان	Q2,Q7,Q12	۶۳
	ارتباطات	بازاریابی	استراتژی‌های برندسازی و موقعیت‌یابی ورزش همگانی	Q1,Q2,Q3
روابط رسانه‌ای و بیانیه‌های مطبوعاتی			Q1,Q2,Q5,Q6,Q9,Q10	۶۵
کمپین‌های رسانه‌های اجتماعی و تعامل			Q1,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8	۶۶
تبلیغات رویداد و مشارکت ورزشی			Q9,Q11,Q12	۶۷
فعال‌سازی و تقویت مشارکت ورزش شهری			Q4,Q5,Q6,Q9	۶۸
مکانیسم‌های خدمات و باشگاه مشتریان ورزشی			Q3	۶۹
فعالیت‌های داوطلبی		جذب و غربالگری داوطلب	Q1,Q11	۷۰
		جهت‌گیری و آموزش داوطلبان	Q11,Q12	۷۱
		قدردانی و پاداش داوطلب ورزشی	Q2,Q7,Q12	۷۲
		حفظ داوطلبان و برنامه‌ریزی جانشین پروری	Q2	۷۳
		ایمنی و بیمه داوطلب ورزشی	Q1,Q5	۷۴

نوآوری	مسئولیت اجتماعی	ابتکارات پایداری محیطی	Q1,Q11	۷۵
		پروژه‌ها و برنامه‌های مسئولیت اجتماعی ورزشی	Q1,Q2,Q3,Q4,Q9	۷۶
		کمک‌های خیریه و تلاش‌های بشردوستانه با ورزش	Q1,Q7,Q8	۷۷
		داوطلب شدن کارمندان در ورزش همگانی	Q7	۷۸
		مدیریت زنجیره تأمین و شیوه‌های تدارکات امکانات ورزشی همگانی	Q9,Q12	۷۹
	تحقیق و ارزیابی	چارچوب‌های نظارت و ارزیابی	Q1,Q4,Q5,Q6,Q10,Q11,Q12	۸۰
		روش‌های جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها	Q1,Q2,Q4,Q6,Q7,Q8,Q10,Q12	۸۱
		مطالعات ارزیابی تأثیر برنامه‌های ورزشی	Q1,Q11	۸۲
		مطالعات نیازسنجی	Q11,Q12	۸۳
		شناسایی معیارهای ارزیابی	Q2,Q7,Q12	۸۴
		به اشتراک‌گذاری و اشاعه دانش ورزشی	Q1	۸۵

براساس یافته‌های پژوهش، مشاهده می‌شود که کدهای محوری شامل سیاست‌ها و راهبردها، ساختار سازمانی و فرایندها، منابع و زیرساخت، کیفیت خدمات ورزشی، ارتباطات، نوآوری بوده و مقوله‌های شناسایی شده شامل ۱۲ مقوله بوده که شامل حمایت سیاسی و دولتی، شفافیت و پاسخگویی، ویژگی‌های سازمانی، مدیریت ریسک و انطباق، منابع مالی، تأسیسات و زیرساخت، برنامه‌ها و خدمات، مربی‌گری و داوری، بازاریابی، فعالیت‌های داوطلبی، مسئولیت اجتماعی، تحقیق و ارزیابی می‌باشد.

عوامل نهایی شناسایی شده به عنوان مؤلفه‌های اصلی تحقیق شناسایی شدند و به مرحله تجزیه و تحلیل ساختاری تفسیری و دیماتل فازی از تحقیق وارد شدند. تعیین شدت و قدرت تأثیرات مستقیم موانع بر یکدیگر، نخستین مرحله تحقیق در این بخش است. این قدرت تأثیرات از طریق مقایسات زوجی میان دو به دو موانع صورت می‌گیرد. فرایند تعیین شدت تأثیر، توسط نظرات و قضاوت‌های ذهنی خبرگان و مبتنی بر مقیاس‌های زبانی فازی معرفی شده می‌باشد. در این زمینه، پرسشنامه مربوطه در اختیار افراد خبره قرار گرفت تا مبتنی بر مقادیر پنج‌گانه موجود، یکی از آن‌ها به عنوان شدت تأثیر میان اجزاء مدل انتخاب شود. هدف از این بخش، گردآوری نظرات خبرگان در زمینه شدت تأثیر عوامل بر یکدیگر، تجمیع این نظرات و نهایتاً دستیابی به ماتریس فازی قضاوت خبرگان می‌باشد. پس از گردآوری نظرات خبرگان، این نظرات (ماتریس‌های فازی) با استفاده از فرمول میانگین هندسی فازی تجمیع و تحت قالب یک ماتریس قضاوت مورد استفاده قرار می‌گیرند.

ماتریس نرمالایز شده از روی ماتریس قضاوت به دست آورده می‌شود. بدین منظور، ابتدا مقدار Y مشخص می‌گردد. پس از محاسبه آن، تمامی عناصر ماتریس قضاوت بر این عدد تقسیم می‌گردد. از این طریق، تک‌تک درایه‌های ماتریس قضاوت نرمال شده و نهایتاً ماتریس نرمالایز شده به دست می‌آید. هدف از این گام، بی‌بعدسازی موانع در جهت انجام تحلیل‌ها می‌باشد؛ زیرا جنس عوامل با یکدیگر فرق داشته و به منظور انجام تحلیل‌ها می‌بایست عوامل بی‌بعد گردند تا مقایسه آن‌ها معنادار شود. این کار به بیان ساده از طریق تقسیم تک‌تک درایه‌های ماتریس قضاوت تجمیع شده بر بزرگ‌ترین مجموع سطری درایه‌های سوم به دست می‌آید.

جدول ۲. ماتریس دی‌فازی شده نظرات خبرگان

	۱	۲	۳	۴	۵	۶
سیاست‌ها و راهبردها	۰,۸۵	۰,۹۲	۰,۹۹	۰,۸۷	۱,۰۰۷	۰,۹۹
نوآوری	۰,۹۱	۰,۷۴	۰,۸۶	۰,۸۲	۰,۸۸	۰,۹۰
ارتباطات	۰,۹۹	۰,۸۷	۰,۷۷	۰,۸۳	۰,۸۹	۰,۸۵
منابع و زیرساخت	۰,۸۷	۰,۹۰	۰,۹۰	۰,۶۸	۰,۸۷	۰,۹۲
کیفیت خدمات ورزشی	۰,۸۶	۰,۸۴	۰,۸۶	۰,۷۵	۰,۷۳	۰,۹۱
ساختار سازمانی و فرایندها	۱,۰۲	۰,۹۷	۱,۰۰۳	۰,۸۶	۱,۰۰۵	۰,۸۴

پس از دی‌فازی نمودن تمامی اعداد فازی موجود در ماتریس نرمال تجمیع نظرات و به دست آوردن ماتریس دی‌فازی شده، یک حد آستانه از طریق میانگین حسابی از تمامی عناصر و درایه‌های موجود در ماتریس به دست می‌آید. مبتنی بر محاسبات، میانگین حسابی مجموعه درایه‌های ماتریس فوق برابر با ۰,۸۸۵ می‌باشد. به منظور تشکیل ماتریس وقوع، تک‌تک درایه‌های موجود در ماتریس قضاوت دی‌فازی شده را با میزان حد آستانه مشخص شده مقایسه می‌نماییم. در صورتی که درایه مورد نظر بزرگ‌تر یا مساوی این حد آستانه باشد، در درایه نظیر در ماتریس وقوع عدد ۱ و در غیر اینصورت عدد صفر قرار می‌گیرد. مبتنی بر این رویکرد، ماتریس وقوع روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری ماتریسی باینری (صفر و یک) می‌باشد.

جدول ۴. ماتریس وقوع

	۱	۲	۳	۴	۵	۶
سیاست‌ها و راهبردها	۰	۱	۱	۰	۱	۱
نوآوری	۱	۰	۰	۰	۰	۱
ارتباطات	۱	۰	۰	۰	۱	۰
منابع و زیرساخت	۰	۱	۱	۰	۰	۱
کیفیت خدمات ورزشی	۰	۰	۰	۰	۰	۱
ساختار سازمانی و فرایندها	۱	۱	۱	۰	۱	۰

پس از تشکیل ماتریس وقوع، به منظور ساخت مدل ساختاری تفسیری می‌بایست مبتنی بر این ماتریس، ماتریس دسترسی پذیری اولیه شکل گیرد. ماتریس دسترس‌پذیری اولیه همان ماتریس وقوع است با عناصر روی قطر اصلی یک. بدین ترتیب، ماتریس دسترس‌پذیری اولیه شکل می‌گیرد.

جدول ۵. ماتریس دسترسی اولیه

	۱	۲	۳	۴	۵	۶
سیاست‌ها و راهبردها	۱	۱	۱	۰	۱	۱
نوآوری	۱	۱	۰	۰	۰	۱
ارتباطات	۱	۰	۱	۰	۱	۰
منابع و زیرساخت	۰	۱	۱	۱	۰	۱
کیفیت خدمات ورزشی	۰	۰	۰	۰	۱	۱
ساختار سازمانی و فرایندها	۱	۱	۱	۰	۱	۱

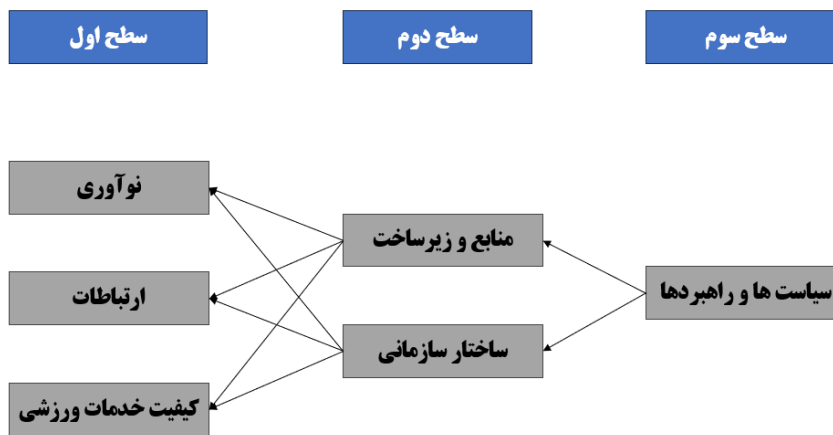
تشکیل مجموعه ورودی، خروجی، مشترک و سطح‌بندی: در این مرحله، با استفاده از ماتریس دسترس‌پذیری نهایی، مجموعه ورودی، خروجی و مشترک به دست می‌آید. مجموعه ورودی برای هر عامل، ستون آن عامل و مجموعه خروجی برای هر عامل، سطر آن عامل می‌باشد. به بیان دیگر،

مجموعه عوامل اثرپذیر از عامل مجموعه خروجی و مجموعه عوامل اثرگذار بر عامل مجموعه ورودی را شکل می‌دهند.

جدول ۶. سطح‌بندی مؤلفه‌های شناسایی شده در تحقیق

ردیف	عوامل	ورودی	خروجی	مشترک	سطح
۱	سیاست‌ها و راهبردها	۱،۲،۳،۶	۱،۲،۳،۵،۶	۱،۲،۳،۶	سطح سوم
۲	نوآوری	۱،۲،۴،۶	۱،۲،۶	۱،۲،۶	سطح اول
۳	ارتباطات	۱،۳،۴،۶	۱،۳،۶	۱،۳،۶	سطح اول
۴	منابع و زیرساخت	۴	۲،۳،۴	۴	سطح دوم
۵	کیفیت خدمات ورزشی	۱،۳،۵،۶	۵،۶	۵،۶	سطح اول
۶	ساختار سازمانی و فرایندها	۱،۲،۴،۵،۶	۱،۲،۳،۵،۶	۱،۲،۵،۶	سطح دوم

براساس یافته‌های تحقیق، مشاهده می‌شود که سطح اول شامل نوآوری، ارتباطات، کیفیت خدمات ورزشی، سطح دوم شامل منابع و زیرساخت و ساختار سازمانی و فرایندها و سطح سوم شامل سیاست‌ها و راهبردها می‌باشد.

شکل ۱. مدل نهایی دیماتل ساختاری تفسیری (ISM_DIMATEL)

پس از انجام محاسبات مربوط به مدل‌سازی ساختاری تفسیری فازی و دستیابی به ماتریس دسترس نهایی و مدل سطح‌بندی شده موانع در زمینه سطح اثرگذاری این موانع و اثرات مستقیم و غیرمستقیم موجود مابین آن‌ها، گام بعد به عنوان گامی تکمیلی برای مدل‌سازی ساختاری تفسیری، به دنبال دسته‌بندی عوامل در قالب میزان اثرگذاری و اثرپذیری درونی آن‌ها بر یکدیگر می‌باشد. هدف از این تحلیل، ترسیم نمودار قدرت نفوذ-وابستگی عوامل، از روی ماتریس دسترس‌پذیری نهایی و تجزیه و تحلیل آن‌ها می‌باشد.

جدول ۷. ماتریس نفوذ و وابستگی

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	نفوذ
سیاست‌ها و راهبردها	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۵
نوآوری	۱	۱	۰	۰	۰	۱	۲
ارتباطات	۱	۰	۱	۰	۱	۰	۳
منابع و زیرساخت	۰	۱	۱	۱	۰	۱	۴
کیفیت خدمات ورزشی	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۲
ساختار سازمانی و فرایندها	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۵
وابستگی	۴	۴	۴	۱	۴	۵	

در ادامه، عوامل براساس قدرت نفوذ و قدرت وابستگی خود می‌توانند در چهار دسته خودمختار، وابسته، پیوندی و نفوذی قرار بگیرند.

جدول ۸. تجزیه و تحلیل میک مک

۶				۱ ۶		
۵						
۴	۴					
۳				۲،۳		
۲				۵		
۱						
	۱	۲	۳	۴	۵	۶

براساس نتایج تجزیه و تحلیل میک مک، می‌توان عوامل را به چهار دسته تقسیم نمود که این تقسیم‌بندی در ادامه، در جدول ارائه شده است.

جدول ۹. دسته‌بندی عوامل براساس تحلیل میک مک

عوامل	خودمختار	نفوذی	وابسته	پیوندی
۱	سیاست‌ها و راهبردها			*
۲	نوآوری		*	
۳	ارتباطات		*	
۴	منابع و زیرساخت	*		
۵	کیفیت خدمات ورزشی		*	
۶	ساختار سازمانی و فرایندها			*

براساس یافته‌ها مشاهده می‌شود که عوامل سیاست‌ها، راهبردهای پیوندی، نوآوری، ارتباطات و کیفیت خدمات ورزشی، عوامل وابسته و منابع و زیرساخت، عوامل خودمختار می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان داد، یکی از محورهای توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت، سیاست‌ها و راهبردها می‌باشد و مؤلفه‌های آن شامل، حمایت سیاسی و دولتی، شفافیت و پاسخگویی می‌باشد. همچنین این عامل در سطح سوم مدل ساختاری تفسیری بوده و زمینه‌ساز سایر مؤلفه‌ها می‌باشد. بر اساس یافته‌های پژوهش، بدیهی است که توسعه پایدار ورزش‌های همگانی بستگی زیادی به عملکرد دولت به ویژه از نظر سیاست‌ها و راهبردها دارد. دو مؤلفه مهم این عامل حمایت سیاسی و دولتی و همچنین شفافیت و پاسخگویی است. جالب توجه است که این عامل در سطح سوم مدل ساختاری تفسیری شناسایی شد که نشان می‌دهد به عنوان پایه‌ای اساسی برای سایر مؤلفه‌ها برای عملکرد مؤثر عمل می‌کند. به طور مقایسه‌ای، تحقیقات مشابهی که انجام شده است، یافته‌های ثابتی را نشان می‌دهد و مطالعات نشان می‌دهد که مشارکت دولت نقش حیاتی در شکل دادن به توسعه پایدار ورزش همگانی ایفا می‌کند. به طور خاص، محققان بر اهمیت داشتن سیاست‌ها و استراتژی‌های حمایتی که شفافیت و پاسخگویی را در نهادهای دولتی تشویق می‌کنند، تأکید می‌کنند. چنین تأکیدی بر اهمیت ایجاد روابط قابل اعتماد بین دولت و ذینفعان آن تأکید می‌کند که در نهایت منجر به توسعه موفق و پایدار ورزشی می‌شود. علاوه بر این، تحقیقات نشان می‌دهد که فقدان سیاست‌ها و استراتژی‌های کافی می‌تواند بر توسعه ورزش همگانی تأثیر منفی بگذارد و منجر به ناکارآمدی و سوء مدیریت منابع شود. بنابراین، ضروری است که دولت‌ها گام‌های پیشگیرانه‌ای را در جهت ایجاد محیط‌های مساعد برای توسعه ورزش همگانی، از جمله ساختارهای حکمرانی شفاف و پاسخگو بردارند. بر این اساس یافته‌های پژوهش نقش حیاتی دولت را در حمایت از توسعه پایدار ورزش همگانی از طریق سیاست‌ها و استراتژی‌های مؤثر، همراه با اقدامات شفاف‌سازی و پاسخگویی تأیید می‌کند. تحلیل‌های مقایسه‌ای بیشتر بر اهمیت این عامل تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که نبود آن می‌تواند منجر به توسعه ورزشی ناکارآمد و ناپایدار شود. از این رو، توصیه می‌شود که دولت‌ها همچنان به سرمایه‌گذاری زمان و منابع خود برای تقویت سیاست‌ها و استراتژی‌های خود برای تأثیر مثبت بر توسعه پایدار ورزش‌های همگانی ادامه دهند.

مطالعه‌ای که در سال ۲۰۲۲ توسط خداکرمی (۲۰۲۲) انجام شد رابطه بین امکانات ورزشی عمومی و توسعه پایدار را بررسی کرد و نشان داد که عملکرد دولت، از جمله حمایت سیاسی و قانونی، نقش اساسی در تعیین موفقیت توسعه پایدار ورزش همگانی ایفا می‌کند. علاوه بر این، متا آنالیز انجام شده توسط ژانگ^۱ و همکاران (۲۰۱۹) ادبیات موجود در مورد عملکرد دولت و توسعه ورزش عمومی را بررسی کرد و به این نتیجه رسیدند که عملکرد دولت ارتباط نزدیکی با توسعه پایدار ورزش همگانی

1. Zhang, Y.

دارد و عواملی مانند حمایت سیاسی، شفافیت و پاسخگویی را به ویژه تأثیرگذار ذکر کرد. در مجموع، این مطالعات یافته‌های تحقیقاتی فعلی را تأیید می‌کنند و بر نقش حیاتی عملکرد دولت در ارتقای توسعه پایدار ورزش‌های عمومی تأکید می‌کنند. با مقایسه و تضاد یافته‌ها، به طور فزاینده‌ای آشکار می‌شود که حمایت سیاسی و دولتی، همراه با اقدامات شفافیت و پاسخگویی، اجزای جدایی‌ناپذیر سیاست‌های توسعه موفق و پایدار ورزش هستند.

یافته‌ها نشان داد یکی از محورهای توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت ساختار سازمانی و فرایندها، می‌باشد و مؤلفه‌های آن شامل ویژگی‌های سازمانی، مدیریت ریسک و انطباق، می‌باشد. همچنین این عامل در سطح دوم مدل ساختاری تفسیری بوده و زمینه‌ساز سایر مؤلفه‌ها می‌باشد. تحقیقات مشابهی که در پنج سال گذشته انجام شده است، شواهد زیادی از اهمیت عملکرد دولت در توسعه پایدار ورزش‌های همگانی ارائه می‌دهد. قابل ذکر است، مطالعه‌ای که در سال ۲۰۲۱ توسط لی و همکاران انجام شد رابطه بین سیاست‌های دولت و توسعه امکانات ورزشی عمومی در چین را بررسی کرد و نشان داد که ساختار سازمانی و فرآیندهای دولت، از جمله تدوین سیاست، اجرا و ارزیابی، به شدت با توسعه پایدار ورزش همگانی مرتبط است. علاوه بر این، ون بوتنبورگ و برویر^۱، (۲۰۲۰) گزارش نمودند که مدیریت ریسک مؤثر و اقدامات انطباق، همراه با ویژگی‌های سازمانی مناسب، به توسعه پایدار ورزش‌های همگانی کمک می‌کند. همچنین بر اساس دیدگاه شاهین^۲ و همکاران (۲۰۱۹) ساختار و فرآیندهای سازمانی سالم، که با مدیریت ریسک مناسب و اقدامات انطباق مشخص می‌شوند، برای توسعه پایدار ورزش‌های همگانی محور هستند. در مجموع، این مطالعات یافته‌های تحقیقاتی انجام شده را تأیید می‌کند و اهمیت ساختار و فرآیندهای سازمانی دولت را در ارتقای توسعه پایدار ورزش همگانی نشان می‌دهد. این مطالعات با تأکید بر اهمیت ویژگی‌های سازمانی و مدیریت ریسک و اقدامات انطباق، نیاز به ساختارهای حاکمیتی قوی برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار ورزش همگانی را نشان می‌دهد. با حرکت رو به جلو، سیاست‌گذاران، دست اندرکاران و محققان وظیفه دارند که اهمیت عملکرد دولت، به ویژه ساختار و فرآیندهای سازمانی آن را در دستیابی به توسعه پایدار ورزش همگانی، تصدیق کنند. انجام این کار مستلزم تلاش‌های هماهنگ برای اصلاح ساختارهای حاکمیتی موجود، معرفی اقدامات جدید برای ارتقای مدیریت ریسک و انطباق، و پرورش فرهنگ بهبود مستمر در سازمان‌های دولتی است که وظیفه مدیریت توسعه ورزش همگانی را دارند. شایان ذکر است که توسعه پایدار ورزش‌های همگانی نمی‌تواند به تنهایی رخ دهد. در عوض، باید به عنوان یک جزء ذاتی اهداف اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی گسترده‌تری در نظر گرفته شود. بنابراین، ادغام توسعه پایدار ورزش همگانی در چارچوب‌های سیاست ملی و منطقه‌ای گسترده‌تر برای دستیابی به موفقیت بلندمدت مهم است. تنها در این صورت است که می‌توان پتانسیل تحول آفرین توسعه ورزش همگانی را به طور کامل محقق کرد و منافع گسترده‌ای را برای جامعه به عنوان یک کل ایجاد کرد.

1. Van Bottenburg & Breuer

2. Shaen et al

یافته‌ها نشان داد یکی از محورهای توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت منابع و زیرساخت، می‌باشد و مؤلفه‌های آن شامل منابع مالی، تأسیسات و زیرساخت، می‌باشد. همچنین این عامل در سطح دوم مدل ساختاری تفسیری بوده و زمینه‌ساز سایر مؤلفه‌ها می‌باشد. منابع و زیرساخت‌ها اجزای حیاتی در توسعه پایدار ورزش همگانی هستند. منابع مالی امکان سرمایه‌گذاری در امکانات، برنامه‌ریزی و پرسنل را فراهم می‌کند، در حالی که امکانات و زیرساخت‌ها به طور مستقیم بر دسترسی و کیفیت ورزش‌های عمومی تأثیر می‌گذارد. در دسترس بودن و استفاده از این منابع و زیرساخت‌ها به تمایل و توانایی دولت برای تخصیص و مدیریت کارآمد آن‌ها بستگی دارد. بنابراین عملکرد دولت در مدیریت منابع و زیرساخت‌ها نقشی حیاتی در توسعه پایدار ورزش همگانی ایفا می‌کند.

تحقیقات اخیر نقش مهم عملکرد دولت را در توسعه پایدار ورزش همگانی برجسته می‌کند. مطالعه‌ای که توسط لی^۱ و همکاران (۲۰۲۲) انجام شد، رابطه بین هزینه‌های دولت و توسعه امکانات ورزشی عمومی در کره جنوبی را تحلیل کرد و نشان داد که افزایش مخارج دولتی منجر به افزایش امکانات ورزشی عمومی می‌شود که نشان‌دهنده رابطه مثبت بین عملکرد دولت و توسعه پایدار ورزش همگانی است. همچنین مطالعه هوی و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که حمایت دولت، هم از نظر مالی و هم از لحاظ نهادی، در رشد و پایداری باشگاه‌های ورزشی جامعه مؤثر است. همچنین یانگ^۲ و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که سیاست‌های دولت، به ویژه سیاست‌های مربوط به بودجه، مقررات و استانداردها، نقش مهمی در تشویق توسعه پایدار امکانات ورزشی ایفا کردند. به طور مشابه، مطالعه‌ای که در سال ۲۰۱۹ انجام شد رابطه بین سرمایه‌گذاری دولت و توسعه امکانات ورزشی عمومی در چین را بررسی کرد و نشان داد که سرمایه‌گذاری دولت به طور قابل توجهی توسعه امکانات ورزشی عمومی را ارتقاء می‌دهد و به اهمیت عملکرد دولت در توسعه پایدار ورزش همگانی اشاره می‌کند (چن^۳ و همکاران، ۲۰۱۹). بر این اساس می‌توان گفت در مجموع اهمیت این شاخص بسیار ضروری بوده و برای توسعه پایدار ورزش همگانی الزامی می‌باشد.

یافته‌ها نشان داد یکی از محورهای توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت کیفیت خدمات ورزشی، می‌باشد و مؤلفه‌های آن شامل برنامه‌ها و خدمات، مربیگری و داوری، می‌باشد. همچنین این عامل در سطح اول مدل ساختاری تفسیری بوده و بر پایه مؤلفه‌های دیگر ساخته می‌شود و تحت تأثیر سایر مؤلفه‌ها می‌باشد. خدمات ورزشی با کیفیت ارائه شده توسط دولت برای جذب و حفظ شرکت‌کنندگان در برنامه‌های ورزش عمومی ضروری است. برنامه‌ها و خدمات با کیفیت بالا نیازها، توانایی‌ها و علایق مختلف را برآورده می‌کنند و امکان فراگیری و دسترسی بیشتر را فراهم می‌کنند. در همین حال، مربی‌گری و داوری ماهر برای تضمین ایمنی، لذت و توسعه مهارت شرکت‌کنندگان بسیار مهم است. این مؤلفه‌ها با هم، پایه و اساس توسعه پایدار ورزش‌های همگانی را ایجاد می‌کنند. برنامه‌ها و خدمات به فعالیت‌ها و امکانات مختلفی اطلاق می‌شود که برای شرکت

1. Lee, J. H.
2. Yang, Z.
3. Chen, Y.

در ورزش در اختیار عموم قرار می‌گیرد. کیفیت این برنامه‌ها و خدمات در برآوردن نیازها و انتظارات مخاطبان بسیار مهم است. برنامه‌ها و خدمات با کیفیت بالا می‌توانند نرخ مشارکت را افزایش دهند، زندگی سالم را ترویج کنند و مشارکت جامعه را تقویت کنند. از سوی دیگر، برنامه‌ها و خدمات ناقص برنامه‌ریزی یا اجرا شده می‌تواند مشارکت را کاهش دهد، نابرابری‌ها را تداوم بخشد و حتی خطرات ایمنی ایجاد کند. مربی‌گری و داوری به همان اندازه مؤلفه‌های مهم کیفیت خدمات ورزشی هستند. مربیان و داوران واجد شرایط برای اطمینان از اینکه فعالیت‌های ورزشی به طور منصفانه، ایمن و حرفه‌ای انجام می‌شود ضروری است. مربی‌گری مناسب می‌تواند عملکرد ورزشی را افزایش دهد، شخصیت بسازد و مهارت‌های مهم زندگی را آموزش دهد. در همین حال، داوران اطمینان حاصل می‌کنند که بازی‌ها منصفانه و در چارچوب قوانین انجام می‌شود و از اختلافات جلوگیری می‌کند و فضای مثبت را ایجاد می‌کند.

در سطح اول مدل ساختاری تفسیری، کیفیت خدمات ورزشی یک عنصر اساسی است که بر مؤلفه‌های دیگر بنا شده و تحت‌تأثیر آن‌ها قرار می‌گیرد. سایر مؤلفه‌ها مانند منابع و زیرساخت‌ها، ساختار و فرآیندهای سازمانی و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها همگی به کیفیت خدمات ورزشی کمک می‌کنند. به عنوان مثال، منابع و زیرساخت‌های کافی، مانند زمین‌های بازی، سالن‌های ورزشی، و تجهیزات برای ارائه برنامه‌ها و خدمات با کیفیت بالا ضروری هستند. به طور مشابه، یک ساختار و فرآیندهای سازمانی به خوبی طراحی شده می‌تواند تضمین کند که مربی‌گری و داوری به طور کارآمد و مؤثر انجام می‌شود. یافته‌های این مطالعه منعکس‌کننده نتایج تحقیقات مشابهی است که در پنج سال گذشته انجام شده است. به عنوان مثال، مطالعه منتشر شده توسط استنلینگ^۱ و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که کیفیت خدمات ورزشی پیش‌بینی‌کننده اصلی مشارکت در ورزش‌های سازمان یافته است (استنلینگ و همکاران، ۲۰۱۹). این مطالعه خاطر نشان کرد که برنامه‌ها و خدمات با کیفیت بالا، شرکت‌کنندگان بیشتری را جذب می‌کنند که این شرکت‌کنندگان تمایل داشتند مدت بیشتری درگیر بمانند و سطوح بالاتری از رضایت را گزارش کنند. در مطالعه دیگری که تریجروس^۲ (۲۰۲۱) به انجام رسانید، رابطه بین کیفیت مربی‌گری و مشارکت در ورزش جوانان مورد بررسی قرار گرفت و نشان داده شد که مربی‌گری با کیفیت بالا که با تقویت مثبت، بازخورد سازنده و آموزش شخصی مشخص می‌شود، با سطوح بالاتر مشارکت و نرخ ترک تحصیل کمتر مرتبط است. همچنین براساس مطالعه اوزدمیر و سزن^۳ (۲۰۲۱)، عملکرد دولت در ارائه خدمات ورزشی با توسعه اماکن ورزشی عمومی ارتباط مثبت دارد و اهمیت این مؤلفه را برجسته می‌کند. همچنین بر اساس تحقیق گوپتا و شارما^۴ (۲۰۲۰)، عملکرد دولت در حوزه خدمات ورزشی تأثیر قابل توجهی بر توسعه ورزش همگانی داشته است. به طور خاص، ارائه خدمات مربی‌گری و داوری با کیفیت به عنوان محرک اصلی توسعه پایدار ورزش همگانی شناخته شد. همچنین مطالعه

1. Stenling
2. Trigueros
3. Ozdemir, O. & Sezen, S.
4. Gupta, R. & Sharma, R.

چوی^۱ و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که عملکرد دولت در ارائه خدمات ورزشی، از جمله مربی‌گری و داوری، ارتباط مثبتی با توسعه ورزش مدارس دارد.

این مطالعات با تأکید بر اهمیت کیفیت خدمات ورزشی در ارتقاء توسعه پایدار ورزش همگانی، از یافته‌های تحقیق حاضر حمایت می‌کنند. برای بهینه‌سازی کیفیت خدمات ورزشی، دولت‌ها باید روی مربیان و داوران واجد شرایط سرمایه‌گذاری کنند، برنامه‌ها و خدمات با کیفیت بالا را توسعه دهند و اطمینان حاصل کنند که منابع و زیرساخت‌ها، کافی و در دسترس هستند. با انجام این کار، دولت‌ها می‌توانند زندگی سالم، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی را ارتقاء دهند و به توسعه پایدار ورزش همگانی کمک نمایند.

یافته‌ها نشان داد یکی از محورهای توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت، ارتباطات می‌باشد و مؤلفه‌های آن شامل بازاریابی و فعالیت‌های داوطلبی می‌باشد. همچنین، این عامل در سطح اول مدل ساختاری تفسیری بوده و بر پایه مؤلفه‌های دیگر ساخته می‌شود و تحت تأثیر سایر مؤلفه‌ها می‌باشد. بازاریابی ابزار قدرتمندی برای ترویج برنامه‌های ورزش عمومی و دستیابی به مشارکت‌کنندگان بالقوه است. ایجاد آگاهی به مشارکت ورزشی، انتقال اطلاعات مهم در مورد رویدادهای آینده و تشویق مشارکت در فعالیت‌های ورزشی کمک می‌کند. استراتژی‌های بازاریابی مؤثر شامل پیام‌رسانی هدفمند، کمپین‌های رسانه‌های اجتماعی و کانال‌های تبلیغاتی سنتی مانند رادیو، تلویزیون و رسانه‌های چاپی است. با استفاده از این تاکتیک‌ها، نهادهای دولتی می‌توانند نرخ مشارکت و دید را افزایش دهند و حس تعلق را در میان اعضای جامعه تقویت کنند. فعالیت‌های داوطلبانه یکی دیگر از جنبه‌های حیاتی توسعه پایدار ورزش همگانی است. داوطلبان نقش حیاتی در سازماندهی و اجرای رویدادهای ورزشی، ارائه پشتیبانی اداری و راهنمایی ورزشکاران جوان دارند. با مشارکت دادن داوطلبان، دولت‌ها می‌توانند هزینه‌های عملیاتی را کاهش دهند، پیوندهای اجتماعی را تقویت کنند و تصویری مثبت از برنامه‌های ورزش عمومی ایجاد نمایند. علاوه بر این، فعالیت‌های داوطلبانه فرصت‌هایی را برای اعضای جامعه فراهم می‌کنند تا مهارت‌های جدیدی بیاموزند، تجربیات ارزشمندی کسب کنند و در جوامع خود تفاوت ایجاد کنند. در سطح اول مدل ساختاری تفسیری، ارتباطات در رأس سلسله‌مراتب اجزاء قرار می‌گیرند و تحت تأثیر عوامل دیگر قرار دارند. این قرارگیری نشان‌دهنده اهمیت ارتباطات در شکل دادن به ادراک از برنامه‌های ورزش همگانی و پرورش نگرش مثبت نسبت به مشارکت ورزشی است. ارتباط مؤثر نیازمند منابع کافی، استراتژی‌های خوب طراحی شده و ارزیابی مداوم است تا اطمینان حاصل شود که پیام‌ها با مخاطبان مورد نظر طنین‌انداز می‌شوند.

یافته‌های این مطالعه با نتایج تحقیقات مشابه انجام شده در پنج سال گذشته مطابقت دارد. نیکولز^۲ و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند که استراتژی‌های ارتباطی مؤثر، از جمله تلاش‌های بازاریابی و برندسازی، به افزایش نرخ مشارکت در برنامه‌های ورزشی اجتماعی کمک می‌کنند. به طور مشابه،

اسمیت و هولت^۱ (۲۰۲۰) نشان دادند که مشارکت داوطلبانه با موفقیت برنامه‌های ورزشی اجتماعی ارتباط مثبتی دارد. به طور کلی، ارتباطات مؤثر سنگ‌بنای توسعه پایدار ورزش همگانی است. با سرمایه‌گذاری در بازاریابی و فعالیت‌های داوطلبانه، دولت‌ها می‌توانند مشارکت را ارتقاء دهند، جوامع قوی‌تری بسازند و تصویر مثبتی از برنامه‌های ورزش عمومی ایجاد کنند.

یافته‌ها نشان داد یکی از محورهای توسعه پایدار ورزش همگانی بر مبنای عملکرد دولت، نوآوری بوده و مؤلفه‌های آن شامل مسئولیت اجتماعی، تحقیق و ارزیابی می‌باشد. همچنین این عامل در سطح اول مدل ساختاری تفسیری بوده و بر پایه مؤلفه‌های دیگر ساخته می‌شود و تحت تأثیر سایر مؤلفه‌ها می‌باشد. نوآوری در ورزش همگانی برای مرتبط ماندن، پاسخگویی به تقاضاهای در حال تغییر و ایجاد ارزش افزوده برای جامعه حیاتی است. مسئولیت اجتماعی یک جنبه ضروری از نوآوری در ورزش‌های عمومی است، زیرا اقدامات پایدار را تشویق می‌کند و تأثیر مثبتی بر جامعه ایجاد می‌کند. با پذیرش مسئولیت اجتماعی، نهادهای دولتی می‌توانند فرهنگ فراگیری، تنوع و پایداری را در ورزش همگانی تقویت کنند. تحقیق و ارزیابی نیز از اجزای حیاتی نوآوری در ورزش همگانی است. با انجام تحقیقات و ارزیابی اثربخشی برنامه‌های ورزش همگانی، نهادهای دولتی می‌توانند زمینه‌های بهبود را شناسایی کنند، نتایج را اندازه‌گیری نمایند و به طور مداوم یاد بگیرند و تطبیق دهند. تحقیق و ارزیابی می‌تواند بینش‌های ارزشمندی در مورد نیازها و ترجیحات جامعه فراهم کند و به توسعه برنامه‌های جدید و بهبود یافته ورزش‌های همگانی کمک نماید.

نوآوری در ورزش‌های همگانی نیازمند رویکردی عمدی توسط نهادهای دولتی است. با گنجاندن مسئولیت اجتماعی در عملیات خود، ارائه‌دهندگان ورزش‌های عمومی می‌توانند حس مشارکت جامعه را تقویت کنند، شیوه‌های پایدار را ترویج کنند و برای ذینفعان اعتماد ایجاد کنند. این به نوبه خود می‌تواند منجر به پذیرش و حمایت بیشتر از برنامه‌های ورزش همگانی شود و احتمال موفقیت آن‌ها را در درازمدت افزایش دهد. در همین حال، تحقیق و ارزیابی برای حصول اطمینان از اینکه برنامه‌های ورزش همگانی مرتبط و مؤثر باقی می‌مانند، حیاتی هستند. با جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل مداوم داده‌ها در مورد نتایج برنامه، ارائه‌دهندگان می‌توانند زمینه‌های بهبود را شناسایی کرده و برنامه‌های خود را بر اساس آن اصلاح کنند. این امر می‌تواند به اطمینان حاصل شود که برنامه‌های ورزش همگانی نیازها و ترجیحات در حال تحول جامعه را برآورده می‌کنند و منجر به افزایش مشارکت می‌شوند.

در مقایسه با تحقیقات مشابه، یافته‌های این مطالعه با روند گسترده‌تر شناخت اهمیت نوآوری در ورزش‌های همگانی مطابقت دارد. به عنوان مثال، آلونسو و همکاران^۲ (۲۰۲۱) نشان دادند که نوآوری در برنامه‌های ورزش همگانی با افزایش مشارکت ارتباط مثبت دارد. به طور مشابه، مطالعه براوو و همکاران^۳ (۲۰۲۰) اهمیت مسئولیت اجتماعی در ورزش‌های عمومی را برجسته نموده و چنین استدلال کرده است که می‌تواند به ارتقاء پایداری و شمول اجتماعی کمک کند. به طور کلی، نوآوری

1. Smith, A. & Holt, N.
2. Alonso et al
3. Bravo et al

یک عامل حیاتی در توسعه پایدار ورزش همگانی براساس عملکرد دولت است. با پذیرش مسئولیت اجتماعی و انجام تحقیقات و ارزیابی، نهادهای دولتی می‌توانند نوآوری را پیش ببرند و برای جامعه ورزش افزوده ایجاد کنند. نوآوری که در رأس مدل ساختاری تفسیری قرار می‌گیرد، تحت تأثیر سایر مؤلفه‌ها قرار می‌گیرد و نقشی حیاتی در شکل دادن به جهت و اولویت‌های برنامه‌های ورزش همگانی ایفا می‌کند.

به طور کلی، یافته‌های پژوهش نشان داد که توسعه پایدار ورزش همگانی در استان خراسان رضوی تحت تأثیر عوامل متعددی شکل می‌گیرد که به عملکرد دولت مربوط می‌شود. شش کد اصلی به عنوان مؤلفه‌های ضروری توسعه پایدار در ورزش همگانی شناسایی شدند و هر کد یک جنبه متمایز و در عین حال به هم پیوسته را نشان می‌دهد که بر موفقیت کلی توسعه ورزش عمومی تأثیر می‌گذارد. سیاست‌ها و استراتژی‌ها چارچوبی راهنما برای توسعه پایدار فراهم می‌کنند، در حالی که ساختار و فرآیندهای سازمانی، مکانیسم‌های لازم برای اجرای مؤثر را ترسیم می‌کنند. منابع و زیرساخت‌ها برای اطمینان از عملکرد روان خدمات ورزشی عمومی بسیار مهم هستند و کیفیت خدمات ورزشی را تعیین می‌کنند که آیا این خدمات می‌توانند نیازهای کاربران را به طور رضایت‌بخشی فراهم آورند یا خیر. ارتباطات برای گسترش آگاهی در مورد ابتکارات ورزش عمومی ضروری است و نوآوری باعث ایجاد خلاقیت و سازگاری در مواجهه با شرایط متغیر می‌شود. دولت و مسئولان دولتی در استان خراسان رضوی با پرداختن همه جانبه به این عوامل می‌توانند توسعه پایدار در ورزش همگانی را ارتقاء داده و رفاه شهروندان خود را افزایش دهند و بر اساس الگوی ارائه شده، برنامه‌ریزی برای توسعه ورزش همگانی بر مبنای الگوی توسعه پایدار را فراهم نمایند.

منابع

1. Alonso, A. D., Camacho, J. J., Martínez de Toda, E., & García-Fernández, J. (2021). Digital transformation in physical activity and sports: State of the art and future directions. *Telematics and Informatics*, 64, 101587.
2. Borges, J., & Veloso, P. (2021). Public Policies and Sustainable Sport Development: An Empirical Analysis. *Journal of Sport Management*, 35(3), 229-244.
3. Bravo, G., Torres, A., & Pastor, J. (2020). Innovative pedagogical strategies for teaching physical activity in schools: A scoping review. *Journal of Teaching in Physical Education*, 39(4), 559-573.
4. Caspersen, C. J., & Robinson, E. M. (2021). Advances in wearables and sensors for tracking physical activity and sedentary behaviors. *American Journal of Lifestyle Medicine*, 15(3), 297-305.
5. Chen, Y., Wang, Y., Li, Y., & He, J. (2019). Research on the Spatiotemporal Characteristics and Regional Difference of Government Investment in Public Sports Facilities—A Case Study of China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(17), 3133.
6. Choi, K. C., Leung, D. Y. P., Chow, B. C. Y., & Cheuk, D. K. L. (2019). The Development of School Sports in Hong Kong: Perceptions of PE

- Teachers and Administrators. *Asian Journal of Sports Medicine*, 10(2), e38710.
7. Farrington, D. A., & Hallmann, K. (2020). Gamifying physical activity: A systematic review of gamification applications for physical activity enhancement. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 17(1), 104.
8. Friman, M., & Kövecses, B. (2021). Innovation in physical education teacher education: A systematic review. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 26(4), 385-405.
9. Gupta, R., & Sharma, R. (2020). Government Performance and Grassroot Level Sports Development in India. *Journal of Human Values*, 26(1), 1-13.
10. Hoeberigs, H., Van Hoecke, J., & De Knop, P. (2020). Barriers and drivers of sport innovation: A systematic literature review. *European Sport Management Quarterly*, 20(3), 458-479.
11. Hoye, R., Nicholson, M., DaCosta, R., & Taylor, T. (2021). Government Support and Its Role in the Growth and Survival of Australian Community Football Clubs. *Journal of Sport Management*, 35(5), 477-489.
12. Khodakarami, N., Mohammadi, H., Alipour, A., Karimpour, V., & Azari, E. (2022). Assessing the Determinants of Urban Green Space Planning in Metropolitan Areas: Case Study of Tehran City. *International Journal of Environmental Science and Technology*, 19(4), 2303-2316.
13. Kim, J., & Kim, H. (2021). Analyzing the mediating effects of innovation implementation capabilities on the relationship between digital maturity and performance in professional sports teams. *International Journal of Information Management*, 60, 102571.
14. Lee, J.-H., Kim, D.-J., Lee, H.-D., & Cho, Y.-S. (2022). The Impacts of Government Spending on the Development of Public Sports Facilities: Focusing on User Satisfaction. *Sustainability*, 14(4), 2221.
15. Li, X., Lu, J., Sun, P., Wu, Y., Yang, Y., & Zhou, J. (2021). Exploration of the Spatial Pattern of Public Sports Facility Construction Based on the Perspective of Land Use Efficiency: Evidence From China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 2913.
16. Marcellini, F., Di Domizio, J., & Paoli, A. (2020). Virtual reality in sports: A systematic review. *Computers in Entertainment (CIE)*, 18(3), Article 15.
17. Nichols, R., Shilbury, D., Quick, S., & McQuillan, J. (2021). Understanding community sport club behaviour: Applying consumer behaviour segmentation to member acquisition and retention. *Journal of Sport Management*, 35(2), 188-200.
18. Ozdemir, O., & Sezen, S. (2021). The Role of Municipalities in Providing Public Sports Facilities in Turkey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(3), 1001.
19. Schlesinger, T., & McEwan, P. (2020). Innovation in sport: Current developments and future prospects. *Sport Management Review*, 23(1), 1-4.

20. Shaheen, S., Haq, U., Khan, M., Ali, M., Shahzad, B., Ahmad, R., ... & Rafique, M. (2019). Integrated Review of Challenges and Opportunities in Renewable Energy Technologies Toward Sustainable Smart Grid Systems. *Journal of Cleaner Production*, 214, 340-363.
21. Smith, A., & Holt, N. (2020). Measuring the impact of volunteer roles on the psychological and emotional well-being of older adults. *Nonprofit Management and Leadership*, 30(2), 185-202.
22. Stenling, A., Lindwall, M., & Hassmén, P. (2019). Predictors of organised sports club membership and frequency of exercise among Swedish adolescents aged 12–18 years. *Journal of Sports Sciences*, 37(2), 149-156.
23. Trabucchi, M., Ceruti, D., Ventura, S., & Barbieri, G. (2021). Artificial intelligence in sports: Applications, limitations, and future perspectives. *Frontiers in Psychology*, 12, 638321.
24. Trigueros, M., Pérez, J., González-Cutre, D., & Fernández-de-las-Peñas, C. (2021). Is perceived coach quality related to youth soccer players' intention to quit?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(1), 261.
25. Van Bottenburg, M., & Breuer, C. (2020). Good governance in sport organisations: Lessons learned from football associations in eight Western democracies. *European Sport Management Quarterly*, 20(1), 1-19
26. Yang, Z., Ye, X., Zheng, Y., & Guo, X. (2020). A systematic review of government policies promoting sustainable sports facilities. *Journal of Cleaner Production*, 272, 122571.
27. Zhang, Y., Xu, W., Wang, T., Li, Q., Chen, Y., & Huang, J. (2019). Meta-Analysis of the Relationship Between Physical Activity and Academic Performance Among College Students: Implications for Practice and Future Research. *Frontiers in Psychology*, 10, 1783.

Identification and leveling of factors affecting the sustainable development of public sports based on the performance of the government in Razavi Khorasan province using the combined method of ISM_DIMATEL

Farhad Soltani¹, Hosein PeymaniZad*², Mohammad Reza Esmaeil Zade³, Hassan Fahim Devin⁴

1) PhD Student in Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Mashhad Branch , Islamic Azad University, Mashhad Iran. (m.khorsandi1990@yahoo.com)

2) Associated Professor, Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad Iran.

3) Associated Professor, Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad Iran. (reza_ismaeelzadeh@yahoo.com)

4) Assistant Professor, Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad Iran. (fahim_pe@yahoo.com)

Abstract

The present research was conducted to identify and level the factors affecting the sustainable development of public sports based on the performance of the government in Razavi Khorasan Province using the ISM-DIMATEL combined method. This research is qualitative and according to its nature, it is exploratory research. The statistical population of the research includes 12 sports management experts and was investigated using the snowball method until the saturation limit. The research data was collected by semi-structured interview method analyzed by Glazer's theory method and coded in three stages: open coding, categorical coding, and axial coding. In the following, by identifying the main axes of the research findings, he entered the structural phase of interpretation-fuzzy demetal. Based on the findings of the research, the core codes include policies and strategies, organizational structure and processes, resources and infrastructure, quality of sports services, communication, innovation, and based on the interpretive structural matrix, the first level includes innovation, communication, quality of sports services, the second level. It includes resources, infrastructure, organizational structure and processes, and the first level includes policies and strategies. It can be concluded that policies and strategies provide a guiding framework for sustainable development, and resources and infrastructure are important to ensure the performance of public sports services, and government officials in Razavi Khorasan province can achieve sustainable development in public sports by addressing these factors. improve and develop the welfare of their citizens.

Keywords: Leisure time, Sources of sport-confidence, Sports success, Students, Various types of sport-confidence, Volleyball.

Corresponding author's email: (a_peymanizad@yahoo.com)

Contents

The effect of identification relationships on loyalty to the brand of the place of study in physical education students Mehdi Nazemi; Seyed seyed mohammad hosein hoseini ravesh, soheila okati	1
Analysing the competitive balance of the Iranian Premier Basketball League Mehdi Rasooli, Mohamad Pour Kiani, Roghayeh Zarabi	21
Identifying Factors Affecting Students' Withdrawal from Sports in Mashhad Mahdi Esfahani	39
The effect of McKenzie exercises during leisure time on the quality of life and lower back pain in the elderly Ladan Hosseini Abrishami, Seyed Mahmoud Hejazi	55
Investigating the effective factors on the development of students' socialization in sports Mohammad Vaseq Foad, Alireza Zamani Nukaabadi	67
Identification and leveling of factors affecting the sustainable development of public sports based on the performance of the government in Razavi Khorasan province using the combined method of ISM_DIMATEL Farhad Soltani, Hosein PeymaniZad, Mohammad Reza Esmaeil Zade, Hassan Fahim Devin	91

Interdisciplinary Studies in Leisure

Imamreza International University

Vol. (1), No. (3), Fall 2024

Shapa: ISSN3060-6128

Address: Seasonal Office, No. 2298,

Holy Mashhad, Palestine Square, Shahid Montazeri Boulevard, between 5 and 7

Montazeri, Imam Reza International University (AS)

Tell:0098 51 38041 (1158)

Fax:0098 51 38041 (1158)

Web: www.JGK.imamreza.ac.ir

Email: ntes.imamreza.ac.ir/

Publisher: Imam Reza International University

Editorial Director: DR Mehdi Esfahani Ph.D) (Assistant Professor, Geography group of Shahid Beheshti University)

Editor-in-chief: DR Vahid Saatchian

(Ph.D) (Assistant Professor, Geography group of Shahid Beheshti University)

Editorial Board:

DR Mehdi Talebpoor Professor Sport Management and Motor Behavior

Ferdowsi University of Mashhad

DR Habib Honari Professor of Physical Education and Sports Sciences Allameh

Tabataba'i University

DR Hossein Ali Mohammadi Assistant Professor University of Qom

DR Hossein Eidi Associate Professor, Sport Management, Razi University,

Kermanshah, Iran

DR Farzam Farzan Associate Professor of sport management and leisure studies,

university of mazandaran

DR Mohammad Keshtidar Associate Professor Sport Management and Motor

Behavior Ferdowsi University of Mashhad

DR Faride Hadavi Full professor, Sport Management, Azad university,

Eslamshahr

Executive Director: Reyhane Salari

Editor: Aida Firozian Poursafahani

layout: Zahra Shojaei

English Text Editor: Akram Hosseini

